

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

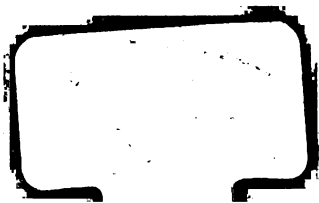
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

NYPL RESEARCH LIBRARIES

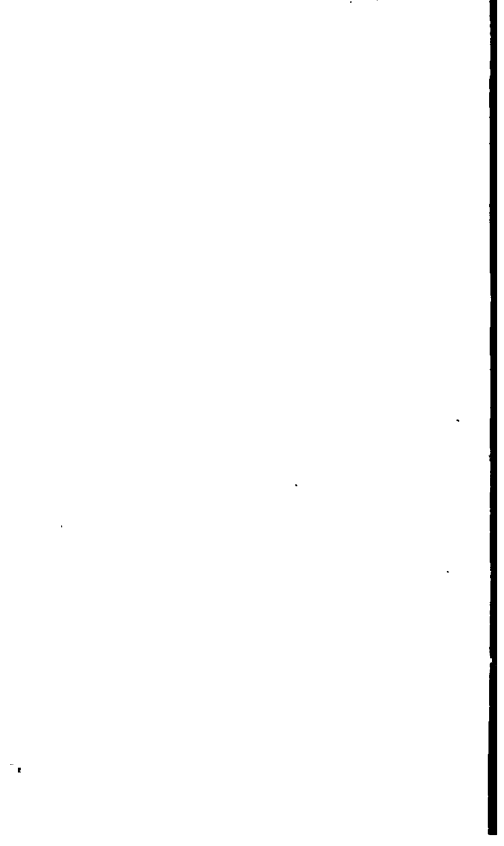
3 3433 08162016 7

Jurnal
NVP

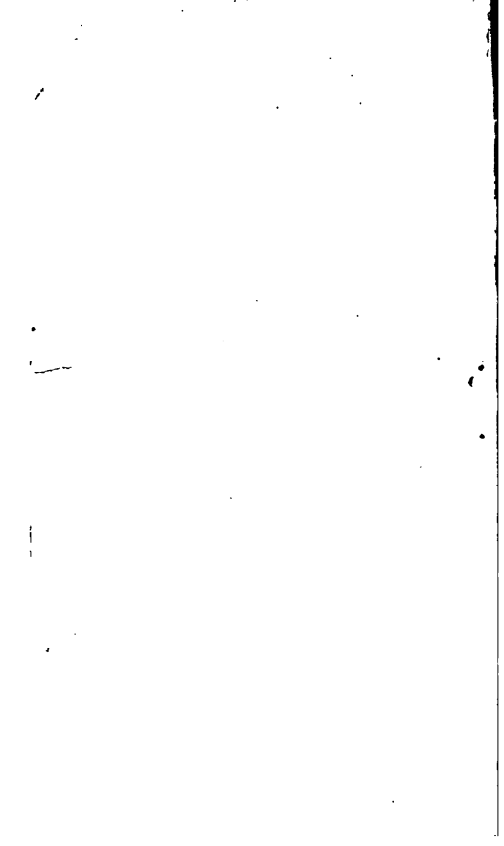
Faint, illegible text running vertically along the right edge of the page, possibly bleed-through from the reverse side or a marginal note.

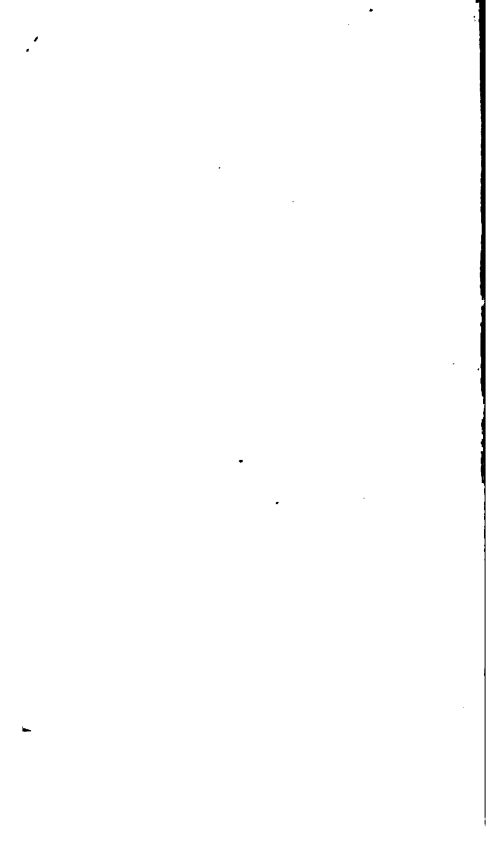

10

10

D. JUNII JUVENALIS

AQUINATIS

SATIRÆ XVI.

E RECENSIONE G. A. RUPERTI

EDIDIT J. A. AMAR.

PARISIIS.

APUD LEFEVRE BIBLIOPOLAM.

M DCCG XXI.

JNE

W
A
S
H
I
N
G
T
O
N

D. JUNII JUVENALIS :

VITA.

JUNIUS JUVENALIS liberti locupletis incertum us, an alumnus : ad mediam fere ætatem declavit, animi magis causa, quam quod scholæ se, aut o præpararet. Deinde paucorum versuum Satira 1 absurde composita in Paridem pantomimum, etamque Claudii Neronis, ejus semestribus milis tumentem, genus scripturæ industriose exuit. Et tamen diu, ne modico quidem auditorio, icquam committere est ausus. Mox magna frentia, magnoque successu bis ac ter auditus est, ea quoque quæ prima fecerat, inferciret novis iptis :

od non dant proceres, dabit histrio : tu. Camerinos,
Bareas, tu nobilium magna atria curas.
fectos Pelopea facit : Philomela tribunos.

ut tum in deliciis aulæ histrio ; multique fauto-
n ejus quotidie provehebantur. Venit ergo Ju-
nalis in suspicionem, quasi tempora figurate

notasset; ac statim per honorem militiæ, quam octogenarius, urbe summotus, missusque ad præfecturam cohortis in extrema parte tendentis Ægypti. Id supplicii genus placuit, ut levi atque joculari delicto par esset. Verum intra brevissimum tempus angore et tædio periit.

D. JUNII JUVENALIS

SATIRÆ.

SATIRA I.

CUR SATIRAS SCRIBAT.

SEMPER ego auditor tantum? nunquamne reponam
Vexatus toties rauci Theseïde Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
Hic elegos? impune diem consumserit ingens
Telephus? aut summi plena jam margine libri
Scriptus, et in tergo, necdum finitus Orestes?

NOTA magis nulli domus est sua, quam mihi lucas
Martis, et Æoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant venti, quas torqueat umbras
Æacus, unde alius furtivæ devehat aurum
Pelliculæ; quantas jaculetur Monychus ornos;
Frontonis platani, convulsaque marmora clamant
Semper, et assiduo ruptæ lectore columnæ.
Exspectes eadem a summo, minimoque poeta.

Et nos ergo manum ferulæ subduximus: et nos

Consilium dedimus Sullæ, privatus ut altum
Dormiret? Stulta est clementia, quum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.

CUR tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
Si vacat, et placidi rationem admittitis, edam.
Quum tener uxorem ducat spado, Mævia Tuscum
Figat aprum, et nuda teneat venabula mamma:
Patricios omnes opibus quum provocet unus,
Quo toadente gravis juveni mihi barba sonabat:
Quum pars Niliacæ plebis, quum verna Canopi
Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,
Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ;
Difficile est satiram non scribere. Nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se,
Causidici nova quum veniat lectica Mathonis
Plena ipso; post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest, quem Massa timet, quem munere palpat
Carus, et a trepido Thymele summissa Latino:
Quum te summoveant qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos evehit, optima summi
Nunc via processus, vetulæ vesica beatæ?
Unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem:
Partes quisque suas ad mensuram inguinis heres

Accipiat sane meroedem sanguinis, et sic
 Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
 Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.

Quid referam, quanta siccum jecur ardeat ira,
 Quum populum gregibus comitum premat hic spoliator
 Pupilli prostantis? et hic damnatus inani
 Judicio (quid enim salvis infamia nummis?)
 Exsul ab octava Marius bibit, et fruitur Dis
 Iratis; at tu, victrix provincia, ploras!

Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?
 Hæc ego non agitem? Sed quid magis Heracleas,
 Aut Diomedæas, aut mugitum labyrinthi,
 Et mare percussum puero, fabriumque volentem?
 Quum leno accipiat mœchi bona, si capiendi
 Jus nullum uxori, doctus spectare lacunar,
 Doctus et ad calicem vigilantî stertere naso;
 Quum fas esse putet curam sperare cohortis,
 Qui bona donavit præsepibus, et caret omni
 Majorum sensu, dum pervolat axe citato
 Flaminiam: (puer Automedon nam lorâ tenebat,
 Ipse lacernatæ quum se jactaret amicæ.)
 Nonne libet medio ceras implere capaces
 Quadrivio, quum jam sexta cervice feratur
 Hinc atque inde patens, ac nuda pæne cathedra,
 Et multum referens de Mæcenate supino
 Signator falso, qui se lautum atque beatum

Exiguis tabulis et gemma fecerat uda?
Obcurrit matrona potens, quæ, molle calenum
Porrectura, viro miscet sitiante rubetam,
Instituitque rudes, melior Locusta, propinquas
Per famam et populum nigros efferre maritos.

AUDE aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
Si vis esse aliquis: probitas laudatur et alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum vetus, et stantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor avaræ,
Quem sponsæ turpes, et prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio versum,
Qualemcumque potest, quales ego; vel Cluvenus.

Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus æquor,
Navigio montem adscendit, sortesque poposcit,
Paulatimque anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas;
Quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas
Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.
Et quando uberior vitiorum copia? quando
Major avaritiæ patui? sinus? alea quando
Hos animos? Neque enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca.
Prælia quanta illic dispensatore videbis

Armigero! Simplexne furor sestertia centum
 Perdere, et horrenti tunicam non reddere servo?

QUIS totidem erexit villas? quis fercula septem
 Secreto cœnavit avus? Nunc sportula primo
 Limine parva sedet, turbæ rapienda togatæ.
 Ille tamen faciem prius inspicit, et trepidat, ne
 Suppositus venias, ac falso nomine poscas:
 Agnitus adcipies: jubet a præcone vocari
 Ipsos Trojugenas; (nam vexant limen et ipsi
 Nobiscum) da prætori, da deinde tribuno.
 Sed libertinus prior est: prior, inquit, ego adsum.
 Cur timeam? dubitemve locum defendere, quamvis
 Natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestræ
 Arguerint, licet ipse negem? Sed quinque tabernæ
 Quadringinta parant: quid confert purpura major,
 Optandum, si Laurenti custodit in agro
 Conductas Corvinus oves? Ego possideo plus
 Pallante et Licinis: exspectent ergo tribuni:
 Vincant divitiæ; sacro nec cedat honori,
 Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis:
 Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
 Majestas; etsi, funesta Pecunia, templo
 Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
 Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
 Quæque salutato crepitat Concordia nido.

SED quum summus honor finito computet anno,
 Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
 Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
 Et panis fumusque domi? Densissima centum
 Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
 Languida vel prægñans, et circumducitur uxor.
 Hic petit absentem, nota jam callidus arte,
 Ostendens vacuum et clausam pro conjuge sellam.
 Galla mea est, inquit; citius dimitte: moraris?
 — Profer, Galla, caput. — Noli vexare, quiescit.

IPSE dies pulchro distinguitur ordine rerum:
 Sportula, deinde Forum, jurisque peritus Apollo,
 Atque triumphales, inter quas ausus habere
 Nescio quis titulos Ægyptius atque Arabarches,
 Cujus ad effigiem non tantum mejere fas est.
 Vestibulis abeunt veteres lassique clientes,
 Votaque deponunt, quamquam longissima, cœnæ.
 Spes homini! caules miseris atque ignis emendus.
 Optima sylvarum interea pelagique vorabit
 Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit;
 Nam de tot pulchris et latis orbibus, et tam
 Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.
 Nullus jam parasitus erit! Sed quis feret istas
 Luxuriæ sordes? Quanta est gula, quæ sibi totos
 Ponit apros, animal propter convivia natum!

Pœna tamen præsens, quum tu deponis amictus
Turgidus, et crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.
It nova, nec tristis, per cunctas fabula cœnas:
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.

NIL erit ulterius, quod nostris moribus addat
Posteritas: eadem cupient facientque minores.
Omne in præcipiti vitium stetit: utere velis;
Totos pande sinus. Dicas hic forsitan: Unde.
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi quodcumque animo flagrante liberet
Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat Mucius, an non?
Pone Tigellinum... tæda lucebit in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum diducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Pensilibus plumis, atque illinc despiciat nos?
Quum veniet contra, digito compesce labellum:
Accusator erit, qui verbum dixerit, HIC EST.
Securus licet Ænean Rutulumque ferocem
Committas: nulli gravis est percussus Achilles,
Aut multum quæsitus Hylas, urnamque secutus.
Ense velut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est

Criminibus, tacita sudant præcordia culpa.
Inde iræ, et lacrymæ. Tecum prius ergo voluta
Hæc animo ante tubas : galeatum sero duelli
Pœnitet. Experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

SATIRA II.

HYPOCRITÆ.

ULTRA Sauromatas fugere hinc libet et glaciale
 Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
 Qui Curios simulant, et Bacchanalia vivunt.
 Indocti primum; quamquam plena omnia gypso
 Chryssippi invenias: nam perfectissimus horum est,
 Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,
 Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas.

FRONTI nulla fides. Quis enim non vicus abundat
 Tristibus obscœnis? Castigas turpia, quum sis
 Inter socraticos notissima fossa cinædos?
 Hispida membra quidem, et duræ per brachia setæ
 Promittunt atrocem animum; sed podice lævi
 Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.
 Rarus sermo illis, et magna libido tacendi,
 Atque supercilio brevior coma. Verius ergo,
 Et magis ingenue Peribonius: hunc ego fatis
 Imputo, qui vultu morbum, incessuque fatetur.
 Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
 Dat veniam; sed peiores qui talia verbis

Herculis invadunt, et de virtute locuti
 Clunem agitant. Ego te ceventem, Sexte, verebor,
 Infamis Varillus ait? quo deterior te?
 Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
 Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
 Quis cœlum terris non misceat, et mare cœlo,
 Si fur displiceat Verri, homicida Miloni,
 Clodius adcuset mœchos, Catilina Cethegum?
 In tabulam Sullæ si dicant discipuli tres?
 Qualis erat tragico muper pollutus adulter
 Concubitu, qui tunc leges revocabat amaras
 Omnibus, atque ipsis Veneri Martique timendas,
 Quum tot abortivis fœcundam Julia vulvam
 Solveret, et patruo similes effunderet offas?
 Nonne igitur jure ac merito vitia ultima fictos
 Contemnunt Scauros, et castigata remordent?

NON tulit ex illis torvum Læronia quemdam
 Clamantem toties: Ubi nunc, Lex Julia? dormis?
 Ad quem subrideus: Felicia tempora, quæ te
 Moribus obponunt! habeat jam Roma pudorem,
 Tertius e cœlo cecidit Cato. Sed tamen unde
 Hæc emis, hirsuto spirant opobalsama collo
 Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.

QUOD si vexantur leges ac jura, citari
 Ante omnes debet Scantinia. Respice primum,

Et scrutare viros : faciunt hi plura ; sed illos
 Defendit numerus , junctæque umbone phalanges.
 Magna inter molles concordia : non erit ullum
 Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
 Tædia non lambit Cluviam , nec Flora Catullam :
 Hippo subit juvenes , et morbo pallet utroque.
 Numquid nos agimus causas ? civilia jura
 Novimus , aut ullo strepitu fora vestra movemus ?
 Luctantur paucae , comedunt coliphia paucae :
 Vos lanam trahitis , calathisque peracta refertis !
 Vellera : vos tenui prægnantem stamine fusurâ
 Penelope melius , levius torquetis Arachne ;
 Horrida quale facit residens in codice pellex.

Notum est , cur solo tabulas impleverit Hister
 Liberto , dederit vivus cur multa puellæ.
 Dives erit , magno quæ dormit tertia lecto.
 Tu nube atque tace : donant arcana cylindros.
 De nobis post hæc tristis sententia fertur :
 Dat veniam corvis , vexat censura columbas.

FUGERUNT trepidi vera ac manifesta canentem
 Stoicidæ. Quid enim falsi Laronia ? sed quid
 Non facient alii , quum tu multicia sumas ,
 Cretice , et hanc vestem populo mirante perores
 In Proculas et Pollitas ? Est mœcha Fabulla ?
 Damnetur , si vis , etiam Carfinia ; talem
 Non sumet damnata togam. Sed Julius ardet ;

*Æstuo. Nudus agas! minus est infamia turpis.
En habitum, quo te leges ac jura ferentem,
Vulneribus crudis populus modo victor, et illud
Montanum positis audiret vulgus aratri!
Quid non proclames, in corpore judicis ista
Si videas? quæro an deceant multicia testem?
Acer, et indomitus, libertatisque magister,
Gretice, pelluces. Dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures; sicut grex totus in agris
Unius scabie cadit, et porrigine porci,
Uvaque conspecta livorem ducit ab uva.*

*FŒDIUS hoc aliquid quandoque audebis amictu :
Nemo repente fait turpissimus. Adcipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, et toto posuere monilia collo,
Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere Deam; sed more sinistro
Exagitata procul non intrat femina limen.
Solis ara Deæ maribus patet. Ite, profanæ!
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia secreta coluerunt Orgia tæda,
Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotytto.
Ille supercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu, pingitque trementes
Adtollens oculos: vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumque comis auratum ingentibus implet,*

Cærulea indutus scutulata, aut galbana rasa;
 Et per Junonem domini jurante ministro.
 Ille tenet speculum, pathici gestamen Othonis,
 ACTORIS AURUNCI SPOLIUM; quo se ille videbat
 Armatum, quum jam tolli vexilla juberet.
 Res memoranda novis annalibus, atque recenti
 Historia, speculum civilis sarcina belli!
 Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
 Et curare cutem summi constantia civis;
 Bebriaci in campo spoliū adfectare Palatī,
 Et pressum in faciem digitis extendere panem;
 Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
 Mæsta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.

Hic nullus verbis pudor aut reverentia mensæ:
 Hic turpis Cybeles, et fracta voce loquendi
 Libertas; et crine senex fanaticus albo
 Sacrorum antistes, rarum ac memorabile magni
 Gutturis exemplum, conducendusque magister.
 Quid tamen exspectant, phrygio quos tempus erat jam
 More supervacuum cultris abscindere carnem?

QUADRINGINTA dedit Gracchus tertertia, dotem
 Cornicini, sive hic recto cantaverat ære.
 Signatæ tabulæ, dictum feliciter! ingens
 Cœna sedet: gremio jacuit nova nupta mariti.
 O proceres! Censore opus est, an haruspice nobis?

Scilicet horreres, majoraque monstra putares,
 Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
 Segmenta, et longos habitus, et flammea sumit,
 Arcano qui sacra ferens nutantia loro
 Sudavit clypeis ancilibus. O pater urbis!
 Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
 Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
 Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir:
 Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
 Nec quereris patri? Vade ergo, et cede severi
 Jugeribus campi, quem negligis. Officium cras
 Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
 Quæ causa officii? Quid quæris? nubit amicus,
 Nec multos adhibet. Liceat modo vivere: fient,
 Fient ista palam, cupient et in acta referri.
 Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
 Quod nequeunt parere, et partu retinere maritos.
 Sed melius, quod nil animis in corpora juris
 Natura indulget: steriles moriuntur, et illis
 Turgida non prodest condita pyxide Lyde,
 Nec prodest agili palmas præbere Luperco.

VICIT et hoc monstrum tunicati fuscina Graechi,
 Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
 Et Capitolinis generosior, et Marcellis,
 Et Catuli Paulique minoribus, et Fabiis, et
 Omnibus ad podium spectantibus: his licet ipsum
 dmoveas, cujus tunc munere retia misit.

Essæ aliquos manes , et subterranea regna ,
Et contum , et stygio ranas in gurgite nigras ,
Atque una transire vadum tot millia cymba ,
Nec pueri credunt , nisi qui nondum ære lavantur.
Sed tu vera puta : Curius quid sentit et ambo
Scipiadæ , quid Fabricius , manesque Camilli ?
Quid Cremeræ legio , et Cannis consumpta Juventus ,
Tot bellorum animæ , quoties hinc talis ad illos
Umbra venit ? cuperent lustrari , si qua darentur
Sulphura cum tædis , et si foret humida laurus.
Illuc , heu ! miseri traducimur . Arma quidem ultra
Litora Juvernæ promovimus , et modo captas
Orcadas , ac minima contentos nocte Britannos :
Sed quæ nunc populi fiunt victoris in urbe ,
Non faciunt illi , quos vicimus : et tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephēbis
Mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
Adspice , quid faciant commercia ! venerat obses.
Hic fiunt homines : nam si mora longior urbem
Indulsit pueris , non unquam deerit amator ;
Mittentur bracæ , cultelli , frena , flagellum ,
Sic prætextatos referunt Artaxata mores ,

SATIRA III.

URBIS INCOMMODA.

QUAMVIS digressu veteris confusus amici,
 Laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis
 Destinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
 Janua Baiarum est, et gratum litus amœni
 Secessus. Ego vel Prochytam præpono Suburræ.
 Nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
 Deterius credas horrere incendia, lapsus
 Tectorum adsiduos, ac mille pericula sævæ
 Urbis, et Augusto recitantes mense poetas?

SED dum tota domus rheda componitur una,
 Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam;
 Hic, ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ:
 Nunc sacri fontis nemus, et delubra locantur
 Judæis, quorum cophinus, fœnumque supellex.
 Omnis enim populo mercedem pendere jussa est
 Arbor, et ejectis mendicat silva Camenis.
 In vallem Egeriæ descendimus, et speluncas
 Dissimiles veris. Quanto præsentius esset

**Numen aquæ , viridi si margine clauderet undas
Herba , nec ingenuum violarent marmora tophum !**

**Hic tunc Umbricius : Quando artibus , inquit , honestis
Nullus in urbe locus , nulla emolumenta laborum ,
Res hodie minor est , here quam fuit , atque eadem cras
Deteret exiguis aliquid : proponimus illuc
Ire , fatigatas ubi Dædalus exiit alas ,
Dum nova canities , dum prima , et recta senectus ,
Dum superest Lachesi quod torqueat , et pedibus me
Porto meis , nullo dextram subeunte bacillo.**

**CEDAMUS patria : vivant Arturius istic
Et Catulus : maneant qui nigra in candida vertunt ,
Queis facile est ædem conducere , flumina , portus ,
Siccandam eluviem , portandum ad busta cadaver ,
Et præbere caput domina venale sub hasta.
Quondam hi cornicines , et municipaliis arenæ
Perpetui comites , notæque per oppida buccæ ,
Munera nunc edunt , et verso pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter : inde reversi
Conducunt foricas. Et cur non omnia , quum sint
Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit , quoties voluit Fortuna joculari ?**

Quid Romæ faciam ? mentiri nescio : librum ,

Si malus est, nequeo laudare et poscere : motus
Astrorum ignoro ; funus promittere patris
Nec volo , nec possum ; ranarum viscera nunquam
Inspexi. Ferre ad nuptam , quæ mittit adulter,
Quæ mandat , norint alii : me nemo ministro
Fur erit. Atque ideo nulli comes exeo , tanquam
Mancus , et extincta corpus non utile dextra.
Quis nunc diligitur , nisi conscius , et cui fervens
Æstuat occultis animus semperque tacendis ?
Nil tibi se debere putat , nil conferet unquam ,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit Verri , qui Verrem tempore , quo vult
Adcusare potest. Tanti tibi non sit cœci
Omnis arena Tagi , quodque in mare volvitur aurum ,
Ut somno careas , ponendaque præmia sumas ,
Tristis , et a magno semper timearis amico.

Quæ nunc divitibus gens adceptissima nostris ,
Et quos præcipue fugiam , properabo fateri ,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre , Quirites ,
Græcam urbem : quamvis quota portio fæcis Achæi ?
Jam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes ,
Et linguam , et mores , et cum tibicine chordas
Obliquas , nec non gentilia tympana secum
Vexit , et ad Circum jussas prostare puellas.
Ite , quibus grata est picta lupa barbara mitra ,

RUSTICUS ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus aut Alabandis,
Esquillas dictumque petunt a vimine collem,
Viscera magnarum domuum dominique futuri.
Ingenium velox, audacia perditâ, sermo
Promptus, et Isæo torrentior. Ede, quid illum
Esse putes? quemvis hominem secum adtulit ad nos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus: omnia novit:
Græculus esuriens in cœlum, jusseris; ibit.
Ad summam, non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
Qui sumisit pennas, mediis sed natus Athenis.

HORUM ego non fugiam conchyliâ! me prior ille
Signabit, fultusque toro meliore recumbet
Advectus Romam, quo pruna et coctana vento!
Usque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit aventini bacca nutrita Sabina?
Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum procul a tellure tenentis?
Miratur vocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.

Hæc eadem licet et nobis laudare : sed illis
 Creditur. An melior, quum Thaida sustinet, aut quum
 Uxorem comædus agit, vel Dorida nullo
 Cultam palliolo? Mulier nempe ipsa videtur,
 Non persona loqui : vacua et plana omnia dicas
 Infra ventriculum, et tenui distantia rima.
 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
 Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
 Natio comæda est. Rides? majore cachinno
 Concutitur : flet, si lacrymas conspexit amici,
 Nec dolet ; igniculum brumæ si tempore poscas,
 Adcipit endromidem : si dixeris, æstuo, sudat.

Non sumus ergo pares : melior qui semper et omni
 Nocte dieque potest aliena sumere vultum
 A facie, jactare manus, laudare paratus
 Si bene ructavit, si rectum minxit amicus,
 Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
 Præterea sanctum nihil est, et ab inguine tutum,
 Non matrona Laris, non filia virgo, neque ipse
 Sponsus lævis adhuc, non filius ante pudicus.
 Horum si nihil est, aviam resupinat amici.
 Scire volunt secreta domus, atque inde timeri.

Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
 Gymnasia, atque audi facinus majoris abollæ.
 Stoïcus occidit Baream, delator amicum,

Discipulumque senex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapsa est penna caballi.

Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Hermarcus,
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum;
Solus habet. Nam, quum facilem stillavit in aurem
Exiguum de naturæ patriæque veneno,
Limine submoveor; perierunt tempora longi
Servitii: nusquam minor est jactura clientis.
Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
Pauperis hic meritum, si curet nocte togatus
Currere, quum prætor lictorem impellat, et ire
Præcipitem jubeat, dudum vigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, et Modiam collega salutet?
Divitis hic servi claudit latus ingenuorum
Filius: alter enim, quantum in legione tribuni
Adcipiunt, donat Calvinæ vel Catiænæ,
Ut semel, atque iterum super illam palpitet: at tu,
Quum tibi vestiti facies scorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionem deducere sella.

Da testem Romæ tam sanctum, quam fuit hospes
Numinis Idæi: procedat vel Numa, vel qui
Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam:
Protinus ad censum, de moribus ultima fiet

Quæstio : Quot pascit servos ? quot possidet agri
 Jugera ? quam multa magnaue paropside cœnat ?
 Quantum quisque sua dummorum servat in arca ,
 Tantum habet et fidei. Jures licet et Samothracum ,
 Et nostrorum aras , contemnere fulmina pauper
 Creditur , atque Deos , Dis ignoscentibus ipsis.

QUID , quod materiam præbet causasque jocosum
 Omnibus hic idem , si foeda et scissa lacerna ,
 Si toga sordidula est , et rupta calceus alter
 Pelle patet ; vel si , consuto vulnere , crassum
 Atque recens linum ostendit non una cicatrix ?
 Nil habet infelix paupertas durius in se ,
 Quam quod ridiculos homines facit. Exeat , inquit ,
 Si pudor est , et de pulvino surgat equestri ,
 Cujus res legi non sufficit , et sedeant hic
 Lenonum pueri quocumque in fornice nati ;
 Hic plaudat nitidi præconis filius inter
 Pinnirapi cultos juvenes , juvenesque lanistæ.
 Sic libitum vano , qui nos distinxit , Othoni.
 Quis gener hic placuit censu minor , atque puellæ
 Sarcinulis impar ? quis pauper scribitur hæres ?
 Quando in consilio est ædilibus ? agmine facto
 Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
 Haud facile emergunt , quorum virtutibus obstat
 Res angusta domi : sed Romæ durior illis
 Conatus. Magno hospitium miserabile : magno
 Servorum ventres , et frugi cœnula magno.

Fictilibus cœnare p̄det, quod turpe negabit
Translatus subito ad Marsos, mensamque Sabellam,
Contentusque illic veneto, duroque cucullo.

Pars magna Italiæ est, si verum admittimus, in qua
Nemo togam sumit, nisi mortuus. Ipsa dierum
Festorum herboso colitur si quando theatro
Majestas, tandemque redit ad pulpita notum
Exodium, quum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Equales habitus illic, similemque videbis
Orchestram et populum : clari velamen honoris,
Sufficiunt tunicæ summis Ædilibus albæ.
Hic ultra vires habitus nitor : hic aliquid plus,
Quam satis est, interdum aliena sumitur arca.
Commune id vitium est ; hic vivimus ambitiosa
Paupertate omnes. Quid te moror ? Omnia Romæ
Cum pretio. Quid das, ut Cossum aliquando salutes ?
Ut te respiciat clauso Vejento labello ?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati ;
Plena domus libis venalibus. Adcipe, et istud
Fermentum tibi habe ; præstare tributa clientes
Cogimur, et cultis augere peculia servis.

QUIS timet, aut timuit gelida Præneste ruinam,
Aut positis nemorosa inter juga Volsiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce ?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte sui : nam sic labentibus obstat

Villicus, et veteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente jubet dormire ruina.
Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus. Jam poscit aquam, jam frivola transfert
Ucalegon: tabulata tibi jam tertia fumant;
Tu nescis. Nam si gradibus trepidatur ab imis,
Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluvia, molles ubi reddunt ova columbæ.

LECTUS erat Codro Procula minor, urceoli sex,
Ornamentum abaci; nec non et parvulus infra
Cantharus, et recubans sub eodem marmore Chiron:
Jamque vetus græcos servabat cista libellos,
Et divina Opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus: quis enim negat? et tamen illud
Perdidit infelix totum nihil. Ultimus autem
Ærumnæ cumulus, quod nudum et frustra roganter
Nemo cibo, nemo hospitio tectoque juvabit.
Si magna Asturici cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt vadimonia prætor.
Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc, et jam adcurrit, qui marmora donet,
Conferat impensas. Hic nuda, et candida signa;
Hic aliquid præclarum Euphranoris et Polycleti,
Hæc Asianorum vetera ornamenta deorum:
Hic libros dabit et forulos, mediamque Minervam;
Hic modium argenti: meliora ac plura reponit

Persicus orborum lautissimus, ut merito jam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.

Si potes avelli Circensibus, optima Soræ
Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic, puteusque brevis, nec reste movendus,
In tennes plantas facili diffunditur haustu.
Vive bidentis amans, et culti villicus horti;
Unde epulum possis centum dare pythagoreis.
Est aliquid, quocumque loco, quocumque recessu,
Unius sese dominum fecisse lacertæ.

Plurimus hic æger moritur vigilando; sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, et hærens
Ardenti stomacho: nam quæ meritoria somnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi: rhedarum transitus arcto
Vicorum in flexu, et stantis convicia mandræ
Eripiunt somnum Druso, vitulisque marinis.
Si vocat officium, turba cedente, vehetur
Dives, et ingenti curret super ora Liburno,
Atque obiter leget aut scribet, vel dormiet intus.
Namque facit somnum clausa lectica fenestra.
Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
Unda prior; magno populus premit agmine lumbos
Qui sequitur; ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter; at hic tignum capiti incutit, ille metretam.

Pingua crura luto; planta mox undique magna
 Calcor, et in digito clavus mihi militis hæret.

NONNE vides, quanto celebretur sportula fumo?
 Centum convivæ; sequitur sua quemque culina.
 Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
 Impositas capiti, quot recto vertice portat
 Servulus infelix, et cursu ventilat ignem.
 Scinduntur tunicæ sartæ: modo longa coruscat
 Sarraco veniente abies, atque altera pinum
 Plaustra vehunt; nutant alte, populoque minantur.
 Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
 Axis, et eversum fudit super agmina montem,
 Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
 Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver,
 More animæ. Domus interea segura patellas
 Jam lavat, et bucca foculum excitat, et sonat unctis
 Strigilibus, et pleno componit lintea gutto.
 Hæc inter pueros varie properantur: at ille
 Jam sedet in ripa, tetrumque novitius horret
 Porthmea; nec sperat cœnosi gurgitis alnum
 Infelix, nec habet, quem porrigat ore, trientem.

RESPICE nunc alia ac diversa pericula noctis:
 Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
 Testa ferit; quoties rimosa et curta fenestris
 Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent

Et lædant silicem. Possis ignavus haberi,
Et subiti casus improvidus, ad cœnam si
Intestatus eas: adeo tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles, te prætereunte, fenestræ!
Ergo optes, votumque feras miserabile tecum,
Ut sint contentæ patulas defundere pelves.

EBBIUS ac petulans, qui nullum forte cecidit,
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus.
Ergo non aliter poterit dormire? Quibusdam
Somnum rixa facit: sed, quamvis improbus annis.
Atque mero fervens, cavet hunc quem coccina læna
Vitari jubet, et comitum longissimus ordo:
Multum præterea flammaram, et ahenea lampas.
Me, quem luna solet deducere, vel breve lumen
Candelæ, cujus dispenso et tempero filum,
Contemnit. Miseræ cognosce procœmia rixæ,
Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
Stat contra, starique jubet: parere necesse est.
Nam quid agas, quum te furiosus cogat, et idem
Fortior? Unde venis? exclamat: cujus aceto,
Cujus conche tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor, et elixi vervecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut adcipe calcem.
Ede ubi consistas? in qua te quæro proseucha?
Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas,

Tantumdem est, feriunt pariter : vadimonia deinde
Irati faciunt. Libertas pauperis hæc est :
Pulsatus rogat, et pugnis concisus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti,

Nec tamen hæc tantum metuas : nam qui spoliet te
Non deerit, clausis domibus postquam omnis ubique
Fixa catenatæ siluit compago tabernæ.
Interdum et ferro subitus grassator agit rem,
Armato quoties tutæ custode tenentur
Et Pomptina palus, et Gallinaria pinus :
Sic inde huc omnes, tanquam ad vivaria, currunt.
Qua fornace graves, qua non incude catenæ?
Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, et sarcula desint.
Felices proavorum atavos, felicia dicas
Secula, quæ quondam sub regibus, atque tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam!

His alias poteram, et plures subnectere causas :
Sed jumenta vocant, et sol inclinat : eundem est.
Nam mihi commota jam dudum mulio virga
Adnuit. Ergo vale nostrî memor ; et quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoque ad Helvinam Cererem, vestramque Dianam
Convelle a Cumis : satirarum ego, ni pudet illas,
Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATIRA IV.

RHOMBUS.

Ecce iterum Crispinus, et est mihi sæpe vocandus
 Ad partes : monstrum nulla virtute redemptum
 A vitiis, æger, solaque libidine fortis :
 Delicias viduæ tantum spernatur adulter.
 Quid refert igitur, quantis jumenta fatiget
 Porticibus, quanta nemorum vectetur in umbra?
 Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
 Nemo malus felix, minime corruptor, et idem
 Incestus, cum quo nuper vittata jacebat
 Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos.
 Sed nunc de factis levioribus : et tamen alter
 Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
 Nam quod turpe bonis, Titio Seioque, decebat
 Crispinum. Quid agas, quum dira et fœdior omni
 Crimine persona est? Mullum sex millibus emit,
 Æquantem sane paribus sestertia libris,
 Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
 Consilium laudo artificis, si munere tanto
 Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
 Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ,

Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.
 Nil tale exspectes; emit sibi. Multa videmus,
 Quæ miser et frugi non fecit Apicius. Hoc tu
 Succinctus patria quondam, Crispine, papyro!
 Hoc pretium squamæ! Potuit fortasse minoris
 Piscator, quam piscis, emi. Provincia tanti
 Vendit agros, et majores Apulia vendit.

QUALES tunc epulas ipsum glutisse putemus
 Endoperatorem, quum tot sestertia, partem
 Exiguam, et modicæ sumtam de margine cœnæ,
 Purpureus magni ructarit scurra Palati,
 Jam princeps equitum, magna qui voce solebat
 Vendere municipales pacta mercede siluros?
 Incipe, Calliope; licet hic considerare: non est
 Cantandum, res vera agitur. Narrate, puellæ
 Pierides, prosit mihi vos dixisse puellas.

QUUM jam semianimum laceraret Flavius orbem
 Ultimus, et calvo serviret Roma Neroni,
 Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
 Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,
 Implevitque sinus: neque enim minor hæserat illis,
 Quos operit glacies mæotica, ruptaque tandem
 Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti
 Desidia tardos, et longo frigore pingues.
 Destinat hoc monstrum cymbæ linique magister

**Pontifici summo. Quis enim proponere talem,
 Aut emere auderet, quum plena et litora multo
 Delatore forent? Dispersi protinus algæ
 Inquisitores agerent cum remige nudo;
 Non dubitaturi fugitivum dicere piscem,
 Depastumque diu vivaria Cæsaris, inde
 Elapsum veterem ad dominum debere reverti.
 Si quid Palfurio, si credimus Armillato,
 Quidquid conspicuum, pulchrumque est æquore toto,
 Res fisci est, ubicumque natat. Donabitur ergo,
 Ne pereat. Jam letifero cedente pruinis
 Autumno, jam quartanam sperantibus ægris,
 Stridebat deformis hiems, prædamque recentem
 Servabat; tamen hic properat, velut urgeat auster:**

**UTQUE lacus suberant, ubi, quanquam diruta, servat
 Ignem Trojanum, et Vestam colit Alba minorem,
 Obstitit intranti miratrix turba parumper:
 Ut cessit, facili patuerunt cardine valvæ.
 Exclusi expectant admissa opsonia Patres.
 Itur ad Atridem: tum Picens, Adcipe, dixit,
 Privatis majora focis: genialis agatur
 Iste dies, propera stomachum laxare saginis,
 Et tua servatum consume in secula rhombum.
 Ipse capi voluit. — Quid apertius? et tamen illi
 Surgebant cristæ. Nihil est, quod credere de se
 Non possit, quum laudatur Dis æqua potestas.**

Sed deerat pisci patinæ mensura. Vocantur

Ergo in concilium proceres, quos oderat ille;

✓ In quorum facie miseræ magnæque sedebat

Pallor amicitia. Primus, clamante Liburno,

Currite, jam sedit, rapta properabat abolla

Pegasus, adtonitæ positus modo villicus urbi.

Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque

Interpres legum sanctissimus; omnia quanquam

Temporibus diris tractanda putabat inermi

Justitia. Venit et Crispi jucunda senectus,

Cujus erant mores, qualis facundia, mite

Ingenium. Maria ac terras populosque regenti

Quis comes utilior, si clade et peste sub illa

Sævitiâ damnare, et honestum adferre liceret

Consilium? Sed quid violentius aure tyranni,

Cum quo de pluviis aut æstibus, aut nimbo

Vere, locuturi fatum pendebat amici?

Ille igitur nunquam direxit brachia contra

Torrentem; nec civis erat, qui libera posset

Verba animi proferre, et vitam impendere vero.

Sic multas hiemes, atque octogesima vidit

Solstitia. His armis illa quoque tutus in aula,

Proximus ejusdem properabat Acilius ævi

Cum juvene, indigno, quem mors tam sæva maneret.

Et domini gladiis tam festinata: sed olim

Prodigio par est cum nobilitate senectus;

Unde fit, ut malim fraterculus esse gigantis.

Profuit ergo nihil misero, quod cominus ursos
 Figebat Numidas, Albana nudus arena
 Venator. Quis enim jam non intelligat artes
 Patricias? quis priscum illud miretur acumen,
 Brute, tuum? Facile est barbato imponere regi.

Næc melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
 Rubrius, offensæ veteris reus atque tacendæ;
 Et tamen improbior satiram scribente cinædo.
 Montani quoque venter adest abdomine tardus;
 Et matutino sudans Crispinus amomo,
 Quantum vix redolent duo funera. Sævior illo
 Pompeius tenui jugulos aperire susurro;
 Et, qui vulturibus servabat viscera Dacis,
 Fuscus, marmorea meditatus prælia villa;
 Et cum mortifero prudens Vejento Catullo,
 Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ,
 Grande et conspicuum nostro quoque tempore monstrum!
 Cæcus adulator, dirusque a ponte satelles,
 Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
 Blandaque devexæ jactaret basia rhedæ.
 Nemo magis rhombum stupuit: nam plurima dixit
 In lævum conversus; at illi dextra jacebat
 Bellua: sic pugnas Cilicis laudabat, et ictus;
 Et pegma, et pueros inde ad velaria raptos.
 Non cedit Vejento, sed, ut fanaticus, œstro
 Percussus, Bellona, tuo divinat; et, ingens

Omen habes, inquit, magni clarique triumphi.
 Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
 Excidet Arviragus : peregrina est bellua ! Certis
 Erectas in terga sudes ? Hoc defuit unum
 Fabricio , patriam ut rhombi memoraret et annos.

QUIDNAM igitur censes ? conciditur ? « Absit ab illo
 Dedecus hoc , Montanus ait : testa alta paretur,
 Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
 Debetur magnus patinæ subitusque Prometheus.
 Argillam atque rotam citius properate : sed ex hoc
 Tempore jam , Cæsar, figuli tua castra sequantur. »

Vicit digna viro sententia. Noverat ille
 Luxuriam imperii veterem , noctesque Neronis
 Jam medias , aliamque famem , quum pulmo Falerno
 Arderet. Nulli major fuit usus edendi
 Tempestate mea. Circeis nata forent , an
 Lucrinum ad saxum , Rutupinove edita fundo
 Ostrea , callebat primo deprendere morsu ;
 Et semel aspecti litus dicebat echini.

SURGITUR , et misso proceres exire jubentur
 Concilio ; quos Albanam dux magnus in arcem
 Traxerat adtonitos , et festinare coactos ,
 Tanquam de Cattis aliquid , torvisque Sicambris
 Dicturus ; tanquam diversis partibus orbis
 Anxia præcipiti venisset epistola pinna.

Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora sævitæ, claras quibus abstulit urbi
Illustresque animas impune, et vindice nullo!
Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat : hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SATIRA V.

PARASITI.

Si te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
Ut bona summa putes, aliena vivere quadra;
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset,
Quamvis jurato metuam tibi credere testi.
Ventre nihil novi frugalius: hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit alvo:
Nulla crepido vacat? nusquam pons? et tegetis pars
Dimidia brevior? tantine injuria cœnæ?
Tam jejuna fames? quum possis honestius illic
Et tremere, et sordes farris mordere canini?

Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
Mercedem solidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitiae magnæ, cibus: imputat hunc rex,
Et, quamvis rarum, tamen imputat. Ergo duos post
Si libuit menses neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo cessaret calcita lecto;
Una simus, ait. Votorum summa: quid ultra
Quæris? Habet Trebius, propter quod rumpere somnum
Debeat, et ligulas dimittere, sollicitus, ne

Tota salutatrix jam turba peregerit orbem
Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se
Frigida circumagunt pigri sarraca Bootæ.

QUALIS cœna tamen! Vinum quod succida nolit
Lana pati: de conviva Corybanta videbis.
Jurgia proludunt; sed mox et pocula torques
Saucius, et rubra deterges vulnera mappa,
Inter vos quoties libertorumque cohortem
Pugna Saguntina fervet commissa lagena.
Ipse capillato diffusum consule potat,
Calcatamque tenet bellis socialibus uvam,
Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cujus patriam titulumque senectus
Delevit multa veteris fuligine testæ:
Quale coronati Thræsea Helvidiusque bibebant
Brutorum et Cassi natalibus. Ipse capaces
Heliadum crustas, et inæquales beryllo
Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum;
Vel, si quando datur, custos adfixus ibidem,
Qui numeret gemmas, unguisque observet acutos.
Da veniam, præclara illic laudatur iaspis;
Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vaginæ fronte solebat
Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ.
Tu Beneventani sutoris nomen habentem

Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
Quassatum, et rupto poscentem sulfura vitro.
Si stomachus domini fervet vinoque ciboque,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.

Non eadem vobis poni modo vina querebar;
Vos aliam potatis aquam: tibi pocula cursor
Gætulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Clivosæ veheris dum per monumenta Latinæ.
Flos Asiæ ante ipsum, pretio majore paratus
Quam fuit et Tulli census pugnacis, et Anci;
Et, ne te teneam, romanorum omnia regum
Frivola. Quod quum ita sit, tu Gætulum Ganymedem
Respice, quum sities: nescit tot millibus emtus
Pauperibus miscere puer: sed forma, sed ætas
Digna supercilio. Quando ad te pervenit ille?
Quando vocatus adest calidæ gelidæque minister?
Quippe indignatur veteri parere clienti;
Quodque aliquid poscas, et quod se stante recumbas.
Maxima quæque domus servis est plena superbis.

Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidæ jam mucida frusta farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morsum.
Sed tener, et niveus, mollique siligine factus,
Servatur domino. Dextram cohibere memento;
Salva sit artoptæ reverentia! Finge tamen te

Improbulum ; superest illic qui ponere cogat.
— **Vin'** tu consuetis , audax conviva , canistris
Impleri , panisque tui novisse colorem ? —
Scilicet hoc fuerat . propter quod sæpe relicta
Conjuge , per montem adversum gelidasque cucurri
Esquillas , fremeret sæva quum grandine vernus
Jupiter , et multo stillaret pænula nimbo !

ADSPICE , quam longo distendat pectore lancem ,
Quæ fertur domino , squilla ; et quibus undique septa
Asparagis , qua despiciat convivia cauda ,
Quum venit ex elsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo
Ponitur , exigua feralis cœna patella.
Ipsè Venefrano piscem perfundit ; at hic qui
Pallidus adfertur misero tibi caulis , olebit .
Laternam : illud enim vestris datur alveolis , quod
Canna Micipsarum prora subvexit acuta ;
Propter quod Romæ cum Bocchare nemo lavatur ,
Quod tutos etiam facit a serpentibus Afros.
Mullus erit domino quem misit Corsica , vel quem
Tauromenitanæ rupes ; quando omne peractum est ,
Et jam defecit nostrum mare , dum gula sævit
Retibus adsiduis penitus scrutante macello
Proxima , nec patitur fyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum provincia ; sumitur illinc
Quod captator emat Lenas , Aurelia vendat.

Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de siculo : nam, dum se continet Auster,
Dum sedet, et siccatur madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie adpersus maculis Tiberinus, et ipse
Vernula riparum, pinguis torrente cloaca,
Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.

IPSI pauca velim, facilem si præbeat aurem.
Nemo petit modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
Largiri : namque et titulis et fascibus olim
Major habebatur donandi gloria : solum
Poscimus, ut cœnes civiliter. Hoc face, et esto,
Esto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.

ANSERIS ante ipsum magni jecur, anseribus par
Altilis, et flavi dignus ferro Meleagri
Fumat aper. Post huic radentur tubera, si ver
Tunc erit, et facient optata tonitrua cœnas
Majores. Tibi habe frumentum, Alledius inquit,
O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas.

STRUCTOREM interea, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectes, et chironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magistri

Omnia. Nec minimo sane discrimine refert,
Quo gestu lepores, et quo gallina secetur!

DUCKAIS planta, velut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponere foris, si quid tentaveris unquam
Hiscere, tanquam habeas tria nomina. Quando propinat
Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
Pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
Perditus, ut dicat regi, bibe? Plurima sunt quæ
Non audent homines pertusa dicere læna.

Quadraginta tibi si quis deus, aut similis dis
Et melior fatis donaret homuncio, quantus
Ex nihilo fieres! quantus Virronis amicus!
Da Trebio: pone ad Trebium; vis, FRATER, ab istis
Illibus? O nummi, vobis hunc præstat honorem!
Vos estis FRATER. Dominus tamen, et domini rex
Si vis tu fieri, NULLUS TIBI PARVULUS AULA
LUSERIT ÆNEAS, nec filia dulcior illo.
Jucundum et carum sterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
In gremium patris fundat simul, ipse loquaci
Gaudebit nido: viridem thoraca jubebit
Adferri, minimasque nuces, assemque rogatum,
Ad mensam quoties parasitus venerit infans.

VILIBUS ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino; sed qualem Claudius edit

Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.
Virro sibi, et reliquis Virronibus illa jubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore;
Qualia perpetuus Phœacum autumnus habebat,
Credere quæ possis surrepta sororibus Afris.
Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma et galea, metuensque flagelli
Discit ab hirsuto jaculum torquere Capella.

FORSITAN impensæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, ut doleas. Nam quæ comœdia! mimus
Quis melior plorante gula? Ergo omnia fiunt,
Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, pressoque diu stridere molari.
Tu tibi liber homo, et regis conviva videris:
Captum te nidore suæ putat ille culinæ;
Nec male conjectat. Quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum,
Vel nodus tantum, et signum de paupere loro?
Spes bene cœnandi vos decipit: ecce dabit jam
Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri;
Ad nos jam veniet minor altilis; inde parato,
Intactoque omnes, et stricto pane tacetis.
Ille sapit, qui te sic utitur. Omnia ferre
Si potes, ut debes, pulsandum vertice raso
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, licet epulis et tali dignus amico.

SATIRA VI.

MULIERES.

CREDO Pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu, quum frigida parvas
Præberet spelunca domos, ignemque Laremque,
Et pecus et dominos communi clauderet umbra;
Silvestrem montana torum quum sterneret uxor
Frondebis et culmo, vicinarumque ferarum
Pellibus : haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus
Turbavit nitidos extinctus passer ocellos;
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et sæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe novo, cœloque recenti
Vivebant homines, qui, rupto robore nati,
Compositive luto, nullos habuere parentes.
Multa Pudicitiae veteris vestigia forsân,
Aut aliqua exstiterint et sub Jove; sed Jove nondum
Barbato, nondum Græcis jurare paratis
Per caput alterius; quum furem nemo timeret
Caulibus et pomis, et aperto viveret horto.
Paulatim deinde ad superos Astræa recessit
Hac comite, atque duæ pariter fugere sorores.

ANTIQUUM et vetus est alienum, Postume, lectum
Concutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas :
Viderunt primos argentea secula mœchos.
Conventum tamen et pactum, et sponsalia nostra
Tempestate paras, jamque a tonsore magistro
Pecteris, et digito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras! Uxorem, Postume, ducis?
Dic, qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam, salvis tot restibus, ullam?
Quum pateant altæ caligantesque fenestræ?
Quum tibi vicinum se præbeat Æmilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus, illud
Nonne putas melius, quod tecum pusio dormit?
Pusio, qui noctu non litigat: exigit a te
Nulla jacens illic munuscula, nec queritur quod
Et lateri parcas, nec, quantum jussit, anheles.
Sed placet Ursidio lex Julia: tollere dulcem
Cogitat heredem, cariturus turture magno,
Mullorumque jubis, et captatore macello.
Quid fieri non posse putes, si jungitur ulla
Ursidio? si mœchorum notissimus olim
Stulta maritali jam porrigit ora capistro,
Quem toties textit perituri cista Latini?
Quid, quod et antiquis uxor de moribus illi
Quæritur. O medici! mediam pertundite venam.
Delicias hominis! Tarpeium limen adora

Pronus, et auratam Junoni cæde juvencam,
 Si tibi contigerit capitis matrona pudici:
 Paucae adeo Cereris vittas contingere dignae;
 Quarum non timeat pater oscula. Necte coronam
 Postibus, et densos per limina tende corymbos.
 Unus Iberinae vir sufficit? Ocius illud
 Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.
 Magna tamen fama est cujusdam rure paterno
 Viventis. Vivat Gabiis, ut vixit in agro:
 Vivat Fidenis, et agello cedo paterno.
 Quis tamen adfirmat, nil actum in montibus, aut in
 Speluncis? adeo senuerunt Jupiter et Mars?

PORTICIBUSNE tibi monstratur femina voto
 Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
 Quod securus ames, quodque inde excerpere possis?
 Cheironomon Ledam molli saltante Bathyllo,
 Tuccia vesicæ non imperat; Appula gannit
 Sicut in amplexu. Subitum et miserabile longum
 Adtendit Thymele? Thymele tunc rustica discit.
 Ast aliæ, quoties aulæa recondita cessant,
 Et vacuo clausoque sonant fora sola theatro,
 Atque a plebeiis longe Megalesia, tristes
 Personam thyrsumque tenent, et subligar Acci.
 Urbicus exodio risum movet Attellanæ
 Gestibus Autonoës: hunc diligit Ælia pauper.
 Solvitur his magno comædi fibula. Sunt, quæ

Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragædo
 Gaudet : an exspectas ut Quintilianus ametur ?
 Adcipis uxorem , de qua citharædus Echion
 Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusque choraules.
 Longa per angustos figamus pulpita vicos :
 Ornentur postes , et grandi janua lauro ,
 Ut testudineo tibi , Lentule , conopeo
 Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.

NUPTA senatori comitata est Hippia Ludjum
 Ad Pharon et Nilum , famosaque mœnia Lagi ,
 Prodigia et mores urbis damnante Canopo.
 Immemor illa domûs , et conjugis atque sororis ,
 Nil patriæ indulsit , plorantesque improba gnatos ,
 Utque magis stupeas , ludos Paridemque reliquit.
 Sed quanquam in magnis opibus , plumaque paterna,
 Et segmentatis dormisset parvula cunis ,
 Contempsit pelagus : famam contemserat olim ,
 Cujus apud molles minima est jactura cathedras.
 Tyrrhenos igitur fluctus , lateque sonantem
 Pertulit Ionium constanti pectore , quamvis
 Mutandum toties esset mare. Justa pericli
 Si ratio est , et honesta ; timent , pavidoque gelantur
 Pectore , nec tremulis possunt insistere plantis :
 Fortem animum præstant rebus quas turpiter audent.
 Si jubeat conjux , durum est conscendere navim ;
 Tunc sentina gravis , tunc summus vertitur aër.

Quæ mœchum sequitur, stomacho valet. Illa maritum
Convomit; hæc inter nautas et prandet, et errat
Per puppim, et duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma, qua capta juventa
Hippia? quid vidit, propter quod Ludia dici
Sustinuit? Nam Sergiolus jam radere guttur
Cœperat, et secto requiem sperare lacerto.
Præterea multa in facie deformia; sicut
Adtritus galea, mediisque in naribus ingens
Gibbus, et acre malum semper stillantis ocelli.
Sed gladiator erat; facit hoc illos Hyacinthos.
Hoc pueris, patriæque; hoc prætulit illa sorori
Atque viro. Ferrum est quod amant. Hic Sergius idem,
Adepta rude, cœpisset Vejento videri.

Quid privata domus, quid fecerit Hippia, curas?
Respice rivales divorum: Claudius audi
Quæ tulerit. Dormire virum quum senserat uxor,
Ausa Palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos,
Linquebat, comite ancilla non amplius una:
Sed nigrum flavo crinem abscondente galero,
Intravit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuum, atque suam: tunc nuda papillis
Prostitit auratis, titulum mentita Lyciscæ,
Ostenditque tuum, generose Britannice, ventrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit;

Et resupina jacens multorum absorbit ictus.
Mox, lenone suas jam dimittente puellas,
Tristis abit; et, quod potuit, tamen ultima cellam
Clausit, adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
Et lassata viris, nec dum satiata recessit.
Obscurisque genis turpis, fumoque lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.

HIPPOMANES carmenque loquar? coctumque venenum,
Privignoque datum? Faciunt graviora coactæ
Imperio sexus, minimumque libidine peccant.

Optima sed quare Cesennia, teste marito?
Bis quingenta dedit; tanti vocat ille pudicam:
Nec phæretris Veneris macer est, aut lampade fervet,
Inde faces ardent, veniunt a dote sagittæ.
Libertas emitur: coram licet innuat atque
Rescribat; vidua est, locuples quæ nupsit avaro.

CUR desiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ subeant, et se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculique minores:
Collige sarcinulas, dicet libertus, et exi;
Jam gravis es nobis, et sæpe emungeris; exi
Ocius, et propera; sicco venit altera naso.
Interea calet et regnat, poscitque maritum
Pastores, et ovem Canusinam, ulmosque Falernas.

Quantulum iu hoc? Pueros omnes, ergastula tota;
 Quodque domi non est, et habet vicinus, ematur.
 Mense quidem brumæ, quo jam mercator Iason
 Clausus, et armatis obstat casa candida nautis,
 Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
 Murrhina, deinde adamas notissimus, et Berenices
 In digito factus pretiosior: hunc dedit olim
 Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
 Observant ubi festa mero pede sabbata reges,
 Et vetus indulget senibus clementia porcis.

— NULLANE de tantis gregibus tibi digna videtur? —
 Sit formosa, decens, dives, fecunda, vetustos
 Porticibus disponat avos, sit castior omni
 Crinibus effusis bellum dirimente Sabina,
 (Rara avis iu terris, nigroque simillima cycno)
 Quis ferat uxorem, cui constant omnia? Malo,
 Malo Venusinam, quam te, Cornelia, mater
 Gracchorum, si cum magnis virtutibus adfers
 Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.
 Tolle tuum, precor, Annibalem, victumque Syphacem
 In castris, et cum tota Carthagine migra.

Parce, precor, Pæan, et tu depone sagittas;
 Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,
 Amphion clamat; sed Pæan contrahit arcum.
 Extulit ergo greges natorum; ipsamque parentem,
 Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur,

Atque eadem scrofa Niobe fecundior alba.
 Quæ tanti gravitas? quæ forma, ut se tibi semper
 Imputet? Hujus enim rari summique voluptas
 Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
 Plus aloës, quam mellis habet. Quis deditus autem
 Usque adeo est, ut non illam quam laudibus effert,
 Horreat, inque diem septenis oderit horis?

QUÆDAM parva quidem, sed non toleranda maritis.
 Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla
 Formosam, nisi quæ de Tusca Græcula facta est,
 De Sulmonensi mera Cecropis? omnia græce,
 Quum sit turpe magis nostris nescire latine.
 Hoc sermone pavent; hoc iram, gaudia, curas,
 Hoc cuncta effundunt animi secreta. Quid ultra?
 Concumbunt græce. Dones tamen ista puellis:
 Tunc etiam, quam sextus et octogesimus annus
 Pulsat, adhuc græce? non est hic sermo pudicus
 In vetula, quoties lascivum intervenit illud
 ΖΩΗ ΚΑΙ ΨΥΧΗ, modo sub lodice relictis
 Uteris in turba. Quod enim non excitat inguen
 Vox blanda et nequam? digitos habet. Ut tamen omnes
 Subsident pennæ; dicas hæc mollius Æmo
 Quanquam et Carpophoro, facies tua computat annos.

Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis
 Non es amaturus, ducendi nulla videtur

Causa; nec est, quare cœnam, et mustacea perdas
Labente officio, crudis donanda; nec illud,
Quod prima pro nocte datur, quum lance beata
Dacicus et scripto radiat Germanicus auro.
Si tibi simplicitas uxoriam, deditus uni
Est animus, summitte caput, cervice parata
Ferre jugum; nullam invenies quæ parcat amanti.
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
Et spoliis. Igitur longe minus utilis illi
Uxor, quisquis erit bonus optandusque maritus.
Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
Hac obstante nihil: nihil, hæc si nolet, emetur.
Hæc dabit adfectus: ille excludetur amicus
Jam senior, cujus barbam tua janua vidit.
Testanti quum sit lenonibus atque lanistis
Libertas, et juris idem contingat arenæ,
Non unus tibi rivalis dictabitur heres.
Pone crucem servo. Meruit quo crimine servus
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? Audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
O demens! ita servus homo est? nil fecerit, esto:
Hoc volo, sic jubeo; sit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro: sed mox hæc regna relinquit,
Permutatque domos, et flammea conterit: inde
Advolat, et spreti repetit vestigia lecti.
Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
Vela domus, et adhuc virides in limine ramos.

Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti
Quinque per autumnos; titulo res digna sepulcri!

DESPERANDA tibi salva concordia socru :
Illa docet spoliis nudi gaudere mariti ;
Illa docet, missis a corruptore tabellis
Nil rude nec simplex rescribere ; decipit illa
Custodes, aut ære domat ; tunc corpore sano
Advocat Archigenen, onerosaque pallia jactat.
Abditus interea latet et secretus adulter,
Impatiensque moræ pavet, et præputia ducit.
Scilicet exspectas, ut tradat mater honestos,
Atque alios mores quam quos habet? Utile porro
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.

NULLA fere causa est, in qua non femina litem
Moverit. Adcusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsæ per se, formantque libellos,
Principium atque locos Celso dictare paratæ.

ENDROMIDAS tyrias et femineum ceroma
Quis nescit? vel quis non vidit vulnera pali?
Quem cavat adsiduis sudibus, scutoque lacessit,
Atque omnes implet numeros? Dignissima prorsus
Florali matrona tuba; nisi si quid in illo
Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,

Quæ fugit a sexu, vires amat? Hæc tamen ipsa
 Vir nollet fieri: nam quantula nostra voluptas!
 Quale decus rerum! si conjugis auctio fiat,
 Balteus et manicæ, et cristæ, crurisque sinistri
 Dimidium tegmen; vel si diversa movebit
 Prælia, tu felix, ocreas vendente puella.
 Hæ sunt quæ tenui sudant in cyclade, quarum
 Delicias et panniculus bombycinus urit.
 Adspice quo gemitu monstratos perferat ictus,
 Et quanto galeæ curvetur pondere: quanta
 Poplitibus sedeat, quam denso fascia libro;
 Et ride, positis scaphium quum sumitur armis.
 Dicite, vos, neptes Lepidi, cæcive Metelli,
 Gurgitis aut Fabii, quæ Ludia sumserit unquam
 Hostibus? quando ad palum gemat uxor Asyli?

SEMPER habet lites alternaque jurgia lectus,
 In quo nupta jacet; minimum dormitur in illo.
 Tunc gravis illa viro, tunc orba tigride pejor,
 Quum simulat gemitus occulti conscia facti,
 Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
 Uberibus semper lacrymis, semperque paratis
 In statione sua, atque expectantibus illam,
 Quo jubeat manare modo: tu credis amorem;
 Tu tibi tunc curruca places, fletumque labellis
 Exsorbes: quæ scripta, et quas lecture tabellas,
 Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mœchæ!

Sed jacet in servi complexibus aut equitis. Dic,
 Dic aliquem sodes hic, Quintiliane, colorem.
 — Hæremus; dic ipsa. — Olim convenerat, inquit,
 Ut faceres tu, quod velles: nec non ego possem
 Indulgere mihi; clames licet, et mare cœlo
 Confundas, homo sum. Nihil est audacius illis
 Deprensis: iram atque animos a crimine sumunt.

UNDE hæc monstra tamen vel quo de fonte, requiris?
 Præstabat castas humilis fortuna Latinas
 Quondam, nec vitis contingi parva sinebant
 Tecta labor, somnique breves, et vellere Tusco
 Vexatæ duræque manus, ac proximus urbi
 Annibal, et stantes Collina in turre mariti.
 Nunc patimur longæ pacis mala: sævior armis
 Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.
 Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo
 Paupertas romana perit. Hinc fluxit ad istos
 Et Sybaris colles; hinc et Rhodos, et Miletos,
 Atque coronatum et petulans madidumque Tarentum.

PRIMA peregrinos obscœna pecunia mores
 Intulit, et turpi fregerunt secula luxu
 Divitiæ molles. Quid enim Venus ebria curat?
 Inguinis et capitis quæ sint discrimina, nescit;
 Grandia quæ medijs jam noctibus ostrea mordet,
 Quum perfusa mero spumant unguenta Falerno,

Quum bibitur concha, quum jam vertigine tectum
Ambulat, et geminis exurgit mensa lucernis.
I nunc, et dubita qua sorbeat aera sanna
Tullia, quid dicat notæ collactea Mauræ,
Maura pudicitiae veterem quum præterit aram.
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
Effigiemque deæ longis siphonibus implent;
Inque vices equitant; ac, luna teste, moventur.
Inde domos abeunt; tu calcas, luce reversa,
Conjugis urinam, magnos visurus amicos.

NOTA bonæ secreta deæ, quum tibia lumbos
Incitat, et cornu pariter vinoque feruntur
Adtonitæ, crinemque rotant, ululantque Priapi
Mænades. O quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus! quæ vox saliente libidine! quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens!
Lenonum ancillas posita Saufeja corona
Provocat, et tollit pendentis præmia coxæ:
Ipsa Medullinæ frictum crissantis adorat.
Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
Nil ibi per ludum simulabitur: omnia fient
Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo
Laomedontiades et Nestoris hernia possit.
Tunc prurigo moræ impatiens, tunc femina simplex,
Et toto pariter repetitus clamor ab antro:
Jam fas est, admitte viros. Dormitat adulter?

Illa jubet sumto juvenem properare cucullo.
Si nihil est, servis incurritur; abstuleris spem
Servorum, veniet conductus aquarius: hic si
Quæritur, et desunt homines; mora nulla per ipsam,
Quo minus imposito clunem submittat asello.

ATQUE utinam ritus veteres et publica saltem
His intacta malis agerentur sacra! sed omnes
Noverunt Mauri atque Indi, quæ psalteria penem
Majorem, quam sunt duo Cæsaris Anti-Catones,
Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
Intulerit, ubi velari pictura jubetur,
Quæcumque alterius sexûs imitata figuram est.
Et quis tunc hominum contemptor numinis? aut quis
Simpuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,
Et Vaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras?

Audio, quid veteres olim moneatis amici:
Pone seram, cohibe. — Sed quis custodiet ipsos
Custodes? cauta est, et ab illis incipit uxor.

JAMQUE eadem summis pariter minimisque libido:
Nec melior, silicem pedibus quæ conterit atrum,
Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum.
Ut spectet ludos, conducit Ogulnia vestem;
Conducit comites, sellam, cervical, amicas,
Nutricem, et flavam, cui det mandata, puellam.

Hæc tamen argenti superest quodcumque paterni,
Lævibus athleticis ac vasa novissima donat.
Multis res angusta domi; sed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec se metitur ad illum,
Quem dedit hæc, posultque modum. Tamen utile quid sit,
Prospiciunt aliquando viri; frigusque, famemque,
Formica tandem quidam expavere magistra.
Prodiga non sentit pereuntem femina censum;
At, velut exhausta recidivus pullulet arca
Nummus, et e pleno tollatur semper acervo,
Non unquam reputat, quanti sibi gaudia constant.

SUNT quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
Oscula delectent, et desperatio barbæ,
Et quod abortivo non est opus. Illa voluptas
Summa tamen, quod jam calida matura juvena
Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro.
Ergo expectatos, ac jussos crescere primum
Testiculos, postquam cœperunt esse bilibres,
Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus.
Conspicuis longe, cunctisque notabilis intrat
Balnea, nec dubie custodem vitis et horti
Provocat, a domina factus spado. Dormiat ille
Cum domina: sed tu jam durum, Postume, jamqu.
Tondendum eunucho Bromium committere noli.

Si gaudet cantu, nullius fibula durat

Vocem vendentis prætoribus; organa semper
In manibus; densi radiant testudine tota
Sardoniches; crispo pulsantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc se
Solatur, gratoque indulget basia plectro.
Quædam de numero Lamiarum ac nominis alti,
Cum farre et vino Janum, Vestamque rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, et fidibus promittere. Quid faceret plus
Ægrotante viro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putavit
Pro cithara velare caput; dictataque verba
Pertulit, ut mos est, et aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæso, dic, antiquissime divum,
Respondes his, Jane pater? Magna otia cœli;
Non est, ut video, non est quod agatur apud vos.
Hæc de comœdis te consulit: illa tragœdum
Commendare volet: varicosus fiet aruspex.

Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
Audax, et cœtus possit quam ferre virorum;
Cumque paludatis ducibus, præsentem marito,
Ipsa loqui recta facie, strictisque mamillis.
Hæc eadem novit quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant; secreta novercæ
Et pueri; quis amet, quis diripiatur adulter.
Bicet quis viduam prægnantem fecerit; et quo

Mense, quibus verbis concumbat quæque, modis quot.
Instantem regi Armenio Parthoque cometen
Prima videt, famam rumoresque illa recentes
Excipit ad portas; quosdam facit. Isse Niphaten
In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
Diluvio, nutare urbes, subsidere terras,
Quocumque in trivio, cuicumque est obvia narrat.

Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quæ
Vicinos humiles rapere, et concidere loris
Exorata solet. Nam si latratibus alti
Rumpuntur somni: fustes huc ocius, inquit,
Adferte! atque illis dominum jubet ante feriri,
Deinde canem. Gravis obcursu, teterrima vultu,
Balnea nocte subit; couchas et castra moveri
Nocte jubet; magno gaudet sudare tumultu,
Quum lassata gravi ceciderunt brachia massa,
Callidus et cristæ digitos impressit aliptes,
Ac summum dominæ femur exclamare coegit:
Convivæ miseri interea somnoque fameque
Urgentur. Tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
Admotum pedibus, de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim.
Dum redit, et loto terram ferit intestino,
Marmoribus rivi properant, aut lata Falernum
Pelvis olet: nam sic, tanquam alta in dolia longus

Deciderit serpens, bibit et vomit. Ergo maritus
Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.

ILLA tamen gravior, quæ, quum discumbere cœpit,
Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elisæ:
Committit vates et comparat: inde Maronem,
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet; nec causidicus nec præco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
Pulsari. Jam nemo tubas, nemo æra fatiget:
Una laboranti poterit succurrere lunæ.

IMPONIT finem sapiens et rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit et facunda videri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Silvano porcum, quadrante lavari.
Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema; nec historias sciat omnes:
Sed quædam ex libris et non intelligat. Odi
Hanc ego, quæ repetit volvitque Palæmonis artem,
Servata semper lege et ratione loquendi,
Ignotosque mihi tenet antiquaria versus;
Nec curanda viris opicæ castigat amicæ
Verba: solœcismum liceat fecisse marito.

NIL non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Quum virides gemmas collo circumdedit, et quum
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est quam femina dives.
Interea fœda adspectu, ridendaque multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat, et hinc miseri viscantur labra mariti.
Tandem aperit vultum, et tectoria prima reponit:
Incipit agnosci, atque illo lacte fovetur,
Propter quod seſum comites educit asellas,
Exsul hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur atque fovetur
Tot medicaminibus, coctæque siliginis offas
Adcipit et madidæ, facies dicetur, an ulcus?

Est pretium curæ penitus cognoscere, toto
Quid facient agentque die. Si nocte maritus
Aversus jacuit, periit libraria; ponunt
Cosmetæ tunicas; tarde venisse Liburnus
Dicitur, et pœnas alieni pendere somni
Cogitur. Hic frangit ferulas; rubet ille flagello,
Hic scutica. Sunt quæ tortoribus annua præsent.
Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas,
Aut latum pictæ vestis considerat aurum,
Et cædit; longi relegit transversa diurni,
Et cædit, donec, lassis cædentibus: exi
Intonet horrendum, jam cognitione peracta.

PRÆFECTURA domus Sicula non mitior aula!
Nam si constituit, solitoque decentius optat
Ornari, et properat, jamque expectatur in hortis,
Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ;
Disponit crinem, laceratis ipsa capillis,
Nuda humeros Psecas infelix, nudisque mamillis.
Altior hic quare cincinnus? Taurea punit
Continuo flexi crimen facinusque capilli.
Quid Psecas admisit? quænam est hic culpa puellæ,
Si tibi displicuit nasus tuus? Altera lævum
Extendit, pectitque comas, et volvit in orbem.
Est in consilio matrona, admotaque lauis
Emerita quæ cessat acu: sententia prima
Hujus erit, post hanc ætate atque arte minores
Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur
Aut animæ: tanta est quærendi cura decoris!
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Ædificat caput! Andromachen a fronte videbis;
Post minor est: credas aliam. Cedo, si breve parvi
Sortita est lateris spatium, breviorque videtur
Virgine Pygmea, nullis adjuta cothurnis,
Et levis erecta consurgit ad oscula planta.

NULLA viri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum: vivit tanquam vicina mariti;
Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit
Et servos: gravis est rationibus. Ecce furentis

Bellonæ matrisque deum chorus intrat, et ingens
Semivir, obscæno facies reverenda minori,
Mollia qui rupta secuit genitalia testa
Jam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, et Phrygia vestitur bucca tiara:
Grande sonat, metuique jubet septembris et austri
Adventum, nisi se centum lustraverit ovis,
Et xerampelinas veteres donaverit ipsi,
Ut quidquid subiti et magni discriminis instat,
In tunicas eat, et totum semel expiet annum.
Hibernum fracta glacie descendet in amnem,
Ter matutino Tiberi mergetur, et ipsis
Vorticibus timidum caput abluet: inde Superbi
Totum regis agrum, nuda ac tremebunda cruentis
Erepet genibus: si candida jusserit Io,
Ibit ad Ægypti finem, calidasque petitas
A Meroe portabit aquas, ut spargat in æde
Isidis, antiquo quæ proxima surgit ovili;
Credid enim ipsius dominæ se voce moneri.
En animam et mentem, cum qua di nocte loquantur!
Ergo hic præcipuum summumque meretur honorem,
Qui grege linigero circumdatus et grege calvo,
Plangentis populi currit derisor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor
Concubitu sacris observandisque diebus;
Magnaque debetur violato pœna cadurco;
Et movisse caput visa est argentea serpens.

Illius lacrymæ, meditataque murmura præstant
 Ut veniam culpæ non abnuat, ansere magno
 Scilicet et tenui popano corruptus Osiris.

QUUM dedit ille locum, cophino, fœnoque relicto,
 Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,
 Interpres legum Solymarum, et magna sacerdos
 Arboris, ac summi fida internuntia cœli.
 Implet et illa manum, sed parcius ære minuto:
 Qualiicumque voles, Judæi somnia vendunt.
 Spondet amatorem tenerum. vel divitis orbi
 Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
 Tractato, Armenius vel Commagenus aruspex.
 Pectora pullorum rimabitur, exta catelli,
 Interdum et pueri: faciet quod deferat ipse.

CHALDÆIS sed major erit fiducia: quidquid
 Dixit astrologus, credent a fonte relatum
 Hammonis, quoniam Delphis oracula cessant,
 Et genus humanum damnat caligo futuri.
 Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exsul,
 Cujus amicitia, conducendaque tabella
 Magnus civis obit, et formidatus Othoni.
 Inde fides arti, sonuit si dextera ferro,
 Lævaque, si longo castrorum in carcere mansit.
 Nemo mathematicus genium indemnatus habebit;
 d qui pene perit, cui vix in Cyclada mitti

Contigit, et parva tandem caruisse Seripho.
Consultit ictericæ lento de funere matris,
Ante tamen de te, Tanaquil tua; quando sororem
Efferat, et patruos; an sit victurus adulter
Post ipsam? quid enim majus dare numina possunt?

Hæc tamen ignorat quid sidus triste minetur
Saturni, quo læta Venus se proferat astro,
Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius obcursus etiam vitare inemento,
In cujus manibus, ceu pingua succina, tritas
Cernis ephemeridas; quæ nullum consulit, et jam
Consultitur: quæ castra viro patriamque petente,
Non ibit pariter, numeris revocata Thrasylli.
Ad primum lapidem vectari quum placet, hora
Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi, collyria poscit.
Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.

Si mediocris erit, spatium lustrabit utrimque
Metarum, et sortes ducet, frontemque manumque
Præbebit vati crebrum poppysma roganti.
Divitibus responsa dabit Phryx augur, et Indus
Conductus: dabit astrorum, mundique peritus,
Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est, et in aggere fatum.

Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum ,
 Consultit ante phalas delphinorumque columnas ,
 An saga vendenti nubat , caupone relicto.

Hæc tamen et partus subeunt discrimen , et omnes
 Nutricis tolerant fortuna urgente labores :
 Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto ;
 Tantum artes hujus , tantum medicamina possunt ,
 Quæ steriles facit , atque homines in ventre necandos
 Conducit ! Gaude , infelix , atque ipse bibendum
 Porrigere quidquid erit : nam si distendere vellet
 Et vexare uterum pueris salientibus , esses
 Æthiopis fortasse pater ; mox decolor heres
 Impleret tabulas , nunquam tibi mane videndus.

TRANSIO suppositos , et gaudia vota que sæpe
 Ad spurcos decepta lacus , atque inde petitos
 Pontifices Salios , Scaurorum nomina falso
 Corpore laturos. Stat Fortuna improba noctu ,
 Adridens nudis infantibus ; hos fovet ulnis ,
 Involvitque sinu : domibus tunc porrigit altis ,
 Secretumque sibi mimum parat : hos amat , his se
 Ingerit , utque suos ridens producit alumnos.

Hic magicos adfert cantus , hic Thessala vendit
 Philtra , quibus valeant mentem vexare mariti ,
 Et solea pulsare nates. Quod desipis , inde est .

Inde animi caligo, et magna oblivio rerum
 Quas modo gessisti. Tamen hoc tolerabile, si non
 Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis,
 Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
 Infudit. Quæ non faciet, quod principis uxor?
 Ardebant cuncta, et, fracta compage, ruebant
 Non aliter, quam si fecisset Juno maritum
 Insanum. Minus ergo nocens erit Agrippinæ
 Boletus? siquidem unius præcordia pressit
 Ille senis, tremulumque caput descendere jussit
 In cælum, et longam manantia labra salivam.
 Hæc poscit ferrum atque ignes, hæc potio torquet:
 Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.
 Tanti partus equæ! tanti una venefica constat!

ODERUNT natos de pellice: nemo repugnet,
 Nemo vetet; jam jam privignum occidere fas est.
 Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
 Custodite animas, et nulli credite mensæ;
 Livida materno fervent adipata veneno.
 Mordeat ante aliquis, quidquid porrexerit illa
 Quæ peperit: timidus prægustet pocula pappas.

FINGIMUS hæc, altum satira sumente cothurnum
 Scilicet; et finem egressi legemque priorum,
 Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
 Montibus ignotum Rutulis, cœloque latino.

Nos utinam vani! sed clamat Pontia: Feci,
 Confiteor, puerisque meis aconita paravi,
 Quæ deprensa patent: facinus tamen ipsa peregi.
 — Tunc duos una sævissima vipera cœna?
 Tunc duos? — Septem, si septem forte fuissent. —
 Credamus tragicis, quidquid de Colchide torva
 Dicitur et Procne. Nil contra conor, et illæ
 Grandia monstra suis audebant temporibus; sed
 Non propter nummos. Minor admiratio summis
 Debetur monstris, quoties facit ira nocentem
 Hunc sexum: rabie jecur incendente feruntur
 Præcipites; ut saxa jugis abrupta, quibus mons
 Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.

Illam ego non tulerim, quæ computat, et scelus ingens
 Sana facit. Spectant subeuntem fata mariti
 Alcestim; et, similis si permutatio detur,
 Morte viri cupiant animam servare catellæ.
 Obcurrent multæ tibi Belides atque Eriphylæ:
 Mane Clytœmnestram nullus non vicus habebit.
 Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
 Insulsam et fatuam dextra lævaque tenebat:
 At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ;
 Sed tamen et ferro, si prægustabit Atrides
 Pontica ter victi cautus medicamina regis.

SATIRA VII.

LITTERATORUM EGESTAS.

Er spes et ratio studiorum in Cæsare tantum :
 Solus enim tristes hac tempestate Camenas
 Respexit, quum jam celebres notique poetæ
 Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
 Tentarent; nec foedum alii, nec turpe putarent
 Præcones fieri, quum, desertis Aganippes
 Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.
 Nam si Pieria quadrans tibi nullus in umbra
 Ostendatur, ames nomen victumque Machæræ,
 Et vendas potius, commissa quod auctio vendit
 Stantibus, œnophorum, tripodes, armaria, cistas,
 Alcithoen Pacci, Thebas et Terea Fausti.
 Hoc satius, quam si dicas sub iudice, vidi,
 Quod non vidisti. Faciant equites asiani
 Quanquam, et Cappadoce faciant equitesque Bithyni,
 Altera quos nudo traducit Gallia talo.

Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 Cogetur posthac, nectit quicumque canoris
 Eloquium vocale modis, laurumque momordit.

Hoc agite, o juvenes! circumspicit et stimulat vos,
 Materiamque sibi ducis indulgentia quærit.
 Si qua aliunde putas rerum exspectanda tuarum
 Præsidia, atque ideo crocæe membrana tabellæ
 Impletur, lignorum aliquid posce ocius; et, quæ
 Componis, dona Veneris, Telesine, marito;
 Aut clude, et positos tinea pertunde libellos.
 Frange miser calamos, vigilataque prælia dele,
 Qui facis in parva sublimia carmina cella,
 Ut dignus venias hederis et imagine macra.
 Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus
 Tantum admirari, tantum laudare disertos,
 Ut pueri Junonis avem. Sed defluit ætas
 Et pelagi patiens, et cassidis atque ligouis:
 Tædia tunc subeunt animos, tunc seque suamque
 Terpsichoren odit facunda et nuda senectus.

ACCIPE nunc artes, ne quid tibi conferat iste
 Quem colis, et musarum et Apollinis æde relicta.
 Ipse facit versus, atque uni cedit Homero
 Propter mille annos. At, si dulcedine famæ
 Succensus recites, Maculonus commodat ædes:
 Ac longe ferrata domus servire jubetur,
 In qua sollicitas imitatur janua portas.
 Scit dare libertos extrema in parte sedentes
 Ordinis, et magnas comitum disponere voces.
 Nemo dabit regum, quanti subsellia constant,

Et quæ conducto pendent anabathira tigillo,
Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
Ducimus, et litus sterili versamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali; tenet insanabile multos
Scribendi cacœthes, et ægre in corde senescit.

Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triviale moneta;
Hunc qualem nequeo monstrare, et sentio tantum,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus sylvarum, aptusque bibendis
Fontibus Aonidum. Neque enim cantare sub antro
Pierio, thyrsurave potest contingere sana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieque
Corpus eget. Satur est, quum dicit Horatius, EVOE!
Quis locus ingenio, nisi quum se carmine solo
Vexant, et dominis Cirrhæ Nysæque feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de Iodice paranda
Attonitæ, currus, et equos, faciesque deorum
Adspicere, et qualis Rutulum confundat Erinny.
Nam si Virgilio puer, et tolerabile deesset
Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri;
Surda nihil gerneret grave buccina. Poscimus ut sit

Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cujus et alveolos, et lænam pignerat Atreus?
Non habet infelix Numitor quod mittat amico;
Quintiliæ quod donet habet: nec defuit illi,
Unde emeret multa pascendum carne leonem
Jam domitum. Constat leviori bellua sumtu
Nimirum, et capiunt plus intestina poetæ.

CONTENTUS fama jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, at Serrano tenuique Saleio
Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad vocem jucundam et carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit quum Statius urbem,
Promisitque diem; tanta dulcedine captos
Adficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur! sed quum fregit subsellia versu,
Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.
Ille et militiæ multis largitur honorem,
Semestri vatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio. Tu Camerinos
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas!
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
Haud tamen invidias vati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Mæcenas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum; quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc utile multis
Pallere, et vinum toto nescire decembri.

VESTER porro labor fecundior, historiarum
Scriptores; petit hic plus temporis, atque olei plus:
Namque oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, et crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?
Quis dabit historico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignavum, quod lecto gaudet et umbra.

DIC igitur, quid causidicis civilia præsent
Officia, et magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc quum creditor audit
Præcipue: vel si tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen.
Tunc immensa cavi spirant mendacia folles,
Conspuiturque sinus. Veram deprendere messem
Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum russati pone Lacernæ.
CONSEDERE DUCES: surgis tu pallidus Ajax,
Dicturus dubia pro libertate, Bubulco
Judice. Rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso
Figantur virides, scalarum gloria, palmæ.
Quod vocis pretium? siccus petasunculus, et vas
Pelamidum; aut veteres, Afrorum epimonia, bulbi;
Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ.
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes ex fœdere pragmaticorum.

Æmilio dabitur quantum petet; et melius nos
 Egimus : hujus enim stat currus ahenetus , alti
 Quadrijuges in vestibulis , atque ipse feroci
 Bellatore sedens curvatum hastile minatur
 Eminus , et statua meditatur prælia lusca.
 Sic Pedito conturbat , Matho deficit ; exitus hic est
 Tongilli , magno cum rhinocerote lavari
 Qui solet , et vexat lutulenta balnea turba ,
 Perque forum juvenes longo premit assere Mœsos
 Emturus pueros , argentum , murrina , villas :
 Spondet enim Tyrio stalaria purpura filo.
 Et tamen est illis hoc utile ; purpura vendit
 Causidicum , vendunt amethystina ; convenit illis
 Et strepitu , et facie majoris vivere censûs.
 Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.

FIDIMUS eloquio ? Ciceroni nemo ducentos
 Nunc dederit nummos , nisi fulserit annulus ingens.
 Respicit hoc primum qui litigat , an tibi servi
 Octo , decem comites , an post te sella , togati
 Ante pedes. Ideo conducta Paulus agebat
 Sardonyche , atque ideo pluris quam Gallus agebat ,
 Quam Basilus. Rara in tenui facundia panno.
 Quando licet Basilo flentem producere matrem ?
 Quis bene dicentem Basilum ferat ? Accipiat te
 Gallia , vel potius nutricula causidicorum
 Africa , si placuit mercedem ponere linguæ.

DECLAMARE doces, o ferrea pectora Vecti!

Quum perimit sævos classis numerosa tyrannos.

Nam quæcumque sedens modo legerat, hæc eadem stans

Proferet, atque eadem cantabit versibus isdem.

Occidit miseros crambe repetita magistros.

Quis color, et quod sit causæ genus, atque ubi summa

Quæstio, quæ veniant diversæ forte sagittæ,

Nosse velint omnes, mercedem solvere nemo.

Mercedem appellas? quid enim scio? Culpa docentis

Scilicet arguitur, quod læva in parte mamillæ

Nil salit Arcadico juveni, cujus mihi sexta

Quaque die miserum dirus caput Annibal implet.

Quidquid id est, de quo deliberat, an petat urbem

A Cannis; an post nimbos et fulmina cautus

Circumagat madidas a tempestate cohortes.

Quantumvis stipulare, et protinus accipe, quid do,

Ut toties illum pater audiat. Hæc alii sex,

Et plures, uno conclamant ore sophistæ,

Et veras agitant lites, raptore relicto:

Fusa venena silent, malus ingratusque maritus,

Et quæ jam veteres sanant mortaria cæcos.

Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt

Consilia, et vitæ diversum iter ingrediatur,

Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra,

Summula ne perèat, qua vilis tessera venit

Frumenti: quippe hæc merces lautissima. Tenta,

Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti

Lautorum pueros, artem scindens Theodori.
Balnea sexcentis, et pluris porticus, in qua
Gestetur dominus, quoties pluit. Anne serenum
Expectet, spargatque luto jumenta recenti?
Hic potius; namque hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, et argentem rapiat cœnatio solem.
Quanticumque domus, veniet qui fercula docte
Componit, veniet qui pulmentaria condit.
Hos inter sumptus sestertia Quinctiliano,
Ut multum, duo sufficient: res nulla minoris
Constabit patri quam filius. Unde igitur tot
Quinctilianus habet saltus? Exempla novorum
Fatorum transi: felix, et pulcher, et acer;
Felix, et sapiens, et nobilis, et generosus
Appositam nigræ lunam subtexit alutæ:
Felix, orator quoque maximus, et jaculator;
Et si perfrixit, cantat bene. Distat enim, quæ
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, et adhuc a matre rubentem.
Si fortuna volet, fies de rhetore consul;
Si volet hæc eadem, fies de consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? Anne aliud quam
Sidus et occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.
Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo.
Pœnituit multos vanæ sterilisque cathedræ,

Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
Carrinatis; et hunc inopem vidistis, Athenæ,
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.

Di majorum umbris tenuem et sine pondere terram,
Spirantesque crocos, et in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco. Metuens virgæ jam grandis Achilles
Cantabat patriis in montibus: et cui non tunc
Eliceret risum citharædi cauda magistri?
Sed Rufum atque alios cædit sua quemque juvenus,
Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.

Quis gremio Celadi doctique Palæmonis affert
Quantum grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc,
Quodcumque est (minus est autem quam rhetoris æra)
Discipuli custos præmordet Accænonetus,
Et, qui dispensat, frangit sibi. Cede, Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere (non aliter quam
Institor hibernæ tegetis niveique cadurci),
Dummodo non pereat mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sederet
Qui docet obliquo lanam deducere ferro;
Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, quum totus decolor esset
Flaccus, et hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni

Non egeat. Sed vos sævas imponite leges,
Ut præceptori verborum regula constet;
Ut legat historias, auctores noverit omnes
Tanquam ungues digitosque suos, ut forte rogatus,
Dum petit aut thermas aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchisæ, nomen patriamque novercæ
Anchemoli: dicat quot Acestes vixerit annos,
Quot Sículus Phrygibus vini donaverit urnas.
Exigite ut mores teneros ceu pollice ducat,
Ut si quis cera vultum facit: exigite ut sit
Et pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus. Non est leve tot puerorum
Observare manus, oculosque in fine trementes.
Hæc, inquit, cures, et quum se verterit annus,
Accipe, victori populus quod postulat, aurum.

SATIRA VIII.

NOBILES.

STEMMATA quid faciunt? Quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censerì, pictosque ostendere vultus
Majorum, et stantes in curribus *Emilianos*;
Et *Curios* jam dimidios, humerosque minorem
Corvinum, et *Galbam* auriculis masoque carentem?
Quis fructus generis tabula jactare capaci
Corvinum, posthac multa contingere virga
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si coram *Lepidis* male vivitur? effigies quo
Tot bellatorum, si luditur alea pernox
Ante *Numantinos*? si dormire incipis ortu
Luciferi, quo signa duces et castra movebant?
Cur *Allobrogicis*, et magna gaudeat ara
Natus in *Herculeo* *Fabius Lare*, si cupidus, si
Vanus, et *Euganea* quantumvis mollior agna:
Si tenerum attritus *Catinensi* pumice lumbum
Squalentes traducit avos, emtorque veneni
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria, nobilitas sola est atque unica virtus.

PAULUS, vel Cossus, vel Drusus moribus esto :
Hos ante effigies majorum pone tuorum :
Præcedant ipsas illi te consule virgas.
Prima mihi debes animi bona. Sanctus haberi,
Justitiæque tenax factis dictisque mereris ?
Agnosco procerem. Salve, Getulice, seu tu
Silanus, quocumque alio de sanguine rarus
Civis et egregius patriæ contingis ovanti.
Exclamare libet populus quod clamat, Osiri
Invento. Quis enim generosum dixerit hunc, qui
Indignus genere, et præclaro nomine tantum
Insignis! Nanum cujusdam Atlanta vocamus;
Æthiopem cycnum; parvam extortamque puellam,
Europen. Canibus pigris scabieque vetusta
Lævibus, et siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est
Quod fremat in terris violentius. Ergo cavebis,
Et metues, ne tu sic Creticus aut Camerinus.

His ego quem monui? tecum est mihi sermo, Rubelli
Plaute. Tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
Feceris ipse aliquid propter quod nobilis esses;
Ut te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
Non quæ ventoso conducta sub aggere textit.
Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis :
Ast ego Cecropides. Vivas, et originis hujus

Gaudia longa feras . tamen ima plebe Quiritem
Facundum invenies : solet hic defendere causas
Nobilis indocti. Veniet de plebe togata
Qui juris nodos et legum ænigmata solvat.
Hic petit Euphraten juvenis , domitique Batavi
Custodes aquilas ; armis industrius : at tu
Nil nisi Cecropides , truncoque simillimus Hermæ.
Nullo quippe alio vincis discrimine , quam quod
Illi marmoreum caput est , tua vivit imago.

Dic mihi , Teucrorum proles , animalia muta
Quis generosa putet nisi fortia ? nempe volucrem
Sic laudamus equum , facili cui plurima palma
Fervet , et exultat rauco victoria circo.
Nobilis hic , quocumque venit de gramine , cujus
Clara fuga ante alios , et primus in æquore pulvis.
Sed venale pecus Corytæ posteritas et
Hirpini , si rara jugo victoria sedit.
Nil ibi majorum respectus , gratia nulla
Umbrarum : dominos pretiis mutare jubentur
Exiguis ; trito ducunt ephredia collo
Segnipedes , dignique molam versare Nepotis.
Ergo ut miremur te , non tua , primum aliquid da ,
Quod possim titulis incidere præter honores
Quos illis damus et dabimus , quibus omnia debes.

Hæc satis ad juvenem , quem nobis fama superbum

Tradit, et inflatum plenumque Nerone propinquo.
Rarus enim ferme sensus communis in illa
Fortuna. Sed te censeri laude tuorum,
Pontice, noluerim sic, ut nihil ipse futuræ
Laudis agas. Miserum est aliorum incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.

Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer: ambignæ si quando citabere testis
Incertæque rei, Phalaris licet imperet ut sis
Falsus, et admoto dictet perjuriam tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causas.
Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
Gaurana, et Cosmi toto mergatur aeno.

EXPECTATA diu tandem provincia quum te
Rectorem accipiet, pone iræ frena modumque,
Pone et avaritiæ: miserere inopum sociorum.
Ossa vides regum vacuis exsucta medullis.
Respice, quid moneant leges, quid Curia mandet;
Præmia quanta bonos maneat; quam fulmine justæ
Et Capito et Numitor ruerint, damnante senatu,
Piratæ Cilicum. Sed quid damnatio confert,
Quum Pansa eripiat quidquid tibi Natta reliquit?

Præconem, Chærippe, tuis circumspice pannis,
Jamque tace. Furor est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par
Damnorum, sociis florentibus et modo victis.
Plena domus tunc omnis, et ingens stabat acervus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhasii tabulis, signisque Myronis
Phidiacum vivebat ebur, necnon Polycleti
Multus ubique labor: raræ sine Mentore mensæ.
Inde Dolabella est, atque hinc Antonius; inde
Sacrilagus Verres. Referebant navibus altis
Occulta spolia, et plures de pace triumphos.
Nunc sociis juga pauca boum, grex parvus equarum,
Et pater armenti capto eripietur agello:
Ipsi deinde Larés, si quod spectabile signum,
Si quis in ædicula deus unicus: hæc etenim sunt
Pro summis; nam sunt hæc maxima. Despicias tu
Forsitan imbelles Rhodios, unctamque Corinthum:
Despicias merito. Quid resinata juventus,
Cruraque totius facient tibi lævia gentis?
Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,
Illyricumque latus. Parce et messoribus illis
Qui saturant urbem, circo scenæque vacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Quum tenues nuper Marius discinxerit Afros?
Curandum in primis, ne magna injuria fiat

Fortibus et miseris : tollas licet omne quod usquam est
 Auri atque argenti ; scutum gladiumque relinques ,
 Et jacula , et galeam. Spoliatis arma supersunt :

Quod modo proposui , non est sententia ; verum
 Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.

Si tibi sancta cohors comitum , si nemo tribunal
 Vendit Acersecomes , si nullum in conjuge crimen ,
 Nec per conventus , nec cuncta per oppida curvis
 Unguibus ire parat , nummos raptura Celæno :

Tunc licet a Pico numeres genus ; altaque si te
 Nomina delectant , omnem Titanida pugnam
 Inter majores ipsumque Promethea ponas :
 De quocumque voles proavum tibi sumito libro.
 Quod si præcipitem rapit ambitus atque libido ,
 Si frangis virgas sociorum in sanguine , si te
 Delectant hebetes lasso lictore secures :

Incipit ipsorum contra te stare parentum
 Nobilitas , claramque facem præferre pudendis.
 Omne animi vitium tanto conspectius in se
 Crimen habet , quanto major qui peccat , habetur.
 Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
 In templis quæ fecit avus , statuamque parentis
 Ante triumphalem ? quo , si nocturnus adulter
 Tempora Santonico velas adoperta cucullo ?

¶ **ÆTEA** majorum cineres atque ossa volucris,

Carpento rapitur pinguis Lateranus, et ipse,
Ipse rotam stringit multo sufflamine consul:
Nocte quidem; sed luna videt; sed sidera testes
Intendunt oculos. Finitum tempus honoris
Quum fuerit, clara Lateranus luce flagellum
Sumet, et occursum nunquam trepidabit amici
Jam senis, ac virga prior annuet, atque maniplos
Solvat, et infundet jumentis hordea lassis.
Interea, dum lanatas torvumque juvenum
More Numæ cædit Jovis ante altaria, jurat
Solam Eponam et facies olida ad præsepia pictas.
Sed quum pervigiles placet instaurare popinas,
Obvius assiduo Syrophœnix udus amomo
Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ,
Hospitis affectu Dominum regemque salutat,
Et cum venali Cyane succincta lagena.
Defensor culpæ dicet mihi: fecimus et nos
Hæc juvenes. Esto: desisti nempe, nec ultra
Fovisti errorem. Breve sit, quod turpiter audes.
Quædam cum prima resecentur crimina barba.
Indulge veniam pueris. Lateranus ad illos
Thermarum calices inscriptaque lintea vadit,
Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
Amnibus, et Rheno atque Istro: præstare Neronem
Securum valet hæc ætas. Mitte Ostia, Cæsar,
Mitte; sed in magna legatum quære popina.
Invenies aliquo cum percussore jacentem,

Permistum nautis et furibus, ac fugitivis,
Inter carnifices et fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli.
Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus, Pontice, servum?
Nempe in Lucanos aut Tusca ergastula mittas.
At vos, Trojugenæ, vobis ignoscitis, et quæ
Turpia cerdoni, Volesos, Brutosque decebunt.

QUID, si nunquam adeo fœdis, adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora supersint?
Consumtis opibus vocem, Damasippe, locasti
Sipario, clamosum ageres ut Phasma: Catulli
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Judice me, dignus vera cruce. Nec tamen ipsi
Ignoscas populo: populi frons durior hujus
Qui sedet, et spectat triscurria patriciorum,
Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas. Quanti sua funera vendant,
Quid refert? vendunt, nullo cogente Nerone,
Nec dubitant Celsi prætoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone:
Quid satius? mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharædo Principe, mimus
Nobilis. Hæc ultra quid erit nisi ludus? et illud

Dedecus urbis habes. Nec Mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnans, aut falce supina,
(Damnat enim tales habitus, et damnat et odit)
Nec galea faciem abscondit: movet ecce tridentem.
Postquam vibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum
Erigit, et tota fugit agnoscendus arena:
Credamus tunicæ, de faucibus aurea quum se
Porrigat, et longo jactetur spira galero.
Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor.

LIBERA si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni,
Cujus supplicio non debuit una parari
Simia, nec serpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidæ crimen; sed causa facit rem
Dissimilem: quippe ille deis auctoribus, ultor
Patris erat cæsi media inter pocula; sed nec
Electræ jugulo se polluit, aut spartani
Sanguine conjugii; nullis aconita propinquis
Miscuit; in scena nunquam cantavit Orestes;
Troica non scripsit. Quid enim Virginius armis
Debit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam sæva crudaque tyrannide fecit?
Hæc opera atque hæc sunt generosi principis artes,
Gaudentis fædo peregrina ad vulpita cantu

Prostitui, Graiæque apium meruisse coronæ.
 Majorum effigies habeant insignia vocis :
 Ante pedes Domitî longum tu pone Thyestæ
 Syrma vel Antigonæ, seu personam Melanippes,
 Et de marmoreo citharam suspende colosso.

QUID, Catilina, tuis natalibus, atque Cethegi
 Inveniet quisquam sublimius? arma tamen vos
 Nocturna et flammæ domibus templisque parastis,
 Ut braccatorum pueri, Senonumque minores;
 Ansi quod liceat tunica punire molesta.
 Sed vigilat consul, vexillaque vestra coercet.
 Hic novus, Arpinas ignobilis, et modo Romæ
 Municipalis eques galeatum ponit ubique
 Præsidium attonitis, et in omni gente laborat.
 Tantum igitur muros intra togâ contulit illi
 Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum
 Thessaliæ campis Octavius abstulit udo
 Cædibus assiduis gladio. Sed Romam parentem,
 Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

ARPINAS alius Volscorum in monte solebat
 Poscere mercedes alieno lassus aratro :
 Nodosam post hæc frangebatur vertice vitem,
 Si lentus pigra muniret castra dolabra :
 Hic tamen et Cimbros, et summa pericula rerum
 Excipit, et solus trepidantem protegit urbem.
 Atque ideo, postquam ad Cimbros stragemque volabant,

Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi;
Nobilis ornatur lauro collega secunda.

PLEBEIÆ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina : pro totis legionibus hi tamen, et pro
Omnibus auxiliis, atque omni pube latina
Sufficiunt dis infernis, Terræque parenti;
Pluris enim Decii quam qui servantur ab illis.

ANCILLA natus trabeam et diadema Quirini,
Et fasces meruit, regum ultimus ille honorum.
Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
Exsulibus juvenes ipsius consulis, et quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, et quæ
Imperii fines Tiberinum Virgo natavit.
Occulta ad patres produxit crimina servus
Matronis lugendus : ut illos verbera justis
Afficiunt pœnis, et legum prima securis.

MALO pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Æacidæ similis, Vulcaniaque arma capessas,
Quam te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen, ut longe repetas longeque revolvas
Nomen, ab infami gentem deducis asylo,
Majorum primus, quisquis fuit ille, tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud quod dicere nolo.

SATIRA IX.

NÆDI ET PATHICI.

SCIRE velim, quare toties mihi, Nævole, tristis
 Occurras, fronte obducta, ceu Marsya victus.
 Quid tibi cum vultu qualem deprensus habebat
 Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
 Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo.
 Non erat hac facie miserabilior Crepereius
 Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
 Circuit, et fatuos non invenit. Unde repente
 Tot rugæ? Certe modico contentus agebas
 Vernam equitem, conviva joco mordente facetus,
 Et salibus vehemens intra pomœria natis.
 Omnia nunc contra: vultus gravis, horrida siccæ
 Sylva comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
 Bruttia præstabat calidi tibi fascia visci;
 Sed fruticante pilo neglecta et squalida crura.
 Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
 Torret quarta dies, olimque domestica febris?
 Dependas animi tormenta latentis in ægro
 Corpore; dependas et gaudia: sumit utrumque
 Inde habitum facies. Igitur flexisse videris
 Propositum, et vitæ contrarius ire priori.
 Nuper enim, ut repeto, fanum Isidis, et Ganymedem,

Pacis, et advectæ secreta palatia matris,
 Et Cererem, (nam quo non prostat femina templo?)
 Notior Aufidio mœchus scelerare solebas,
 Quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.

— **UTILIS** et hoc multis vitæ genus; at mihi nullum
 Inde operæ pretium. Pingues aliquando laceruas,
 Munimenta togæ, duri crassique coloris,
 Et male percussas textoris pectinæ Galli
 Accipimus, tenue argentum venæque secundæ.
 Fata regunt homines; fatum est et partibus illis
 Quas sinus abscondit. Nam si tibi sidera cessant,
 Nil faciet longi mensura incognita nervi,
 Quamvis te nudum spumanti Virro labello
 Viderit, et blandæ assidue densæque tabellæ
 Sollicitent: *Αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κίναϊδος.*
 Quod tamen ulterius monstrum quam mollis avarus?
 Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
 Computat ac cevet. Ponatur calculus, adsint
 Cum tabula pueri: numerata sestertia quinque
 Omnibus in rebus, numerentur deinde labores.
 An facile et pronum est agere intra viscera penem
 Legitimum, atque illic hesternæ occurrere cœnæ?
 Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum
 Quam dominum. Sed tu sane tenerum et puerum te,
 Et pulchrum, et dignum cyatho cœloque putabas.
 Vos humili adseclæ, vos indulgebitis unquam

Cultori, jam nec morbo donare parati?
En cui tu viridem umbellam, cui succina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
Incipit; et strata positus longaque cathedra
Munera femineis tractat secreta calendis.
Dic, passer, cui tot montes, tot prædia servas
Appula, tot miluos intra tua pascua lassos?
Te Trifolinus ager fecundis vitibus implet,
Suspectumque jugum Cumis, et Gaurus inanis.
Nam quis plura linit victuro dolia musto?
Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
Jugeribus paucis? meliusne hic rusticus infans
Cum matre, et casulis, et conlusore catello
Cymbala pulsantis legatum fiet amici?
Improbus es, quum poscis, ait; sed pensio clamat,
Posce; sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, postquam solers evasit Ulysses.
Alter emendus erit, namque hic non sufficit: ambobus
Pascendi. Quid agam bruma spirante? Quid, oro,
Quid dicam scapulis servorum mense decembri
Et pedibus? Durate, atque exspectate cicadas?

VERUM ut dissimules, ut mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quod, ni tibi deditus essem
Devotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
Scis certe quibus ista modis, quam sæpe rogaris,
Et quæ pollicitus. Fugientem sæpe puellam

Amplexu rapui : tabulas quoque ruperat, et jam
Signabat, tota vix hoc ego nocte redemi,
Te plorante foris. Testis mihi lectulus, et tu
Ad quem pervenit lecti sonus, et dominæ vox.
Instabile, ac dirimi cœptum, et jam pæne solutum
Conjugium in multis domibus servavit adulter.
Quo te circumagas? quæ prima aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum est, ingrâte ac perfide, nullum,
Quod tibi filiulus vel filia nascitur ex me?
Tollis enim, et libris actorum spargere gaudes
Argumenta viri. Foribus suspende coronas,
Jam pater es : dedimus quod famæ opponere possis.
Jura parentis habes, propter me scriberis hæres,
Legatum omne capis, nec non et dulce caducum.
Commoda præterea jungentur multa caducis,
Si numerum, si tres implevero. — Justa doloris,
Nævole, causa tui. — Contra tamen ille quid affert?
Negligit, atque alium bipedem sibi quærit asellum.
Hæc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas;
Nam res mortifera est inimicus pumice lævis.
Qui modo secretum commiserat, ardet et odit,
Tanquam prodiderim quidquid scio. Sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere valvis
Non dubitat. Nec contempnas aut despicias, quod
His opibus nunquam cara est annona veneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.

— O CORYDON, CORYDON! secretum divitis ullum
Esse putas? Servi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis, et postes, et marmora. Claude fenestras,
Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen
E medio, taceant omnes, prope nemo recumbat:
Quod tamen ad cantum galli facit illic secundi,
Proximus ante diem caupo sciet; audiet et quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
Carptores. Quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
Baltea? Nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, et miseram vinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges quidquid paulo ante petebas
A nobis, taceant illi: sed prodere malunt
Arcanum, quam subrepti potare Falerni,
Pro populo faciens quantum Saufeia bibebat.
Vivendum recte est cum propter plurima, tunc his
Præcipue causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi.
Deterior tamen hic qui liber non erit illis,
Quorum animas et farre suo custodit et ære.

— Idcirco ut possim linguam contemnere servi,
Utile consilium modo, sed commune, dedisti:
Nunc mihi quid suades post damnum temporis et spes
Deceptas? Festinat enim decurrere velox
Flosculus angustæ, miseræque brevissima vitæ

Portio : dum bibimus, dum sarta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepat non intellecta senectus.

— Næ trepida, nunquam pathicus tibi deerit amicus,
Stantibus et salvis his collibus : undique ad illos
Convenient et carpentis et navibus omnes,
Qui digito scalpunt uno caput. Altera major
Spes superest : tu tantum erucis imprime dentem.

— Hæc exempla para felicibus ; at mea Clotho
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
O parvi nostrique Lares ! quos thure minuto
Aut farre, et tenui soleo exorare corona,
Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
A tegete et baculo ? Viginti millia fenus
Pignoribus positis, argenti vascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, et duo fortes
De grege Mœsorum, qui me cervice locata
Securum jubeant clamoso insistere circo ?
Sit mihi præterea curvus cælator, et alter
Qui multas facies fingat cito : sufficiunt hæc,
Quando ego pauper ero. Votum miserabile ! nec spes
His saltem : nam quum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de nave petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo.

SATIRA X.

VOTA.

OMNIBUS in terris, quæ sunt a Gadibus usque
Auroram et Gangem, pauci dignoscere possunt
Vera bona, atque illis multum diversa, remota
Erroris nebula. Quid enim ratione timemus
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Evertere domos totas optantibus ipsis
Di faciles. Nocitura toga, nocitura petuntur
Militia. Torrens dicendi copia multis
Et sua mortifera est facundia. Viribus ille
Confisus periit, admirandisque lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, et cuncta exsuperans patrimonia census,
Quanto delphinis balæna Britannica major.
Temporibus diris igitur, jussuque Neronis
Longinum et magnos Senecæ prædivitis hortos
Clausit, et egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors: rarus venit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus, gladium contumque timebis,

Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram :
Cantabit vacuus coram latrone viator.

PRIMA fere vota, et cunctis notissima templis,
Divitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. Sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus : tunc illa time, quum pocula sumes
Gemmata, et lato Setinum ardebit in auro.
Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
Ridebat, quoties de limine moverat unum
Protuleratque pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni :
Mirandum est, unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent urbibus illis
Prætexta et trabæ, fascæ, lectica, tribunal.
Quid, si vidisset prætorem in curribus altis
Exstantem, et medio sublimem in pulvere circi
In tunica Jovis, et pictæ Sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ.
Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, et sibi Consul
Ne placeat, curru servus portatur eodem.
Da nunc et volucrem sceptro quæ surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, et niveos ad frena Quirites,
Defossa in oculis quos sportula fecit amicos.

Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes
Occursus hominum, cujus prudentia monstrat
Summos posse viros, et magna exempla daturus,
Ververcum in patria crassoque sub aere nasci.
Ridebat curas, nec non et gaudia vulgi,
Interdum et lacrymas, quum Fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumque ostenderet unguem.
Ergo supervacua hæc aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare deorum.

QUOSDAM præcipitat subjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa atque insignis honorum
Pagina; descendunt statuæ, restemque sequuntur:
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cædit, et immeritis franguntur crura caballis.
Jam stridunt ignes, jam follibus atque caminis
Ardet adoratum populo caput, et crepat ingens
Sejanus; deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt urceoli, pelves, sartago, patellæ.
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum
Cretatumque bovem, Sejanus ducitur unco
Spectandus. Gaudent omnes. Quæ labra! Quis illi
Vultus erat! Nunquam, si quid mihi credis, amavi
Hunc hominem. Sed quo cecidit sub crimine? quisnam
Delator? quibus indicium, quo teste probavit?
Nil horum: verbosa et grandis epistola venit
A Capreis. Bene habet, nil plus interrogo. Sed quid

Turba Remi? Sequitur fortunam, ut semper, et odit
 Damnatos. Idem populus, si Nurscia Tusco
 Favisset, si oppressa foret secunda senectus
 Principis, hac ipsa Sejanum diceret hora
 Augustum. Jam pridem, ex quo suffragia nulli
 Vendimus, effudit curas: nam qui dabat olim
 Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
 Continet, atque duas tantum res anxius optat,
 Panem et Circenses. Perituros audio multos.
 Nil dubium, magna est fornacula: pallidulus mi
 Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
 Quam timeo victus ne pœnas exigit Ajax,
 Ut male defensus! Curramus præcipites, et,
 Dum jacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem.
 Sed videant servi, ne quis neget, et pavidum in jus
 Cervice obstricta dominum trahat. Hi sermones
 Tunc de Sejano, secreta hæc murmura vulgi.

VISNE salutari sicut Sejanus? habere
 Tantumdem, atque illi summas donare curules?
 Illum exercitibus præponere? tutor haberi
 Principis augusta Caprearum in rupe sedentis
 Cum grege chaldæo? vis certe pila, cohortes,
 Egregios equites, et castra domestica. Quid ni
 Hæc cupias? et qui nolunt occidere quemquam,
 Posse volunt. Sed quæ præclara et prospera tanti,
 Ut rebus lætis par sit mensura malorum?

Hujus qui trahitur, prætextam sumere mavis;
 An Fidenarum Gabiorumque esse potestas,
 Et de mensura jus dicere, vasæ minora
 Frangere pannosus vacuis ædilis Ulubris!
 Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
 Sejanum : nam qui nimios optabat honores,
 Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
 Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
 Casus, et impulsæ præceps immane ruinæ.
 Quid Crassos, quid Pompeios evertit? et illum
 Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
 Summus nempe locus nulla non arte petitus,
 Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
 Ad generum Cereris sine cæde et vulnere pauci
 Descendant reges, et sicca morte tyranni.

ELOQUIUM, aut famam Demosthenis aut Ciceronis
 Incipit optare, et totis quinquatribus optat,
 Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam,
 Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ.
 Eloquio sed uterque perit orator, utrumque
 Largus et exundans leto dedit ingenii fons.
 Ingenio manus est et cervix cæsa; nec unquam
 Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
 O FORTUNATAM NATAM, ME CONSULE, ROMAM!
 Antoni gladios potuit contemnere, si sic
 Omnia dixisset. Ridenda poemata malo,

Quam te, conspicuæ, divina Philippica, famæ,
 Volveris a prima quæ proxima. Sævus et illum
 Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
 Torrentem, et pleni moderantem frena theatri.
 Dīs ille adversis genitus fatoque sinistro,
 Quem pater ardentis massæ fuligine lippus
 A carbone et forcipibus, gladiosque parante
 Incude, et luteo Vulcano, ad rhetora misit.

BELLORUM exuviæ, truncis adfixa tropæis
 Lorica, et fracta de casside buccula pendens,
 Et curtum temone jugum, victæque triremis
 Aplustre, et summo tristis captivus in arcu,
 Humanis majora bonis creduntur: ad hæc se
 Romanus Graiusque ac Barbarus induperator
 Erexit; causas discriminis atque laboris
 Inde habuit: tanto major famæ sitis est quam
 Virtutis! quis enim virtutem amplectitur ipsam,
 Præmia si tollas? Patriam tamen obruit olim
 Gloria paucorum, et laudis titulique cupido
 Hæsuri saxis cinerum custodibus, ad quæ
 Discutienda valent sterilis mala robora ficûs;
 Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.

EXPENDERE Annibalem, quot libras in duce summo
 Invenies? Hic est quem non capit Africa mauro
 Perfusa Oceano, Niloque admota tepenti!

Rursus ad Æthiopum populos aliosque elephantos
Additur imperiis Hispania; Pyrenæum
Transilit: opposuit natura Alpemque nivemque;
Diducit scopulos, et montem rumpit aceto.
Jam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit:
Actum, inquit, nihil est, nisi Pœno milite portas
Frangimus, et media vexillum pono Suburra.
O qualis facies, et quali digna tabella,
Quum Gætula ducem portaret bellua luscum!
Exitus ergo quis est? O gloria! vincitur idem
Nempe, et in exilium præceps fugit, atque ibi magnus
Mirandusque cliens sedet ad prætoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilarè tyranno.
Finem animæ quæ res humanas miscuit olim,
Non gladii, non saxa dabunt, non tela, sed ille
Cannarum vindex, et tanti sanguinis ultor
Annulus. I, demens, et sævas curre per Alpes,
Ut pueris placeas, et declamatio fias!

UNUS Pellæo juveni non sufficit orbis:
Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyaræ clausus scopulis, parvaque Seriphæ.
Quum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. Mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. Creditur olim
Velificatus Athos, et quidquid Græcia mendax

Audet in historia; constratum classibus isdem
Suppositumque rotis solidum mare: credimus altos
Defecisse amnes, epotaque flumina Medo
Prudente, et madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen, qualis rediit Salamine relicta,
In Corum atque Eurum solitus sævire flagellis
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsam compedibus qui vinxerat Ennosigæum?
Mitius id sane, quod non et stigmatibus dignum
Credidit. Huic quisquam vellet servire deorum?
Sed qualis rediit? Nempe una nave cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadavera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.

DA spatium vitæ, multos da, Juppiter, annos!
Hoc recto vultu solum, hoc et pallidus optas.
Sed quam continuus et quantis longa senectus
Plena malis! Deformem et tetrum ante omnia vultum,
Dissimilemque sui, deformem pro cute pellem,
Pendientesque genas, et tales adspice rugas,
Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In vetula scalpit jam mater simia bucca.
Plurima sunt juvenum discrimina: pulchrior ille
Hoc, atque ille alio; multum hic robustior illo:
Una senum facies, cum voce trementia labra,
Et jam læve caput, madidique infantia nasi.

Frangendus misero gingiva panis inermi :
 Usque adeo gravis uxori , natisque , sibique ,
 Ut captatori moveat fastidia Cosso.

Non eadem vini atque cibi , torpente palato ,
 Gaudia : nam coitûs jam longa oblivio ; vel si
 Coneris , jacet exiguus cum ramice nervus ,
 Et , quamvis tota palpetur nocte , jacebit.
 Anne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
 Canities ? quid , quod merito suspecta libido est ,
 Quæ Venerem affectat sine viribus ? Adspice partis
 Nunc damnum alterius : nam quæ cantante voluptas ,
 Sit licet eximius , citharædo , sive Seleuco ,
 Et quibus aurata mos est fulgere lacerna ?
 Quid refert , magni sedeat qua parte theatri ,
 Qui vix cornicines exaudiet atque tubarum
 Concentus ? Clamore opus est , ut sentiat auris
 Quem dicat venisse puer , quot nunciet horas.

PRÆTEREA minimus gelido jam corpore sanguis
 Febre calet sola ; circumscilicet agmine facto
 Morborum omne genus , quorum si nomina quæras ,
 Promptius expediam quot amaverit Hippia mœchos ,
 Quot Themison ægros autumno occiderit uno ,
 Quot Basilus socios , quot circumscripserit Hirrus
 Pupillos ; quot longa viros exsorbeat uno
 Maura die , quot discipulos inclinet Hamillus ;

Percurram citius, quot villas possideat nunc,
Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis; ambos
Perdidit ille oculos, et luscis invidet: hujus
Pallida labra cibum accipiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis ad quem
Ore volat pleno mater jejuna. Sed omni
Membrorum damno major dementia, quæ nec
Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici
Cum quo præterita cœnavit nocte, nec illos
Quos genuit, quos eduxit. Nam codice sævo
Heredes vetat esse suos, bona tota feruntur
Ad Phialem: tantum artificis valet halitus oris
Quod steterat multis in carcere fornicis annis!

Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogos adspiciendus amatæ
Conjugis et fratris, plenæque sororibus urnæ.
Hæc data pœna diu viventibus, ut, renovata
Semper clade domus, multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore et nigra veste senescant.
Rex Pylus, magno si quicquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit a cornice secundæ.
Felix nimirum, qui tot per secula mortem
Distulit, atque suos jam dextra computat annos,
Quique novam toties mustum bibit. Oro parumper

Adtendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, et nimio de stamine, quum videt acris
Antilochi barbam ardentem; nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admisserit ævo.
Hæc eadem Peleus, raptum quum luget Achillem,
Atque alius, cui fas Itachum lugere natantem.
Incolumi Troja, Priamus venisset ad umbras
Assaraci magnis solenniibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
Cassandra inciperet, scissaque Polyxena palla,
Si foret extinctus diverso tempore, quo non
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? Omnia vidit
Eversa, et flammis Asiam ferroque cadentem.
Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram summi Jovis, ut vetulus bos,
Qui domini cultris tenue et miserabile collum
Præbet, ab ingrato jam fastiditus aratro.
Exitus ille utcumque hominis: sed torva canino
Latravit rictu, quæ post hunc vixerat, uxor.

FRISTINO ad nostros, et regem transeo Ponti,
Et Cræsum, quem vox justi facunda Solonis
Respicere ad longæ jussit spatia ultima vitæ.
Exilium, et carcer, Minturnarumque paludes,

Et mendicatus victa Carthagine panis,
 Hinc causas habuere. Quid illo cive tulisset
 Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
 Si circumducto captivorum agmine, et omni
 Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
 Quum de teutonico vellet descendere curru?
 Provida Pompeio dederat Campania febres
 Optandas; sed mœstæ urbes, et publica vota
 Vicerunt. Igitur fortuna ipsius et urbis
 Servatum victo caput abstulit. Hoc cruciatu
 Lentulus, hac pœna caruit ceciditque Cethegus
 Integer, et jacuit Catilina cadavere toto.

FORMAM optat mœdico pueris, majore puellis
 Murmure, quum Veneris fanum videt anxia mater,
 Usque ad delicias votorum. Cur tamen, inquit
 Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
 Sed vetat optari faciem Lucretia qualem
 Ipsa habuit. Cuperet Rutilæ Virginia gibbum
 Accipere, atque suum Rutilæ dare. Filius autem
 Corporis egregii miseros trepidosque parentes
 Semper habet: rara est adeo concordia formæ
 Atque pudicitia! Sanctos licet horrida mores
 Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas;
 Præterea castum ingenium, vultumque modesto
 Sanguine ferventem tribuat natura benigna
 Larga manu, (quid enim puero conferre potest plus

Custode et cura natura potentior omni?)
 Non licet esse viros : nam prodiga corruptoris
 Improbitas ipsos audet tentare parentes :
 Tanta in muneribus fiducia ! Nullus ephebum
 Deformem sæva castravit in arce tyrannus ;
 Nec prætextatum rapuit Nero loripedem , nec
 Strumosum , atque utero pariter gibboque tumentem.

I NUNC , et juvenis specie lætare tui , quem
 Majora expectant discrimina. Fiet adulter
 Publicus , et poenas metuet quascumque mariti
 Exigere irati ; nec erit felicior astro
 Martis , ut in laqueos nunquam incidat. Exigit autem
 Interdum ille dolor plus quam lex ulla dolori
 Concessit. Necat hic ferro , secat ille cruentis
 Verberibus : quosdam mœchos et mugilis intrat.
 Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
 Matronæ ; mox quum dederit Servilia nummos ,
 Fiet et illius quam non amat : exuet omnem
 Corporis ornatum. Quid enim ulla negaverit udis
 Inguinibus , sive est hæc Hippiæ , sive Catulla ?
 Deterior totos habet illic femina mores.

SED casto quid forma nocet ? quid profuit olim
 Hippolyto grave propositum ? quid Bellerophonti ?
 Erubuit nempe hæc , ceu fastidita repulsa.
 Nec Sthenobœa minus quam Cressa excanduit , et se

Concussere ambæ. Mulier sævissima tunc est,
Quum stimulos odio pudor admovet. Elige quidnam
Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor
Destinat? Optimus hic, et formosissimus idem
Gentis patriciæ rapitur miser, exstinguendus
Messalinæ oculis: dudum sedet illa parato
Flammeolo, tyriusque palam genialis in hortis
Sternitur, et ritu decies centena dabuntur
Antiquo; veniet cum signatoribus auspex.
Hæc tu secreta et paucis commissa putabas?
Non nisi legitime vult nubere: quid placeat, dic?
Ni parere velis, pereundum erit ante lucernas.
Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res
Nota Urbi et populo contingat principis aures.
Dedecus ille domûs sciet ultimus: interea tu
Obsequere imperio, si tanti vita dierum
Paucorum. Quidquid melius leviusque putaris,
Præbenda est gladio pulchra hæc et candida cervix.

NIL ergo optabunt homines? Si consilium vis,
Permites ipsis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris;
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt dî.
Carior est illis homo quam sibi. Nos animorum
Impulsu, et cæca magnaue cupidine ducti,
Conjugium petimus, partumque uxoris; at illis
Notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor.

Ut tamen et poscas aliquid, voveasque sacellis
Exta, et candiduli divina tomacula porci,

* Oraudum est ut sit mens sana in corpore sano.

- Fortem posce animum, mortis terrore carentem,

Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat

Naturæ, qui ferre queat quoscumque labores,

Nesciat irasci, cupiat nihil, et potiores

Herculis ærumnas credat sævosque labores

Et Venere, et cœnis, et pluma Sardanapali.

~ Monstro quod ipse tibi possis dare. Semita certe

. Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.

✓ Nullum numen habes, si sit prudentia: nos te,

Nos facimus, Fortuna, deam, cœloque locamus.

SATIRA XI.

MENSÆ LUXUS.

ATTICUS eximie si cœnat, lautus habetur;
Si Rutilus, demens. Quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi quam pauper Apicius? Omnis
Convictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo. Nam dum valida ac juvenilia membra
Sufficiant galeæ, dumque ardens sanguine, fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno,
Scripturus leges et regia verba lanistæ.
Multos porro vides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo vivendi causa palato est.
Egregius cœnat meliusque miserrimus horum,
Et cito casurus jam perlucente ruina.
Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si
Attendas, magis illa juvant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est perituram arcessere summam
Lancibus oppositis, vel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire gulosum
Fictile: sic veniunt ad miscellanea ludi.

Refert ergo quis hæc eadem paret : in Rutilo nam
 Luxuria est ; in Ventidio laudabile nomen
 Sumit , et a censu famam trahit. Illum ego jure
 Despiciam , qui sit quanto sublimior Atlas
 Omnibus in Libya sit montibus , hic tamen idem
 Ignoret quantum ferrata distet ab arca
 Sacculus. E cælo descendit γνάθῃ σιαυτὸν ,
 Figendum et memori tractandum pectore , sive
 Conjugium quæras , vel sacri in parte senatus
 Esse velis ; (nec enim loricam poscit Achillis
 Thersites , in qua se traducebat Ulysses
 Ancipitem) seu tu magno discrimine causam
 Protegere affectas , te consule : dic tibi quis sis ,
 Orator vehemens , an Curtius , an Matho , buccæ.
 Noscenda est mensura suî , spectandaque rebus
 In summis minimisque ; etiam quum piscis emetur ,
 Ne mullum cupias , quum sit tibi gobio tantum
 In oculis. Quis enim te , deficiente crumena ,
 Et crescente gula , manet exitus , ære paterno
 Ac rebus mersis in ventrem , feneratoris atque
 Argenti gravis et pecorum agrorumque capacem ?
 Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
 Annulus ; et digito mendicat Pollio nudo.

Non præmaturi cineres , nec funus acerbum
 Luxuriæ , sed morte magis metuenda senectus.
 Hi plerumque gradus : conducta pecunia Romæ ,

Et coram dominis consumitur; inde ubi paulum
 Nescio quid superest. et pallet fenoris auctor,
 Qui vertere solum, Baias et ad ostrea currunt.
 Cedere namque foro jam non tibi deterius, quam
 Esquilias a ferventi migrare Suburra.
 Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
 Mœstitia est caruisse anno circensibus uno.
 Sanguinis in facie non hæret gutta : morantur
 Pauci ridiculum et fugientem ex urbe pudorem.

EXPERIERE hodie, numquid pulcherrima dictu,
 Persice, non præstem vita, vel moribus, et re;
 Sed laudem siliquas occultus ganeo; pultes
 Coram aliis dictem puero, sed in aure placentas.
 Nam quum sis conviva mihi promissus, habebis
 Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
 Hospes, et ipse tamen contingens sanguine cœlum;
 Alter aquis, alter flammis ad sidera missus.

FÆRCULA nunc audi nullis ornata macellis.
 De tibartino veniet pinguis agros
 Hædulus, et toto grege mollior, inscius herbæ,
 Necdum ausus virgas humilis mordere salicti;
 Qui plus lactis habet, quam sanguinis; et montani
 Asparagi posito quos legit villica fuso.
 Grandia præterea tortoque calentia feno
 Ova adsunt ipsis cum matribus, et servatæ

Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ;
Signinum syriumque pirum, de corbibus isdem
Æmula picenis et odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum et crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostri jam luxuriosa senatus
Cœna fuit. Curius, parvo quæ legerat horto,
Ipse focus brevibus ponebat oluscula, quæ nunc
Squalidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid vulva popinæ.
Sicci terga suis, rara pendentia crate,
Moris erat quondam festis servare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accendente nova, si quam dabat hostia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atque
Castrorum imperiis et dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
Erectum domito referens a monte ligonem.

QUUM tremerent autem Fabios, durumque Catonem,
Et Scauros, et Fabricios; rigidique severos
Censoris mores etiam collega timeret;
Nemo inter curas et seria duxit habendum,
Qualis in Oceano fluctu testudo nataret,
Clarum trojugenis factura ac nobile fulcrum;
Sed nudo latere, et parvis frons ærea lectis
Vite coronati caput ostendebat aselli,

Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus atque supellex.
Tunc rudis, et graias mirari nescius artes,
Urbibus eversis, prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Ut phaleris gauderet equus; cælataque cassis
Romulæ simulacra feræ mansuescere jussæ
Imperii fato, et geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis et hasta,
Pendentisque dei perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat, solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur tusco farrata catino .
Omnia tunc: quibus invidetas, si lividulus sis.

TEMPLORUM quoque majestas præsentior, et vox
Nocte fere media, mediamque audita per urbem
Litore ab Oceano Gallis venientibus, et dīs
Officium vatis peragentibus, his monuit nos.
Hanc rebus Latiis curam præstare solebat
Fictilis et nullo violatus Juppiter auro.
Illa domi natas nostraque ex arbore mensas
Tempora viderunt; hos lignum stabat in usus,
Annosam si forte nucem dejecerat Eurus.
At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama sapit; putere videntur
Unguenta atque rosæ; latos nisi sustinet orbes
Grande ebur, et magno sublimis pardus hiatu,

Dentibus ex illis quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, et Mauro obscurior Indus,
Et quos deposuit nabathæo bellua saltu,
Jam nimios capitique graves. Hinc surgit orexis,
Hinc stomacho vires: nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. Ergo superbum
Convivam caveo qui me sibi comparat, et res
Despicit exiguas. Adeo nulla uncia nobis
Est eboris: nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia: quin ipsa manubria cultellorum
Ossea, non tamen his ulla unquam opsonia fiunt
Rancidula, aut ideo pejor gallina secatur.
Sed nec structor erit cui cedere debeat omnis
Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,
Et scythicæ volucres, et phœnicopterus ingens,
Et gætulus oryx, hebeti lautissima ferro
Cæditur, et tota sonat ulmea cœna Suburra:
Nec frustum capræ subducere, nec latus Afræ
Novit avis noster tirunculus, ac rudis omni
Tempore, et exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebeios calices et paucis assibus emtos
Porriget incultus puer, atque a frigore tutus;
Non Phryx aut Lycius, non a mangone petitus
Quisquam erit, et magno. Quum posces, posce latine.
Idem habitus cunctis; tonsi rectique capilli,
Atque hodie tantum propter convivia pexi.

Pastoris duri est hic filius, ille bubulci :
Spirat longo non visam tempore matrem ,
Et casulam , et notos tristis desiderat hædos.
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris ,
Quales esse decet quos ardens purpura vestit ;
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos , nec vellendas jam præbuit alas ,
Crassa nec opposito pavidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis
A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit :
Namque una atque eadem vini patria atque ministri.

FORSITAN expectes , ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro , plausuque probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ ,
Irritamentum Veneris languentis , et acres
Divitis urticæ : major tamen ista voluptas
Alterius sexus ; magis ille extenditur , et mox
Auribus atque oculis concepta urina movetur.
Non capit has nugæ humilis domus. Audiat ille
Testarum crepitus cum verbis , nudum olido stans
Fornice mancipium quibus abstinet ; ille fruatur
Vocibus obscenis , omnique libidinis arte ,
Qui lacedæmonium pytismate lubricat orbem :
Namque ibi fortunæ veniam damus. Alea turpis ,
Turpe et adulterium mediocribus ; hæc eadem illi
Omnia quum faciant , hilares nitidique vocantur.

Nostra dabunt alios hodie convivia ludos.
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales versus qua voce legantur?

SED nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam cessare diem: non fenoris ulla
Mentio; nec, prima si luce egressa reverti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
Humida suspectis referens multitia rugis,
Vexatasque comas, et vultum auremque calentem.
Protinus ante meum, quidquid dolet, exue limen;
Pone domum et servos, et quidquid frangitur illis,
Aut perit: ingratos ante omnia pone sodales.

INTEREA megalesiacæ spectacula mappæ
Idæum solemne colunt; similisque triumpho
Præda caballorum prætor sedet; ac mihi pace
Immensæ nimisæque licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit; et fragor aurem
Percutit, eventum viridis quo colligo panni:
Nam si deficeret, mœstam attonitamque videres
Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
Consulibus. Spectent juvenes, quos clamor et audax
Sponsio, quos cultæ decet assedissee puellæ.
Spectent hoc nuptæ, juxta recubante marito,

Quod pudeat narrasse aliquem præsentibus ipsis.
Nostra bibat vernum contracta cuticula solem,
Effugiatque togam. Jam nunc in balnea salva
Fronte licet vadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam. Facere hoc non possis quinque diebus
Continuis, quia sunt talis quoque tædia vitæ
Magna. Voluptates commendat rarior usus.

SATIRA XII.

CATULLI REDITUS.

NATALI, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus promissa deis animalia cespes
Expectat: niveam reginæ ducimus agnam;
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem,
Tarpeio servata Jovi, frontemque coruscat:
Quippe ferox vitulus, templis maturus et aræ,
Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris
Ducere; qui vexat nascenti robora cornu.

Si res ampla domi similisque affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, et ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba;
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, et a grandi cervix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi
Nuper, et incolumem sese mirantis, amici.
Nam præter pelagi casus, et fulguris ictum
Evasi, densæ cælum abscondere tenebræ
Nube una, subitusque antennas impulit ignis,

Quum se quisque illo percussum crederet, et mox
 Attonitus nullum conferri posse putaret
 Naufragium velis ardentibus. Omnia fiunt
 Talia, tam graviter, si quando poetica surgit
 Tempestas. Genus ecce aliud discriminis: audi,
 Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis.
 Ejusdem: pars dira quidem, sed cognita multis,
 Et quam votiva testantur fana tabella
 Plurima, (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
 Accidit et nostro similis fortuna Catullo.

QUUM plenus fluctu medius foret alveus, et jam.
 Alternum puppis latus evertentibus undis
 Arboris incertæ, nullam prudentia cani
 Rectoris conferret opem, decidere jactu
 Cœpit cum ventis, imitatus castora, qui se
 Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno
 Testiculi; adeo medicatum intelligit inguen?
 Fundite quæ mea sunt, dicebat, cuncta, Catullus,
 Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
 Purpuream, teneris quoque Mæcenatibus aptam,
 Atque alias, quarum generosi graminis ipsum
 Infecit natura pecus, sed et egregius fons
 Viribus occultis, et Bœticus adjuvat aer.
 Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
 Parthenio factas, urnæ cratera capacem,
 Et dignum sitiante Pholo, vel conjuge Fuscii.

Adde et bascaudas, et mille escaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emtor Olynthi.

Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
Jactatur rerum utilium pars maxima; sed nec
Damna levant: tunc, adversis urgentibus, illuc
Recidit ut malum ferro summitteret, ac se
Explicat angustum, discriminis ultima quando
Præsidia afferimus navem factura minorem.

I NUNC, et ventis animam committe, dolato
Confisus ligno, digitis a morte remotus
Quattuor, aut septem, si sit latissima tæda.
Mox cum reticulis, et pane, et ventre lagenæ
Adspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
Prospera vectoris, fatumque valentius Euro
Et pelago, postquam Parcæ meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares, et staminis albi
Lanificæ, modica nec multum fortior aura
Ventus adest; inopi miserabilis arte cucurrit
Vestibus extensis, et, quod superaverat unum,
Velo prora suo. Jam deficientibus austris,
Spes vitæ cum sole redit; tum gratus Iulo,

Atque novercali sedes prælata Lavino,
 Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
 Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen,
 Et nunquam visis triginta clara mamillis.
 Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
 Tyrrhænamque Pharon, porrectaque brachia rursus,
 Quæ Pelago currunt medio, longæque relinquunt
 Italiam. Non sic igitur mirabere portus
 Quos natura dedit: sed trunca puppe magister
 Interiora petit baianzæ pervia cymbæ
 Tuti stagna sinus. Gaudent ibi vertice raso
 Garrula securi narrare pericula nautæ.

Itæ igitur, pueri, linguis animisque faventes,
 Sertaque delubris et farra imponite cultris,
 Ac molles oruate focos, glebamque virentem;
 Jam sequar, et sacro, quod præstat, rite peracto,
 Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
 Accipiunt fragili simulacra nitentia cera.
 Hic nostrum placabo Jovem, Laribusque paternis
 Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores.
 Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
 Et matutinis operitur festa lucernis.

Næc suspecta tibi sint hæc, Corvine: Catullus,
 Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos
 Tres habet heredes. Libet expectare quis ægram,

Et claudentem oculos gallinam impendat amico
 Tam sterili. Verum hæc nimia est iunpensa, coturnix,
 Nulla unquam pro patre cadet. Sentire calorem
 Si cœpit locuples Gallita et Paccius, orbi,
 Legitime fixis vestitur tota tabellis
 Porticus; existunt qui promittant hecatomben,
 Quatenus hic non sunt nec venales clephanti,
 Nec Latio, aut usquam sub nostro sidere talis
 Bellua concipitur, sed furva gente petita.
 Arboribus Rutulis et Turni pascitur agro
 Cæsaris armentum, nulli servire paratum
 Privato: siquidem Tyrio parere solebant
 Annibali, et nostris ducibus, regique Molosso
 Horum majores, ac dorso ferre cohortes,
 Partem aliquam belli, et euntem in prælia turrim.

NULLA igitur mora per Novium, mora nulla per Histrum
 Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
 Et cadat ante Lares Gallitæ victima sacra,
 Tantis digna deis, et captatoribus horum.
 Alter enim, si concedas, mactare vovebit
 De grege servorum magna et pulcherrima quæque
 Corpora; vel pueris et frontibus ancillarum
 Imponet vittas; et, si qua est nubilis illi
 Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etsi
 Non speret tragicæ furtiva piacula cervæ.
 Laudo meum civem, nec comparo testamento

Mille rates : nam si Libitinam evaserit æger,
Delebit tabulas, inclusus carcere nassæ,
Post meritum sane mirandum, atque omnia soli
Forsan Pacuvio breviter dabit : ille superbus
Incedet, victis rivalibus. Ergo vides quam
Grande operæ pretium faciat jugalata Mycenis.
Vivat Pacuvius, quæso, vel Nestora totum !
Possideat quantum rapuit Nero ; montibus aurum
Exæquet, nec amet quemquam, nec ametur ab ullo?

SATIRA XIII.

DEPOSITUM.

EXEMPLO quodcumque malo committitur, ipsi
 Displicet auctori. Prima est hæc ultio, quod se
 Judice nemo nocens absolvitur, improba quamvis
 Gratia fallaci prætoris vicerit urna.

Quid sentire putas omnes, Calvine, recenti
 De scelere et fidei violatæ crimine? Sed nec
 Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
 Jacturæ te mergat onus; nec rara videmus
 Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
 Tritus, et e medio fortunæ ductus acervo.

Ponamus nimios gemitus: flagrantior æquo
 Non debet dolor esse viri, nec vulnere major.

Tu, quamvis levium, minimam exiguamque malorum
 Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
 Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus
 Depositum! Stupet hæc, qui jam post terga reliquit
 Sexaginta annos, Fonteio consule natus?

An nihil in melius tot rerum proficis usu?
 Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis,
 Victrix fortunæ sapientia. Dicimus autem

Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec jactare jugum vita didicere magistra.

Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæsitum, et partos gladio vel pyxide nummos?
Rari quippe boni: numerus vix est totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili.
Nona ætas agitur, pejoraque secula ferri
Temporibus; quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo.
Nos hominum divùmque fidem clamore ciemus,
Quanto Fæsidium laudat vocalis agentem
Sportula. Dic, senior bulla dignissime: nescis,
Quas habeat veneres aliena pecunia? nescis,
Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, quum
Exigis a quoquam ne pejeret, et putet ullis
Esse aliquod numen templis aræque rubenti?
Quondam hoc indigenæ vivebant more, prius quam
Sumeret agrestem, posito diademate, falcem
Saturnus fugiens; tunc quum virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idæis Jupiter antris:
Nulla super nubes convivia cœlicolarum:
Nec puer iliacus, formosa nec Herculis uxor
Ad cyathos, et jam siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus liparæa nigra taberna.
Prandebat sibi quisque deus: nec turba deorum

Talis ut est hodie ; contentaque sidera paucis
 Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
 Pondere. Nondum aliquis sortitus triste profundi
 Imperium , aut sicula torvus cum conjuge Pluton :
 Nec rota , nec Furizæ , nec saxum , aut vulturis atri
 Pœna , sed infernis hilares sine regibus umbræ.

IMPROBITAS illo fuit admirabilis ævo.

Credebant hoc grande nefas , et morte piandum ,
 Si juvenis vetulo non assurrexerat , et si
 Barbato cuicumque puer ; licet ipse videret
 Plura domi fraga et majores glandis acervos.
 Tam venerabile erat præcedere quattuor annis !
 Primaque par adeo sacræ lanugo senectæ !
 Nunc , si depositum non inficietur amicus ,
 Si reddat veterem cum tota ærugine follem ,
 Prodigiousa fides , et tuscis digna libellis ,
 Quæq. e coronata lustrari debeat agna.
 Egregium sanctumque virum si cerno , bimembri
 Hoc monstrum puero , vel liranti sub aratro
 Piscibus inventis , et foetæ comparo mulæ ,
 Sollicitus tanquam lapides effuderit imber ,
 Examenque apium longa consederit uva
 Culmine delubri , tanquam in mare fluxerit amnis
 Gurgitibus miris , et lactis vortice torrens.

INTERCEPTA decem quereris sestertia fraude

Sacrilega. Quid, si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo : majorem tertius illa
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile et pronum est superos contemnere test
Si mortalis idem nemo sciat! Adspice, quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia vultûs;
Per solis radios tarpeiaque fulmina jurat;
Et Martis frameam, et cirrhæi spicula vatis;
Per calamos venatricis pharetramque puellæ,
Perque tuum, pater Ægei Neptune, tridentem :
Addit et herculeos arcus, hastamque Minervæ,
Quidquid habent telorum armamentaria cœli
Si vero et pater est; Comedam, inquit, flebile nat
Sinciput elixi, pharioque madentis aceto.

SUNT in fortunæ qui casibus omnia ponant,
Et nullo credant mundum rectore moveri,
Natura volvente vices et lucis et anni;
Atque ideo intrepidi quæcumque altaria tangunt.
Est alius metuens ne crimen pœna sequatur.
Hic putat esse deos, et pejerat, atque ita secum :
Decernat quocumque volet de corpore nostro
Ixis, et irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos :
Et phthisis, et vomicæ putres, et dimidium crus
Sunt tanti? Pauper locupletem optare podagram
Nec dubitet Ladas, si non eget Anticyra nec

Archigene. Quid enim velocis gloria plantæ
Præstat, et esuriens Pisææ ramus olivæ?
Ut sit magna, tamen certe lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? Sed et exorabile numen
Fortasse experiar: solet his ignoscere. Multi
Committunt eadem diverso crimina fato:
Ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant. Tunc te sacra ad delubra vocantem
Præcedit, trahere immo ultro ac vexare paratus.
Nam quum magna malæ superest audacia causæ,
Creditur a multis fiducia. Mimimum agit ille,
Urbani qualem fugitivus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,
Vel potius quantum Gradivus Homericus: Audis,
Jupiter, hæc, nec labra moves, quum mittere vocem
Debueras, vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus, et sectum vituli jecur, albaque porci
Omenta? Ut video, nullum discrimen habendum est
Effigies inter vestras, statuamque Bathylli.

ACCIPERE quæ contra valeat solatia ferre,
Et qui nec cynicos, nec stoïca dogmata legit
A cynicis tunica distantia; non Epicurum
Suspicit exigui lætum plantaribus horti.

Curentur dubii medicis majoribus ægri :
Tu venam vel discipulo committe Philippi.
Si nullum in terris tam detestabile factum
Ostendis , taceo ; nec pugnis cædere pectus
Te veto , nec plana faciem contundere palma :
Quandoquidem accepto claudenda est janua damno ;
Et majore domûs gemitu , majore tumultu
Planguntur nummi quam funera. Nemo dolorem
Fingit in hoc casu , vestem diducere summam
Contentus , vexare oculos humore coacto :
Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
Sed si cuncta vides simili fora plena querela ;
Si , decies lectis diversa parte tabellis ,
Vana supervacui dicunt chirographa ligni ,
Arguit ipsorum quos litera , gemmaque princeps
Sardonichum , oculis quæ custoditur eburnis ,
Te nunc delicias extra communia censes
Ponendum ? quia tu gallinæ filius albæ ,
Nos viles pulli nati infelicibus ovis.

REM pateris modicam , et mediocri bile ferendam ,
Si flectas oculos majora ad crimina. Confer
Conductum latronem , incendia sulfure cœpta
Atque dolo , primos quam janua colligit ignes ;
Confer et hos veteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ robiginis , et populorum
Dona , vel antiquo positas a rege coronas.

Hæc ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus, qui
 Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipsam
 Neptuni, qui bracteolam de Castre ducat :

An dubitet, solitus totum couflare tonantem !

Confer et artifices mercatoremque veneni,
 Et deducendum corio bovis in mare, cum quo
 Clauditur adversis innoxia simia fatis.

Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus urbis
 Usque a Lucifero, donec lux occidat, audit ?

Humani generis mores tibi nosse volenti

Sufficit una domus. Paucos consume dies, et

Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.

Quis tumidum guttur miratur in Alpibus ! aut quis
 In Meroe crasso majorem infante mamillam ?

Cærulea quis stupuit Germani lumina, flavam
 Cæsariem, et madido torquentem cornua cirro ;

Nempe quod hæc illis natura est omnibus una.

Ad subitas Thracum volucres nubemque sonoram

Pygmæus parvis currit bellator in armis ;

Mox impar hosti, raptusque per aera curvis

Unguibus a sæva fertur grue. Si videas hoc

Gentibus in nostris, risu quatiare ; sed illic,

Quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet

Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.

“ILLANE perjuri capitis fraudisque nefandæ

Pœna erit? Abreptum crede hunc graviore catena
Protinus, et nostro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. Manet illa tamen jactura, nec unquam
Depositum tibi sospes erit; sed corpore trunco
Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At vindicta bonum vita jucundius ipsa.
Nempe Loc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum, aut levibus videas flagrantia causis.
Quantulacumque adeo est occasio, sufficit iræ.
Chrysippus non dicit idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulcique senex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ sæva inter vincla cicutæ
Accusatori nollet dare. Plurima felix
Paulatim vitia, atque errores exuit omnes
Prima docens rectum sapientia: quippe minuti
Semper et infirmi est animi exiguique voluptas
Ultio. Continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam femina. Cur tamen hos tu
Evasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, et surdo verberare cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo sævior illis
Quas et Cæditius gravis invenit, et Rhadamanthus,
Nocte dieque suum gestare in pectore testem.

SPARTANO cuidam respondit Pythia vates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret

Depositum retinere, et fraudem jure tueri
Jurando. Quærebat enim quæ numinis esset
Mens, et an hoc illi facinus suaderet Apollo.
Reddidit ergo metu, non moribus; et tamen omnem
Vocem adyti dignam templo veramque probavit,
Exstinctus tota pariter cum prole domoque,
Et quamvis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi sola voluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet. Quod si conata peregit,
Perpetua anxietas nec mensæ tempore cessat,
Faucibus ut morbo siccis, interque molares
Difficili crescente cibo: sed viua misellus
Exspuit; albani veteris pretiosa senectus
Displicet. Ostendas melius; densissima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte brevem si forte indulisit Cura soporem,
Et toto versata toro jam membra quiescunt;
Continuo templum, et violati numinis aras,
Et (quod præcipuis mentem sudoribus urget)
Te videt in somnis: tua sacra et major imago
Humana turbat pavidum, cogitque fateri.
Hi sunt qui trepidant, et ad omnia fulgura pallent,
Quum tonat, exanimes primo quoque murmure cœli;
Non quasi fortuitus, nec ventorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, et vindicet ignis.
Illa nihil nocuit? cura graviore timetur

Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
Præterea, lateris vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt a numine; saxa deorum
Hæc et tela putant. Pecudem spondere sacello
Balantem, et Laribus cristam promittere galli
Non audent. Quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? vel quæ non dignior hostia vita?

MOBILIS et varia est ferme natura malorum.
Quum scelus admittunt, superest constantia: quid fas
Atque nefas, tandem incipiunt sentire, peractis
Criminibus. Tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa et mutari nescia. Nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Ejectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno
Flagitio? Dabit in laqueum vestigia noster
Perfidus, et nigri patietur carceris uncum,
Aut maris Ægæi rupem, scopulosque frequentes
Exsulibus magnis. Pœna gaudebis amara
Nominis invisi, tandemque fatebere lætus
Nec surdum nec Tiresiam quemquam esse deorum.

SATIRA XIV.

EXEMPLUM.

PLURIMA sunt, Fuscine, et fama digna sinistra,
Et nitidis maculam hæsuram figentia rebus,
Quæ monstrant ipsi pueris traduntque parentes.
Si damnosa senem juvat alea, ludit et heres
Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo.
Nec melius de se cuiquam sperare propinquo
Concedet juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, et eodem jure natantes
Mergere ficedulas didicit, nebulone parente
Et cana monstrante gula. Quum septimus annus
Transierit puero, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, et a magna non degenerare culina.

MIREM animum et mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animas servorum et corpora nostra
Materia constare putat paribusque elementis?
An sævire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, et nullam sirena flagellis

Comparat, Antiphates trepidi Laris ac Polyphemus?
Tum felix, aliquis quoties tortore vocato
Uritur ardenti propter duo lintea ferro.
Quid suadet juveni lætus stridore catenæ,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? Expectas ut non sit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Ut non ter decies respiret? Conscia matri
Virgo fuit; ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, et ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
Sic Natura jubet: velocius et citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Quum subeunt animos auctoribus. Unus et alter
Forsitan hæc spernant juvenes, quibus arte benigna
Et meliore luto finxit præcordia Titan;
Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.

ABSTINEAS igitur damnandis; hujus enim vel
Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus ac pravis omnes sumus; et Catilinam
Quocumque in populo videas, quocumque sub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.
Nil dicta fœdum visuque hæc limina tangat
Intra quæ puer est. Procul hinc, procul inde, puellæ

Lenonum, et cantus pernoctantis parasiti!
Maxima debetur puero reverentia. Si quid
Turpe paras, nec tu pueri contemseris annos;
Sed peccaturo obstet tibi filius infans.
Nam si quid dignum censoris fecerit ira
Quandoque, et similem tibi se non corpore tantum
Nec vultu dederit, morum quoque filius, et qui
Omnia deterius tua per vestigia peccet;
Corripies nimirum, et castigabis acerbo
Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis.
Unde tibi frontem libertatemque parentis,
Quum facias pejora senex, vācuūque cerebro
Jampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?

HOSPITE venturo, cessabit nemo tuorum :
Verre pavimentum, nitidas ostende columnas,
Arida cum tota descendat aranea tela :
Hic lavet argentum, vasa aspera tergeat alter :
Vox domini furit instantis, virgamque tenentis.
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis venientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus; et tamen uno
Semodio scobis hæc emendat servulus unus.
Illud non agitas, ut sanctam filius omni
Adspiciat sine labe domum, vitioque carentem;
Gratum est, quod patriæ civem populoque dedisti,
Si facis ut patriæ sit idoneus, utilis agris,

Utilis et bellorum et pacis rebus agendis.
 Plurimum enim intererit, quibus artibus et quibus hunc tu
 Moribus instituas. Serpente ciconia pullos
 Nutrit, et inventa per devia rura lacerta;
 Illi eadem sumtis quærun animalia pennis.
 Vultur, jumento et canibus crucibusque relictis,
 Ad foetus properat, partemque cadaveris affert:
 Hic est ergo cibus magni quoque vulturis, et se
 Pascentis, propria quum jam facit arbore nidos.
 Sed leporem aut capream famulæ Jovis, et generosæ
 In saltu venantur aves; hinc præda cubili
 Põnitur: inde autem, quum se matura levarit
 Progenies, stimulante fame, festinat ad illam
 Quam primum prædam rupto gustaverat ovo.

EDIFICATOR erat Centronius; et modo curvo
 Litore Caietæ, summa nunc Tiburis arce,
 Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat
 Culmina villarum, Græcis longeque petitis
 Marmoribus, vincens Fortunæ atque Herculis ædem;
 Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides.
 Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
 Fregit opes, nec parva tamen mensura relictæ
 Partis erat: totam hanc turbavit filius amens,
 Dum meliore novas attollit marmore villas.

QUIDAM sortiti metuentem sabbata patrem,

Nil præter nubes et cæli numen adorant;
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit, mox et præputia ponunt.
Romanas autem soliti contemnere leges,
Judaïcum ediscunt et servant ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcumque volumine Moses:
Non monstrare vias eadem nisi sacra colenti;
Quæsitum ad fontem solos deducere verpos.
Sed pater in causa, cui septima quæque fuit lux
Ignava, et partem vitæ non attigit ullam.

SPONTE tamen juvenes imitantur cætera, solam
Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.
Fallit enim vitium specie virtutis et umbra,
Quum sit triste habitu vultuque, et veste severum,
Nec dubie, tanquam frugi, laudatur avarus,
Tanquam parcus homo, et rerum tutela suarum
Certa magis, quam si fortunas servet easdem
Hesperidum serpens aut Ponticus. Adde quod hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat atque verendum
Artificem; quippe his crescunt patrimonia fabris:
Sed crescunt quocumque modo, majoraque fiunt
Incude assidua semperque ardente camino.
Et pater ergo animi felices credit avaros,
Qui miratur opes, qui nulla exempla beati
Patperis esse putat: juvenes hortatur ut illam
re viam pergant, et eidem incumbere sectæ.

SUNT quædam vitiorum elementa; his protinus illos
Imbuit, et cogit minimas ediscere sordes:
Mox acquirendi docet insatiabile votum.
Servorum ventres modio castigat iniquo,
Ipse quoque esuriens; neque enim omnia sustinet unquam
Mucida cærulei panis consumere frusta,
Hesternum solitus medio servare minutal
Septembri, nec non differre in tempora cœnæ
Alterius conchem æstivam cum parte lacerti
Signatam vel dimidio putrique siluro,
Filaque sectivi numerata includere porri.
Invitatus ad hæc aliquis de ponte, negabit.
Sed quo divitias hæc per tormenta coactas,
Quum furor haud dubius, quum sit manifesta phrenesis,
Ut locuples moriaris, egenti vivere fato?
Interea pleno quum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit;
Et minus hanc optat qui non habet. Ergo paratur
Altera villa tibi, quum rus non sufficit unum;
Et proferre libet fines, majorque videtur
Et melior vicina seges. Mercaris et hanc, et
Arbusta, et densa montem qui canet oliva.
Quorum si pretio dominus non vincitur ullo,
Nocte boves macri, lassoque famelica collo
Jumenta, ad virides hujus mittentur aristas;
Nec prius inde domum, quam tota novalia sævos
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.

Dicere vix possis quam multi talia plorent,
Et quot venales injuria fecerit agros.
Sed qui sermones? quam fœdæ buccina famæ!
Quid nocet hæc? inquit. Tunicam mihi malo lupini,
Quam si me toto laudet vicinia pago
Exigui ruris paucissima farra secantem.
Scilicet et morbis et debilitate carebis,
Et luctum et curam effugies, et tempora vitæ
Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac punica passis
Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque Molossos,
Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
Vulneribus. Merces hæc sanguinis atque laboris
Nullis visa unquam meritis minor, aut ingrati
Curta fides patriæ. Saturabat glebula talis
Patrem ipsum, turbamque casæ, qua feta jacebat
Uxor, et infantes ludebant quattuor, unus
Vernula, tres domini; sed magnis fratribus horum
A scrobe vel sulco redeuntibus, altera cœna
Amplior, et grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
Inde fere scelerum causæ, nec plura venena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
Humanæ mentis vitium, quam sæva cupido

Immodici censûs. Nam dives qui fieri vult,
Et cito vult fieri. Sed quæ reverentia legum,
Quis metus, aut pudor est unquam properantis avari?

VIVITÆ contenti casulis et collibus istis,
O pueri! Marsus dicebat, et Hernicus olim
Vestinusque senex: panem quæramus aratro
Qui satis est mensis. Laudant hoc numina ruris,
Quorum ope et auxilio, gratæ post munus aristæ,
Contingunt homini veteris fastidia quercûs.
Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui summovet Euros
Pellibus inversis. Peregrina ignotaque nobis
Ad scelus atque nefas, quodcumque est, purpura ducit.

Hæc illi veteres præcepta minoribus. At nunc
Post finem autumnii media de nocte supinum
Clamosus juvenem pater excitat: Accipe ceras,
Scribe, puer, vigila, causas age, perlege rubras
Majorum leges, aut vitem posce libello.
Sed caput intactum buxo, naresque pilosas
Adnotet, et grandes miretur Lælius alas.
Diræ Maurorum attegias, castella Brigantum,
Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat: aut longos castrorum ferre labores
Si piget, et trepidum solvunt tibi cornua ventrem

Cum lituis audita, pares quod vendere possis
Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
Ullius subeant ablegandæ Tiberim ultra;
Neu credas ponendum aliquid discriminis inter
Unguenta et corium. Lucri bonus est odor ex re
Qualibet. Illa tuo sententia semper in ore
Versetur, dis atque ipso Jove digna, poetæ:
UNDE HABEAS QUÆRIT NEMO, SED OPORTET HABERE.
Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibus assem;
Hoc discunt omnes ante alpha et beta puellæ.

TALIBUS instantem monitis, quemcumque parentem
Sic possem affari: Dic, o vanissime! quis te
Festinare jubet? meliorem præsto magistro
Discipulum. Securus abi: vinceris, ut Ajax
Præteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
Parcendum est teneris: nondum implevere medullas
Nativæ mala nequitiæ: quum pectere barbam
Cœperit, et longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis, vendet perjuriam summa
Exigua, Cereris tangens aramque pedemque.
Elatam jam crede nurum, si limina vestra
Mortifera cum dote subit. Quibus illa premetur
Per somnum digitis! Nam quæ terraque marique.
Acquirenda putas, brevior via conferet illi:
Nullus enim magni sceleris labor. Hæc ego nunquam

Mandavi, dices olim, nec talia suasi.
Mentis causa malæ tamen est et origo penes te.
Nam quisquis magni censûs præcepit amorem,
Et lævo monitu pueros producit avaros,
Dat libertatem, totas effundit habenas
Curriculo; quem si revoces, subsistere nescit,
Et, te contemto, rapitur, metisque relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas; adeo indulgent sibi latius ipsi!

QUUM dicis juveni, stultum, qui donet amico,
Qui paupertatem levet attollatque propinqui:
Et spoliare doces, et circumscribere, et omni
Crimine divitias acquirere, quarum amor in te
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, si Græcia vera, Menœceus;
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capessunt
Continuo, tanquam et tubicen surrexerit una.
Ergo ignem, cujus scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late et rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parceretur misero, trepidumque magistrum
In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua; sed grave tardas
Expectare colos; morieris, stamine nondum
Abrupto. Jam nunc obstas, et vota moraris;

Jam torquet juvenem longa et cervina senectus.
Ocyus Archigenem quære, atque eme quod Mithridates
Composuit, si vis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare rosas: medicamen habendum est,
Sorbere ante cibum quod debeat et pater et rex.

MONSTRO voluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectes quanto capitis discrimine constant
Incrementa domûs, ærata multus in arca
Fiscus, et ad vigilem ponendi Castora nummi:
Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit, et res
Non potuit servare suas. Ergo omnia Floræ
Et Cereris licet, et Cybeles aulæa relinquas;
Tanto majores humana negotia ludi!

AN magis oblectant animum jactata petauro
Corpora, quique solent rectum descendere funem,
Quam tu Corycia semper qui puppe moraris,
Atque habitas, Coro semper tollendus et Austro,
Perditus, ac vilis sacci mercator olentis;
Qui gaudes pingue antiquæ de litore Cretæ
Passum et municipes Jovis advexisse lagenas?
Hic tamen ancipiti figens vestigia planta
Victum illa mercede parat, brumamque famemque
Illa reste cavet; tu propter mille talenta,

Et centum villas temerarius. Adspice portus,
Et plenum magis trabibus mare: plus hominum est jam
In pelago. Veniet classis, quocumque vocarit
Spes lucri; nec Carpathium Gætulaque tantum
Æquora transiliet: sed longe Calpe relictæ,
Audiet Herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operæ pretium est, ut tenso folle reverti
Inde domum possis, tumidaque superbus aluta,
Oceani monstra et juvenes vidisse marinos.

Non unus mentes agitat furor: ille sororis
In manibus vultu Eumenidum terretur et igni;
Hic, bove percusso, mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum. Parcat tunicis licet atque lacernis,
Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad summum latus, et tabula distinguitur unda,
Quum sit causa mali tanti et discriminis hujus
Concisum argentum in titulos faciesque minutas.
Occurrunt nubes et fulgura: solvite funem,
Frumenti dominus clamat, piperisque coemtor:
Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur;
Æstivum tonat. Infelix hac forsitan ipsa
Nocte cadet, fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus, et zonam læva morsuque tenebit.
Sed cujus votis modo non suffecerat aurum
Quod Tagus, et rutila volvit Pactolus arena,

Frigida sufficient velantes inguina panni,
 Exiguusque cibus, mersa rate naufragus assem
 Dum rogat, et picta se tempestate tuetur.

TANTIS parta malis cura majore metuque
 Servantur. Misera est magni custodia censûs.
 Dispositis prædives amis vigilare cohortem
 Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
 Electro signisque suis, phrygiaque columna,
 Atque ebore et lata testudine. Dolia nudi
 Non ardent Cynici: si fregeris, altera fiet
 Cras domus, aut eadem plumbo commissa manebit.
 Sensit Alexander, testa quum vidit in illa
 Magnum habitatorem, quanto felicior hic qui
 Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
 Passurus gestis æquanda pericula rebus.

NULLUM numen habes, si sit prudentia; nos te,
 Nos facimus, Fortuna, deam. Mensura tamen quæ
 Sufficiat censûs, si quis me consulat, edam.
 In quantum sitis atque fames et frigora poscunt,
 Quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis,
 Quantum Socratici ceperunt ante penates.
 Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
 Acribus exemplis videor te cludere: misce
 Ergo aliquid nostris de moribus: effice summam,

Bis septem ordinibus quàm lex dignatur Othonis.
Hæc quoque si rugam trahit, extenditque labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
Si nondum implevi gremium, si panditur ultra,
Nec Cræsi fortuna unquam nec Persica regna
Sufficient animo, nec divitiæ Narcissi,
Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, cujus
Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

SÁTIRA XV.

SUPERSTITIO.

Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc; illa pavet saturam serpentibus ibin.
Effigies sacri nitet aurea cercopithecii,
Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ,
Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
Illic æluros, hic piscem fluminis: illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porrum et cepe nefas violare et frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina! Lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa: nefas illic fetum jugulare capellæ;
Carnibus humanis vesci licet. Attonito quum
Tale super cœnam facinus narraret Ulysses
Alcinoo, bilem aut risum fortasse quibusdam
Moverat, ut mendax aretalogus. In mare nemo
Hunc abicit, sæva dignum veraque Charybdi,
Fingentem immanes Læstrygonas atque Cyclopas?
Nam citius Scyllam, vel concurrentia saxa

Cyanes, plenos et tempestatibus utres
Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes,
Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phæaca putavit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, et minimum qui
De corcyræa temetum duxerat urna:
Solutus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.

Nos miranda quidem, sed nuper consule Junio
Gesta super calidæ referemus mœnia Copti;
Nos vulgi scelus, et cunctis graviora cothurnis.
Nam scelus, a Pyrrha quanquam omnia syrmata volvas.
Nullus apud tragicos populus facit. Accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.

INTERA finitimos vetus atque antiqua simultas,
Immortale odium, et nunquam sanabile vulnus
Ardet adhuc Ombos et Tentyra. Summus utrimque
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit uterque locus, quum solos credat habendos
Esse deos, quos ipse colit. Sed tempore festo
Alterius populi, rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus ac ducibus, ne
Lætum hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent, positis ad templa et compita mensis,
Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interdum sol invenit. Horrida sane

Ægyptus : sed luxuria , quantum ipse notavi ,
Barbara famoso non cedit turba Canopo.
Adde quod et facilis victoria de madidis et
Blæsis , atque mero titubantibus. Inde virorum
Saltatus nigro tibicine , qualiacumque
Unguenta et flores , multæque in fronte coronæ ;
Hinc jejunum odium. Sed jurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus ; hæc tuba rixæ :
Dein clamore pari concurritur , et vice teli
Sævit nuda manus. Paucæ sine vulnere malæ :
Vix cuiquam , aut nulli , toto certamine nasus
Integer. Adspiceres jam cuncta per agmina vultus
Dimidios , alias facies , et hiantia ruptis
Ossa genis , plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen , et pueriles
Exercere acies , quod nulla cadavera calcent.
Et sane quo tot rixantis millia turbæ ,
Si vivunt omnes ? Ergo acrior impetus ; et jam
Saxa inclinatis per humum quæsitâ lacertis
Incipiunt torquere , domestica seditione
Tela : nec hunc lapidem , quales et Turnus et Ajax ,
Vel quo Tydides percussit pondere coxam
Æneæ , sed quem valeant emittere dextræ
Illis dissimiles , et nostro tempore natæ.
Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat atque pusillos :
Ergo deus quicumque adspexit , ridet et odit.

A DIVERTICULO repetatur fabula. Postquam
Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis;
Terga fugæ celeri præstantibus, omnes instant
Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ.
Labitur hinc quidam, nimia formidine cursum
Præcipitans, capiturque; ast illum in plurima sectum
Frustra et particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba; nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longum usque adeo tardumque putavit
Expectare focos, contenta cadavere crudo.
Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
Quem summa cæli raptum de parte Prometheus
Donavit terris. Elemento gratulor, et te
Exsultare reor; sed qui mordere cadaver
Sustinuit, nil unquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quæras et dubites, an
Prima voluptatem gula senserit; ultimus autem
Qui stetit, absumto tam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.

VASCONES, ut fama est, alimentis talibus usi
Produxere animas: sed res diversa, sed illic
Fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus
Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet

Exemplum esse cibi. Sicut modo dicta mihi gens.
 Post omnes herbas, post cuncta animalia, quidquid
 Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis
 Pallorem ac maciem ac tenues miserantibus artus,
 Membra aliena fame lacerabant, esse parati
 Et sua. Quisnam hominum veniam dare, quisve deorum
 Viribus abnuerit dira atque immania passis,
 Et quibus illorum poterant ignoscere manes
 Quorum corporibus vesebantur? Melius nos
 Zenonis præcepta monent: nec enim omnia, quædam
 Pro vita facienda putat. Sed Cantaber unde
 Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
 Nunc totus Graias nostrasque habet orbis Athenas.
 Gallia caudicos docuit facunda Britannos?
 De conducendo loquitur jam rhetore Thule.

NOBILIS ille tamen populus quem diximus, et par
 Virtute atque fide, sed major clade Saguntus
 Tale quid excusat. Mæotide sævior ara
 Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
 Inventrix, homines (ut jam quæ carmina tradunt
 Digna fide credas) tantum immolat; ulterius nil
 Aut gravius cultro timet hostia. Quis modo casus
 Impulit hos? Quæ tanta fames infestaque vallo
 Arma coegerunt tam detestabile monstrum
 Audere? Anne aliam, terra Memphitide sicca,
 Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?

Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
 Sauromataeque truces, aut immanes Agathyrsi,
 Hac sævit rabie imbelle et inutile vulgus,
 Parvula fictilibus solitum dare vela phaselis,
 Et brevibus pictæ remis inçumbere testæ.

Nec pœnam sceleri invenies, nec digna parabis
 Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt
 Et simili*s* ira atque fames. Mollissima corda
 Humano generi dare se natura fatetur,
 Quæ lacrymas dedit: hæc nostri pars optima sensûs.
 Plorare ergo jubet causam dicentis amici
 Squaloremque rei, pupillum ad jura vocantem
 Circumscriptorem, cujus manantia fletu
 Ora puellares faciunt incerta capilli.
 Naturæ imperio gemimus, quum funus adultæ
 Virginis occurrit, vel terra clauditur infans
 Et minor igne rogi. Quis enim bonus, et face dignus
 Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos,
 Ulla aliena sibi credat mala? Separat hoc nos
 A grege mutorum: atque ideo venerabile soli
 Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
 Atque exercendis capiendisque artibus apti,
 Sensum a cœlesti demissum traximus arce,
 Cujus egent prona et terram spectantia. Mundi
 Principio indulsit communis conditor illis
 Tantum animas, nobis animum quoque; mutuus ut nos

Affectus petere auxilium et præstare juberet,
 Dispersos trahere in populum, migrare vetusto
 De nemore, et proavis habitatas linquere sylvas;
 Ædificare domos, Laribus conjungere nostris
 Tectum aliud; tutos vicino limine somnos
 Ut collata daret fiducia, protegere armis
 Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere civem;
 Communi dare signa tuba, defendier isdem
 Turribus, atque una portarum clave teneri.

SED jam serpentum major concordia : parcit
 Cognatis maculis similis fera. Quando leoni
 Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
 Exspiravit aper majoris dentibus apri?
 Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
 Perpetuam : sævis inter se convenit ursis.
 Ast homini ferrum letale incude nefanda
 Procudisse parum est; quum rastra et sarcula tantum
 Assueti coquere, et marris ac vomere lassi
 Nescierint primi gladios excudere fabri.
 Adspicimus populos, quorum non sufficit iræ
 Occidisse aliquem; sed pectora, brachia, vultum
 Crediderint genus esse cibi. Quid diceret ergo,
 Vel quo non fugeret, si nunc hæc monstra videret
 Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui
 Tanquam homine, et ventri indulsit non omne legumen?

SATIRA XVI.

MILITIÆ COMMODA.

Quis numerare queat felicis præmia, Galle,
 Militiæ? nam si subeuntur prospera castra,
 Me pavidum excipiat tironem porta secundo
 Sidere: plus etenim fati valet hora benigni,
 Quam si nos Veneris commendet epistola Marti,
 Et Samia genitrix, quæ delectatur arena.

Commoda tractemus primum communia, quorum
 Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
 Audeat: immo et si pulsetur, dissimulet, nec
 Audeat excussos Prætori ostendere dentes,
 Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
 Atque oculos medico nil promittente relictos.
 Bardaicus judex datur hæc punire volenti
 Calceus, et grandes magna ad subsellia suræ,
 Legibus antiquis castrorum, et more Camilli
 Servato, miles ne vallum litiget extra,
 Et procul a signis. Justissima centurionum
 Cognitio est igitur de milite; nec mihi deerit
 Ultio, si justæ defertur causa querelæ.
 Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipuli

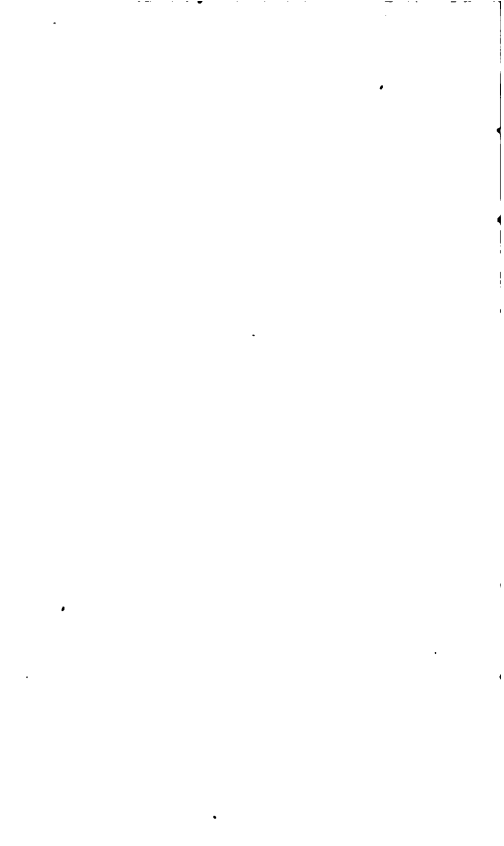
Consensu magno efficiunt, curabilis ut sit
Vindicta, et gravior quam injuria : dignum erit ergo
Declamatoris mulino corde Vagelli,
Quum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
Millia clavorum. Quis tam procul absit ab urbe?
Præterea quis tam Pylades, molem aggeris ultra
Ut veniat? lacrymæ siccentur protinus, et se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, judex quum dixerit : audeat ille,
Nescio quis, pugnos qui vidit, dicere, vidi?
Et credam dignum barba, dignumque capillis
Majorum : citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quam vera loquentem,
Contra fortunam armati, contraque pudorem.

Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
Sacramentorum : convallem ruris aviti
Improbis, aut campum mihi si vicinus ademit,
Et sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo,
Debitor aut sumtos pergit non reddere nummos,
Vana supervacui dicens chirographa ligni :
Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
Totius populi : sed tunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ ; toties subsellia tantum
Sternuntur ; jam facundo ponente lacernas
Cædicio, et Fusco jam micturiente, parati
Digredimur, lentaque fori pugnamus arena.

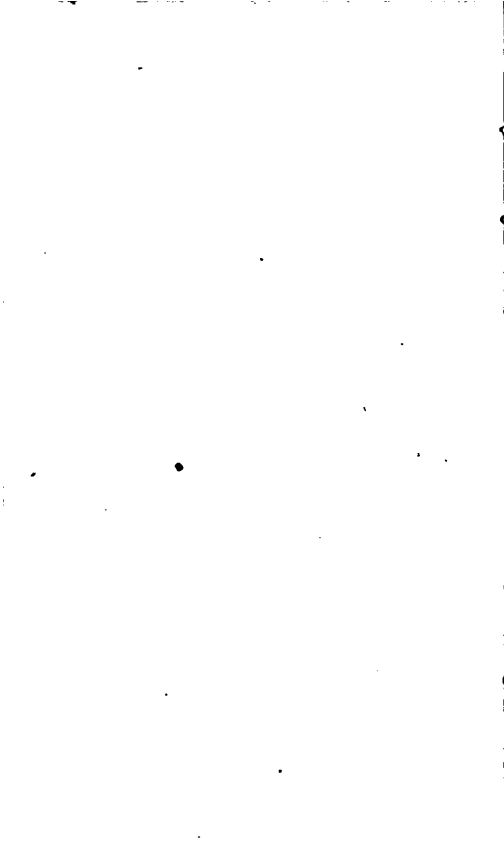
Ast illis, quos arma tegunt, et balteus ambit,
Quod placitum est ipsis, præstatur tempus agendi,
Nec res adteritur longo subflamine litis.

Solis præterea testandi militibus jus,
Vivo patre, datur: nam, quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cujus regimen pater: ergo Coranum
Signorum comitem, castrorumque æra merentem,
Quamvis jam tremulus, captat pater: hunc labor æquus
Provehit, et pulchro reddit sua dona labori.
Ipsius certe ducis hoc referre videtur,
Ut qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Ut læti phaleris omnes, et torquibus omnes.

FINIS.

AULI
PERSII FLACCI
SATIRARUM
LIBER SINGULARIS.

A. PERSII FLACCI

VITA.

AULUS PERSIUS FLACCUS natus est pridie Nonas Decembris, Fabio Persico, L. Vitellio Coss. Decessit VIII. Kalendas Decemb. Rubrio Mario, Asinio Gallo Coss. Natus in Etruria Volaterris, eques romanus sanguine et affinitate primi ordinis viris conjunctus. Decessit ad octavum milliarium via Appia, in prædiis suis. Pater ejus Flaccus pupillum reliquit moriens, annorum fere sex. **Falvia Sisennia** mater nupsit postea Fusio, equiti romano; et eum quoque extulit intra paucos annos. Studuit Flaccus usque ad annum XII Volaterris: inde Romæ apud grammaticum Remmiam Palæmonem, et apud rhetorem Verginium Flaccum. Quum esset annorum XVI, amicitia cœpit uti Annæi Cornuti, ita ut ab eo nusquam discederet: a quo introductus aliquatenus in philosophia est. Amicos habuit a prima

adolescētia Cæsium Bassum, et Calpurnium Statiram, qui eo vivo juvenis decessit. Coluit ut patrem Servilium Numanum. Per Cornutum cognovit Annæum etiam Lucanum, æquævum auditorem Cornuti. Nam Cornutus illo tempore tragicus fuit, sectæ stoicæ, qui libros philosophiæ reliquit. Sed Lucanus adeo mirabatur scripta Flacci, ut vix retineret se illo recitante a clamore, quin illa esse vera poëmata diceret. Sero cognovit Senecam, sed non ut caperetur ejus ingenio. Usus est apud Cornutum duorum convictu doctissimorum, et sanctissimorum virorum, acriter tum philosophantium, Claudii Agatēni, medici Lacedæmonii, et Petronii Aristocratis Magnetis, quos unice miratus est et æmulatus, quum æquales essent, et Cornuto minores. Ipse etiam decem fere annis summe dilectus apud Thræseam est, ita ut peregrinaretur quoque cum eo aliquando, cognatam ejus Arriam uxorem habente. Fuit morum lenissimorum, verecundiæ virginalis, formæ pulchræ, pietatis erga matrem et sororem et amitam exemplo sufficientis. Fuit frugi et pudicus. Reliquit circa H-S XX matri et sorori : scriptis

tantum ad matrem codicillis, rogavit eam ut daret Cornuto sestertia, ut quidam dicunt, centies; ut alii volunt, argenti facti pondera viginti, et libros circa septingentos, sive bibliothecam suam omnem. Verum Cornutus sublatis libris, pecuniam sororibus, quas frater heredes fecerat, reliquit. Et raro, et tarde scripsit. Hunc ipsum librum imperfectum reliquit. Versus aliqui dempti sunt in ultimo libri; et quasi finitus esset, leviter recitavit Cornuto: et Cæcio Basso petenti ut ipse ederet, tradidit edendum. Scripserat etiam in pueritia Flaccus Prætextam, et Ὀδισσορικῶν librum unum, et paucos sororum Thraseæ in Arriam matrem versus, quæ se ante virum occiderat. Omnia autem Cornutus auctor fuit matri ejus, ut aboleret. Editum librum continuo mirari homines, et deripere cœperunt. Decessit autem vitio stomachi, anno ætatis xxx. Sed mox ut a schola et magistris deverterat, lecto libro Lucilii decimo, vehementer Satiras componere studuit, cujus libri principium imitatus est, sibi primo, mox omnibus detrectaturus, cum tanta reeentium poetarum et oratorum insectatione, ut

etiam Neronem culpaverit. Cujus versus in Neronem quum ita se haberet,

Auriculas Asini Mida rex habet;

in hunc modum a Cornuto ipso tantummodo est emendatus,

Auriculas Asini quis non habet?

ne hoc Nero in se dictum arbitraretur.

A. PERSII FLACCI

PROLOGUS.

Nec fonte labra prolui caballino :
Nec in bicipiti somniasse Parnasso
Memini , ut repente sic poeta prodirem ;
Heliconidasque , pallidamque Pirenem
Illis remitto , quorum imagines lambunt
Hederæ sequaces : ipse semipaganus
Ad sacra vatum , carmen adfero nostrum.
Quis expedivit psittaco suum ΧΑΙΡΕ ,
Picasque docuit verba nostra conari ?
Magister artis , ingeniique largitor
Venter , negatas artifex sequi voces.
Quod si dolosi spes refulserit nummi ,
Corvos poetas , et poetridas picas
Cantare credas Pegaseium melos.

A. PERSII FLACCI

SATIRÆ.

SATIRA I.

MALI POETÆ.

PERSIUS.

O CURAS hominum! o quantum est in rebus inane!

AMICUS.

Quis leget hæc?

PERSIUS.

Min' tu istud ais?

AMICUS.

Nemo Hercule.

PERSIUS.

Nemo?

Vel duo, vel...

AMICUS.

Nemo. Turpe et miserabile.

PERSIUS.

Quare?

Ne mihi Polydamas, et Troiades Labeonem
Prætulerint. Nugæ. Non, si quid turbida Roma
Elevet, accedas: examenve improbum in illa

Castiges trutina : nec te quæsiveris extra.

Nam Romæ est quis non? at, si fas dicere : sed fas
Tunc, cum ad canitiem, et nostrum istud vivere triste
Adspexi, et nucibus facimus quæcumque relictis,
Cum sapimus patruos : tunc, tunc. Ignoscite. Nolo.
Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.
Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet
Scilicet hæc populo, pexusque, togaque recenti,
Et natalitia tandem cum sardonyche albus,
Sede legens celsa, liquido cum plasmate guttur
Mobile conlueris, patranti fractus oculo,
Hic neque more probo videas, neque voce serena
Ingeutes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, et tremulo scalpuntur ubi intima versu.
Tun', vetule, auriculis alienis colligis escas?
Auriculis quibus et dicas cute perditus, ohe!
Quo didicisse, nisi hoc fermentum, et quæ semel intus
Innata est, rupto jecore exierit caprificus?
En pallor, seniumque. O mores! usque adeone
Scire tuum, nihil est, nisi te scire hoc, sciat alter?
At pulchrum est digito monstrari, et dicier, hic est :
Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendes? ecce inter pocula quærunt
Romulidæ saturi, quid dia poemata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus

Phyllidas, Hypsipylas, vatum et plorabile si quid
 Eliquat, et tenero supplantat verba palato.
 Adsensere viri. Nunc non cinis ille poetæ
 Felix? non levior cippus nunc imprimit ossa?
 Laudant convivæ nunc non e manibus illis,
 Nunc non e tumulo, fortunataque favilla,
 Nascentur violæ? Rides, ait, et nimis uncis
 Naribus indulges. An erit, qui velle recuset
 Os populi meruisse; et cedro digna locutus,
 Linquere nec scombros metuentia carmina, nec thus?
 Quisquis es o, modo quem ex adverso dicere feci,
 Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit,
 Quando hoc rara avis est, si quid tamen aptius exit,
 Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra est:
 Sed recti finemque extremumque, esse recuso
Euge tuum, et *belle*. Nam *belle* hoc, excute totum.

Quid non intus habet? Non hic est Ilias Atti
 Ebria veratro: non si qua elegidia crudi
 Dictarunt proceres; non quidquid denique lectis
 Scribitur in citreis. Calidum scis ponere sumen:
 Scis comitem horridulum trita donare lacerna:
 Et, verum, inquis, amo; verum mihi dicito de me.
 Quî pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,
 Pinguis aqualiculus propenso sesquipede exstet.
 O Jane, a tergo quem nulla cicomia pinsit,
 Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
 Nec linguæ, quantum sitiât canis Apula, tantæ.

Vos, o patricius sanguis, quos vivere jus est
 Occipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
 Quis populi sermo est? quis enim? nisi carmina molli
 Nunc demum numero fluere, ut per læve severos
 Effundat junctura ungues. Scit tendere versum
 Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno:
 Sive opus in mores, in luxum, in prandia regum,
 Dicere res grandes nostro dat Musa poetæ.
 Ecce modo heroas sensus afferre docemus
 Nugari solitos Græce, nec ponere lucum
 Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
 Et focus, et porci, et fumosa Parilia fœno:
 Unde Remus, sulcoque terens dentalia, Quinti,
 Quem trépida ante boves Dictatorem induit uxor:
 Et tua aratra domum lictor tulit. Euge, poeta!
 Est nunc, Brisæi quem venosus liber Acci;
 Sunt, quos Pacuviusque, et verrucosa moretur
 Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta:
 Eos pueris monitus patres infundere lippos
 Cum videas, quærisque unde hæc sartago loquendi
 Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
 Trossulus exultat tibi per subsellia lævis?
 Nilne pudet, capiti non posse pericula cano
 Pellere, quin tepidum hoc optes audire, *Decenter?*
 Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crimina rasis
 Librat in antithetis: doctas posuisse figuras
 Laudatur. Bellum hoc. Hoc bellum? an, Romule, ceves?

Men' moveat. Quippe, et cantet si naufragus, assem
Protulerim? Cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes: verum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me volet incurvasse querela.

Sed numeris decor est, et junctura addita crudis.

Claudere sic versum didicit, *Berecynthus Atys,*
Et qui cæruleum dirimebat Nerea Delphin.

Sic, costam longo subduximus Apennino.

Arma virum, nonne hoc spumosum et cortice pingui?
Ut ramale vetus prægrandi subere coctum.

Quidnam igitur tenerum, et laxa cervice legendum?

Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum vitulo caput ablatura superbo

Bassaris, et lyncem Mænas flexura corymbis
Euion ingeminat: reparabilis adsonat Echo.

Hæc fierent, si testiculi pars ulla paterni
Viveret in nobis? Summa delumbe saliva

Hoc natat in labris: et in udo est Mænas, et Atys:
Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.

Sed quid opus teneras mordaci radere vero

Auriculas? Vide, sis, ne majorum tibi forte
Limina frigescant: sonat hic de nare canina

Littera. Per me equidem sint omnia protinus alba:

Nil moror. Euge, omnes, omnes bene miræ eritis res.
Hoc juvat; hic, inquis, veto quisquam faxit oletum.

Pinge duos angues: pueri, sacer est locus; extra
Meiite. Discedo. Secuit Lucilius urbem;

Te, Lupe, te, Muti, et genuinum fregit in illis :
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, et admissus circum præcordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso :
Men' mutire nefas, nec clam, nec cum scrobe? nusquam
Hic tamen infodiam. Vidi, vidi ipse, libelle :
Auriculas Asini quis non habet? Hoc ego opertum,
Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo.
Iliade. Audaci quicumque afflate Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
Adspice et hæc, si forte aliquid decoctius audis.
Inde vaporata lector mihi ferveat aure,
Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere gestit
Sordidus, et lusco qui possit dicere, lusce,
Seque aliquem credens, Italo quod honore supinus
Fregerit heminas Areti ædilis iniquas :
Nec qui abaco numeros, et secto in pulvere metas .
Scit risisse vafer, multum gaudere paratus,
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum, post prandia Calliroën do.

SATIRA II.

AD PLOTIUM MACRINUM.

BONA MENS.

Hunc, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponet candidus annos.
Funde merum genio : non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere divis.
At bona pars procerum tacita libavit acerra.
Haud cuivis promptum est, murmurque, humilesque
susurros
Tollere de templis, et aperto vivere voto.
Mens bona, fama, fides; hæc clare, et ut audiat hospes :
Illa sibi introrsum, et sub lingua murmurat : ô si
Ebullit patrum præclarum funus ! et, ô si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
Hæcule ! pupillumve utinam, quem proximus heres
Impello, expungam ! namque est scabiosus, et acri
Bile tumet. Nerio jam tertia conditur uxor.
Hæc sancte ut poscas, Tiberino in gurgite mergis
Mane caput bis, terque, et noctem flumine purgas.
Heus age, responde, minimum est quod scire laboro :

De Jove quid sentis? estne, ut præponere cures
Hunc. Cuinam? cuinam? vis Staio? an scilicet heres?
Quis potior iudex, puerisve quis aptior orbis?
Hoc igitur quo tu Jovis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio: pro Jupiter! o bone, clamet,
Jupiter! at sese non clamet Jupiter ipse.

Iguovisse putas, quia, cum tonat, ocyus ilex
Sulfure discutitur sacro, quam tuque, domusque?
An quia non fibris ovium, Ergennaque jubente,
Triste jaces lucis, evitandumque bidental,
Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam
Jupiter? aut quidnam est, qua tu mercede Deorum
Emeris auriculas pulmone, et lactibus unctis?

Ecce avia, aut metuens divum matertera, cunis
Exemit puerum: frontemque, atque uda labella
Infami digito, et lustralibus ante salivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, et spem macram supplice voto
Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in ædes.
Hunc optent generum rex et regina: puellæ
Hunc rapiant: quicquid calcaverit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando vota: negato
Jupiter hæc illi, quamvis te albata rogarit.
Pocis opem nervis, corpusque fidele senectæ:
Esto, age: sed grandes patinæ, tucetaque crassa
Annuere his superos vetuere, Jovemque morantur.
Rem struerę exoptas cæso bove, Mercuriumque

Arcessis fibra. Da fortunare penates,
Da pecus, et gregibus fetum. Quo, pessime, pacto,
Tot tibi cum in flammis junicum omenta liquescant?
Et tamen hic extis, et opimo vincere ferto
Intendit : jam crescit ager : jam crescit ovile ;
Jam dabitur, jam jam, donec deceptus, et exspes
Nequicquam fundo suspiret nummus in imo.

Si tibi crateras argenti, incusaque pingui
Auro dona feram, sudes, et pectore lævo
Excutias guttas; lætari prætrepidum cor :
Hinc illud subiit, auro sacras quod ovato
Perducis facies. Nam fratres inter ænos
Somnia pituita qui purgatissima mittunt,
Præcipui sunt, sitque illis aurea barba.

Aurum, vasa Numæ, Saturniaque impulit æra,
Vestalesque urnas, et Tuscum fictile mutat.
O curvæ in terris animæ, et cœlestium inanes!
Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores,
Et bona Diis ex hac scelerata ducere pulpa?
Hæc sibi corrupto casiam dissolvit olivo :
Et Calabrum coxit vitiato murice vellus :
Hæc baccam conchæ rasisse, et stringere venas
Ferventis massæ crudo de pulvere jussit.
Peccat et hæc, peccat : vitio tamen utitur : at vos
Dicite, pontifices, in sancto quid facit aurum?
Nempe hoc, quod Veneri donatæ a virgine puppæ.

Quin damus id superis, de magna quod dare lance
Non possit magni Messalæ lippa propago;
Compositum jus, fasque animo, sanctosque recessus
Mentis, et incoctum generoso pectus honesto?
Hæc cedo, admoveant templis, et farre litabo.

SATIRA III.

INCREPATIO DESIDIÆ.

NEMPE hæc assidue? Jam clarum mane fenestras
 Intrat, et angustas extendit lumine rimas.
 Stertimus, indomitum quod despumare Falernum
 Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
 En quid agis? siccas insana canicula menses
 Jam dudum coquit, et patula pecus omne sub ulmo est,
 Unus ait comitam. Verumne? itane? ocyus adsit
 Huc aliquis. Nemon' turgescit vitrea bilis:
 Findor, ut Arcadiæ pecuaria rudere credas.
 Jam liber, et bicolor positis membrana capillis,
 Inque manus chartæ, nodosaque venit arundo.
 Tunc querimur, crassus calamo quod pendeat humor,
 Nigra quod infusa vanescat sepia lympha;
 Dilutas querimur geminet quod fistula guttas.
 O miser, inque dies ultra miser! huccine rerum
 Venimus? aut cur non potius, teneroque columbo,
 Et similis regum pueris, pappare minutum
 Poscis, et iratus mammæ lallare recusas?
 — An tali studeam calamo? — Cui verba? quid istas
 Succinis ambages? tibi luditur: effluis amens.

Contemnere : sonat vitium percussa , maligne
Respondet viridi non cocta fidelia limo.
Udum, et molle lutum es ; nunc, nunc properandus, et acris
Fingendus sine fine rota. Sed rure paterno
Est tibi far modicum , purum , et sine labe salinum.
Quid metuas ? cultrixque foci segura patella est :
Hoc satis ? an deceat pulmonem rumpere ventis ,
Stemmata quod Tusco ramum , millesime , ducis :
Censoremne tuum vel quod , trabeate , salutas ?
Ad populum phaleras : ego te intus , et in cute novi.
Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ ?
Sed stupet hic vitio , et fibris increvit opimum
Pingue : caret culpa : nescit quid perdat : et alto
Demersus , summa rursus non bullit in unda.

Magne pater divum , sævos punire tyrannos
Haud alia ratione velis , cum dira libido
Moverit ingenium ferventi tincta veneno :
Virtutem videant , intabescantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt æra juvenci ,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureas subter cervices terruit , Imus ,
Imus præcipites , quam si sibi dicat , et intus
Palleat infelix , quod proxima nesciat uxor ?
Sæpe oculos , memini , tingebam parvus olivo ,
Grandia si nollem morituro verba Catoni
Dicere , non sano multum laudanda magistro ,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.

Jure etenim id summum : quid dexter senio ferret,
 Scire erat in voto; damnosa canicula quantum
 Raderet; angustæ collo non fallier orcæ :
 Neu quis callidior buxum torquere flagello.

Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,
 Quæque docet sapiens, brachatis inlita Medis,
 Porticus, insomnis quibus et detonsa juvenus
 Invigilat siliquis, et grandi pasta polenta :
 Et tibi quæ Samios deduxit litera ramos,
 Surgentem dextro monstravit limite callem.

Stertis adhuc? laxumque caput compage soluta
 Oscitat hesternum, dissutis undique malis?
 Est aliquid quo tendis, et in quod dirigis arcum?
 An passim sequeris corvos, testaque, lutoque,
 Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?

Helleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
 Poscentes videas : venienti occurrite morbo.

Et quid opus Cratero magnos promittere montes?

Discite, ô miseri, et causas cognoscite rerum; •

Quid sumus, et quidnam victuri gignimur; ordo

Quis datus, aut metæ qua mollis flexus, et unde :

Quis modus argento, quid fas optare, quid asper-

Utile nummus habet : patriæ, carisque propinquis

Quantum elargiri deceat : quem te Deus esse

Jussit, et humana qua parte locatus es in re.

Disce : nec invidias, quod multa fidelia putet

In locuplete penu, defensis pinguibus Umbris :

Et piper, et pernae, Marsi monumenta clientis :
Mænaque quod prima nondum defecerit orca.

Hic aliquis de gente hirtosa centurionum
Dicat, Quod sapio satis est mihi : non ego curo
Esse quod Arcesilas, ærumnosique Solones,
Obstipo capite, et figentes lumine terram,
Murmura cum secum, et rabiosa silentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantés somnia, gigni
De nihilo nihilum, in nihilum nil posse reverti.
Hoc est, quod palles : cur quis non prandeat, hoc est.
His populus ridet, multumque torosa juvenus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.

Inspice : nescio quid trepidat mihi pectus, et ægris
Faucibus exsuperat gravis halitus : inspice, sodes,
Qui dicit medico, jussus requiescere, postquam
Tertia compositas vidit nox currere venas,
De majore domo modice sitiēte lagena
Lenia loturo sibi Surrentina rogavit.
Heus ! bone, tu palles. Nihil est. Videas tamen istud,
Quicquid id est. Surgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles : ne sis mihi tutor :
Jampridem hunc sepeli : tu restas. Perge ; tacebo.
Turgidus hic epulis, atque albo ventre, lavatur,
Gutturē sulfureas lente exhalante mephites.
Sed tremor inter vina subit, calidumque triental
Excudit e manibus : dentes crepuere relecti ;

Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelæ : tandemque beatulus alto
Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit : at illum
Hesterni capite induto subiere Quirites.

Tange, miser, venas, et pone in pectore dextram.
Nil calet hic : summosque pedes attinge, manusque.
Non frigent. Visa est si forte pecunia, sive
Candida vicini subrisit molle puella.
Cor tibi rite salit. Positum est argente catino
Durum olus, et populi cribro decussa farina.
Tentemus fauces : tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges, cum excussit membris timor albus aristas :
Nunc face supposita fervescit sanguis, et ira
Scintillant oculi : dicisque, facisque, quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus juret Orestes.

SATIRA IV.

IN JUVENES TEMERE REMPUBLICAM
CAPESENTES.

REM populi tractas. Barbatum hæc crede magistrum
 Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ.
 Quo fretus? dic hoc, magni pupille Pericli.
 Scilicet ingenium, et rerum prudentia velox
 Ante pilos venit: dicenda, tacendaque calles.
 Ergo ubi commota fervet plebecula bile,
 Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
 Majestate manûs: quid deinde loquere? Quirites,
 Hoc, puto, non justum est. Illud male, rectius illud;
 Scis etenim justum gemina suspendere lance
 Ancipitis libræ, rectum discernis, ubi inter
 Curva subit, vel cum fallit pede regula varo:
 Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
 Quin tu igitur, summa nec quicquam pelle decorus,
 Ante diem blando caudam jactare popello
 Desinis, Anticyras melior sorbere meracas?
 Quæ tibi summa boni est? uncta vixisse patella
 Semper, et assiduo curata cuticula sole.
 Exspecta: haud aliud respondeat hæc anus. I nunc,

Dinomaches ego sum. Suffla. Sum candidus. Esto :
 Dum ne deterius sapiat pannucea Baucis ,
 Cum bene discincto cantaverit ocyma vernæ.
 Ut nemo in sese tentat descendere , nemo !
 Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
 Quæsieris , Nostin' Vectidî prædia ? cujus ?
 Dives , arat Curibus quantum non milvus oberret.
 Hunc ais ? hunc , Diis iratis , genioque sinistro ,
 Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit ,
 Seriolæ veterem metuens deradere limum ,
 Ingemit , Hoc bene sit : tunicatum cum sale mordens
 Cæpe : et farrata pueris plaudentibus olla ,
 Pannosam fæcem morientis sorbet aceti ?

At si unctus cesses , et figas in cute solem ,
 Est prope te ignotus , cubito qui tangat , et acre
 Despuat in mores : penemque , arcanaque lumbi
 Runcantem , populo marcentes pandere vulvas.
 Tu cum maxillis balanatum gausape pectas ,
 Inguinibus quare detonsus gurgulio exstat ?
 Quinque palæstritæ licet hæc plantaria vellant ,
 Elixasque nates labefactent forcipe adunca ,
 Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro.

Cædimus , inque vicem præbemus crura sagittis :
 Vivitur hoc pacto : sic novimus. Ilia subter ,
 Cæcum vulnus habes : sed lato balteus auro
 Prætegit : ut mavis , da verba , et decipe nervos ,
 Si potes. Egregium cum me vicinia dicat ,

Non credam? Viso si palles, improbe, nummo,
Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum,
Si puteal multa cautus vibice flagellas;
Nequicquam populo bibulas donaveris aures.
Respue quod non es: tollat sua munera cerdo.
Tecum habita; noris, quam sit tibi curta supellex.

SATIRA V.

AD CORNUTUM,

MAGISTRUM EQUITUM.

VERA LIBERTAS.

VATIBUS hic mos est, centum sibi poscere voces,
Centum ora, et linguas optare in carmina centum,
Fabula seu mœsto ponatur hianda tragœdo,
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas
Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi, nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Procnes, aut si quibus olla Thyestæ
Fervebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino,
Folle premis ventos: nec clauso murmure raucus
Nescio quid tecum grave cornicaris inepte,
Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ sequeris: junctura callidus acri,
Ore teris modico, pallentes radere mores
Doctus, et ingenuo culpam defigere ludo.

Hinc trahe, quæ dicas : mensasque relinque Mycenis
Cum capite, et pedibus : plebeiaque prandia moris.
Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis
Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur : tibi nunc, hortante Camena,
Executienda damus præcordia : quantaque nostræ
Pars tua sit, Cornute, animæ, tibi, dulcis amice,
Ostendisse juvat : pulsa, dignoscere cautus,
Quid solidum crepet, et pictæ tectoria linguæ.
His ego centenas ausim deprecere voces,
Ut quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
Voce traham pura : totumque hoc verba resignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pavido custos mihi purpura cessit,
Bullaque subcinctis laribus donata pependit;
Cum blandi comites, totaque impune Suburra
Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo;
Cumque iter ambiguum est, et vitæ nescius error
Deducit trepidas ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui : teneros tu suscipis annos
Socratico, Cornute, sinu : tunc fallere solers
Apposita intortos extendit regula mores;
Et premitur ratione animus, vincique laborat,
Artificemque tuo ducit sub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini consumere soles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes.
Unum opus, et requiem pariter disponimus ambo,

Atque verecunda laxamus seria mensa.
Non equidem hoc dubites, amborum foedere certo
Consentire dies, et ab uno sidere duci.
Nostra vel æquali suspendit tempora libra
Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
Dividit in Geminos concordia fata duorum;
Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una.
Nescio quod certe est, quod me tibi temperat, astrum.

Mille hominum species, et rerum discolor usus:
Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper, et pallentis graua cumini.
Hic satur, irriguo mavult turgescere somno:
Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
In Venerem putret: sed cum lapidosa chiragra
Fregerit articulos veteris ramalia fagi,
Tunc crassos transisse dies, lucemque palustrem,
Et sibi jam seri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis juvat impallescere chartis.
Cultor enim es juvenum, purgatas inseris aures
Fruge Cleanthea. Petite hinc, juvenesque, senesque,
Finem animo certum, miserisque viatica canis.
Cras hoc fiet. Idem cras fiet. Quid? quasi magnum
Nempe diem donas: sed cum lux altera venit,
Jam cras hesternum consumsimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.
Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno,

Vertentem sese, frustra sectabere canthum,
Cum rota posterior curras, et in axe secundo.
Libertate opus est, non hac, ut quisque Velina
Publius emeruit, scabiosum tesserula far
Possidet. Heu steriles veri, quibus una Quiritem
Vertigo facit! Hic Dama est non tressis agaso,
Vappa, lippus, et in tenui farragine mendax.
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama. Papæ! Marco spondente, recusas
Credere tu nummos? Marco sub iudice palles?
Marcus dixit: ita est. Adsigna, Marce, tabellas.
Hæc mera libertas, hoc nobis pilea donant.
An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non sim
Liberior Bruto? Mendose colligis, inquit
Stoïcus hic, aurem mordaci lotus aceto.
Hoc reliquum accipio: LICET illud, et UT VOLO, tolle.
Vindicta, postquam meus a Prætore recessi,
Cur mihi non liceat, jussit quodcunque voluntas,
Excepto, si quid Masurî rubrica vetavit?
Disce: sed ira cadat naso, rugosaque sanna,
Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ.
Sambucam citius caloni aptaveris alto.
Stat contra ratio, et secretam garrit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.

Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
Ut teneat vetitos inscitia debilis actus :
Diluis helleborum, certo compescere puncto
Nescius examen : vetat hoc natura medendi.
Navem si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
Frontem de rebus. Tibi recto vivere talo
Ars dedit? et veri speciem dignoscere calles,
Ne qua subærato mendosum tinniat auro?
Quæque sequenda forent, quæque evitanda vicissim,
Illa prius creta, mox hæc carbone notasti?
Et modicus voti, presso lare, dulcis amicis :
Jam nunc adstringas, jam nunc granaria laxes :
Inque luto fixum possis transcendere nummum,
Nec glutto sorbere salivam Mercurialem?
Hæc mea sunt, teneo, cum vere dixeris, esto
Liberque, ac sapiens, prætoribus, ac Jove dextro :
Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ,
Pelliculam veterem retines, et fronte politus
Astutam vapido servas sub pectore vulpem ;
Quæ dederam supra, repeto, funemque reduco.
Nil tibi concessit ratio : digitum exere ; peccas :
Et quid tam parvum est? sed nullo thure litabis,
Hæreat in stultis brevis ut semuncia recti.
Hæc miscere nefas : nec cum sis cætera fossor,
Tres tantum ad numeros satiri moveare Bathylli.
Liber ego ! unde datum hoc sumis, tot subdite rebus?

An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat?
 I, puer, et strigiles Crispini ad balnea defer.
 Si increpuit, Cessas, nugator? servitium acre
 Te nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat,
 Quod nervos agitet? sed si intus, et in jecore ægro
 Nascantur domini, quin tu impunitior exis,
 Atque hic, quem ad strigiles scutica, et metus egit herilis?

Mane piger stertis: Surge, inquit Avaritia: eia!
 Surge. Negas. Instat: Surge, inquit. Non queo. Surge.
 Et quid agam? Rogitas? saperdas advehe Ponto,
 Castoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica Coa:
 Tolle recens primus piper, e sitiente camelo:
 Verte aliquid; jura. Sed Jupiter audiet. Eheu!
 Baro, regustatum digito terebrare salinum
 Contentus perages, si vivere cum Jove tendis.

Jam pueris pellem succinctus, et cœnophorum aptas
 Ocyus ad navem: nihil obstat, quin trabe vasta
 Ægæum rapias, nisi solers Luxuria ante
 Seductum moneat: Quo deinde, insane, ruis? quo?
 Quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis
 Intumuit, quam non exstinxerit urna cicutæ.
 Tun' mare transilias? tibi torta cannabe fulto
 Cœna sit in transtro, Veientanumque rubellum
 Exhalet vapida læsum pice sessilis obba?
 Quid petis? ut nummi, quos hic quincunce modesto
 Nutrieras, peragant avidos sudore deunces?
 Indulge genio; carpamus dulcia: nostrum est,

Quod vivis : cinis, et manes, et fabula fiet.

Vive memor leti. Fugit hora : hoc, quod loquor, inde est.

En quid agis? duplici in diversum scinderis hamo :

Hunc cinea, an hunc sequeris? subeas alternus oportet

Ancipiti obsequio dominos; alternus oberres.

Nec tu, cum obstiteris semel, instantique negaris

Parere imperio, Rupi jam vincula, dicas.

Nam et luctata canis nodum arripit : attamen illi

Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenæ.

Dave, cito, hoc credas, jubeo, finire dolores

Præteritos meditor (crudum Chærestratus unguem

Abrodens ait hæc). An siccis dedecus obstem

Cognatis? an rem patriam rumore sinistro

Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas

Ebrius ante fores extincta cum face canto?

Euge, puer, sapias. Diis depellentibus agnam

Percute. Sed, censen', plorabit, Dave, relicta?

Nugaris. Solea, puer, objurgabere rubra.

Ne trepidare velis, atque artos rodere casses.

Nunc ferus, et violens : at si vocet, haud mora, dicas,

Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersat, et ultro

Supplicet, accedam? Si totus et integer illinc

Exieras, nec nunc. Hic hic, quem quærimus, hic est :

Non in festuca, lictor quam jactat ineptus.

Jus habet ille suû palpo, quem tollit hiantem

Cretata ambitio? Vigila, et cicer ingere large

Rixanti populo, nostra ut Floralia possint

Aprici meminisse senes : quid pulchrius ? at cum
Herodis venere dies , unctaque fenestra
Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ ,
Portantes violas , rubrumque amplexa catinum
Cauda natat thynni , tumet alba fidelia vino :
Labra moves tacitus , recutitaque sabbata palles.
Tunc nigri lemures , ovoque pericula rupto :
Hinc grandes Galli , et cum sistro lusca sacerdos ,
Incussere Deos inflantes corpora , si non
Prædictum ter mane caput gustaveris allî.

Dixeris hæc inter varicosos centuriones ,
Continuo crassum ridet Pulfenius ingens ,
Et centum Græcos curto centusse licetur.

SATIRA VI.

AD CÆSIUM BASSUM.

IN AVAROS.

ADMOVIT jam bruma foco te, Basse, Sabino?
Jamne lyra, et tetrico vivunt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris veterum primordia rerum,
Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ,
Mox juvenes agitare jocos, et pollice honesto
Egregios lusisse senes? Mihi nunc Ligus ora
Intepet, hibernatque meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, et multa littus se valle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere, cives.
Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mæonides Quintus, pavone ex Pythagoreo.
Hic ego securus vulgi, et quid præparet Auster
Infelix pecori: securus, et angulus ille
Vicini, nostro quia pinguior: et si adeo omnes
Ditescant orti pejoribus, usque recusem
Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et signum in vapida naso tetigisse lagena.
Discrepet his alius. Geminos horoscope varo

Producis genio. Solis natalibus, est qui
Tingat olus siccum muria vafer in calice empta,
Ipse sacrum inrorans patinæ piper: hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. Utar ego, utar,
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdarum nosse salivam.
Messe tenus propria vive: et granaria (fas est)
Emole. Quid metuas? occa: et seges altera in herba est
Ast vocat officium: trabe rupta, Bruttia saxa
Prendit amicus inops: remque omnem, surdaque vota
Condedit Ionio: jacet ipse in littore, et una
Ingentes de puppe Dei: jamque obvia mergis
Costa ratis laceræ. Nunc et de cespite vivo
Frange aliquid: largire inopi, ne pictus oberret
Cærulea in tabula. Sed cœnam funeris, heres
Negliget iratus, quod rem curtaveris: urnæ
Ossa inodora dabit; seu spirent cinnama surdum,
Seu ceraso peccent casiæ, nescire paratus.
Tunc bona incolumis minuas? Sed Bestius urget
Doctores Graios. Ita fit, postquam sapere urbi
Cum pipere, et palmis venit nostrum hoc, maris experts
Fœnisecæ crasso vitiarunt unguine pultes.
Hæc cinere ulterior, metuas? at tu, meus heres
Quisquis eris, paulum, a turba seductior, audi.
O bone, num ignoras? missa est a Cæsare laurus
Insignem ob cladem Germanæ pubis, et aris
Frigidus excutitur cinis: ac jam postibus arma,

Jam chlamydes regum, jam lutea gausapa captis,
Essedaque, ingentesque locat Cæsonia Rhenos:
Diis igitur, genioque ducis, centum paria, ob res
Egregie gestas, induco: quis vetat? aude.
Væ, nisi connives. Oleum, artocreasque popello
Largior: an prohibes? dic clare: Non adeo, inquis:
Exossatus ager juxta est. Age, si mihi nulla
Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet; patruis sterilis matertera vixit,
Deque avia nihilum superest: accedo Bovillas,
Clivumque ad Virbî: præsto est mihi Manius heres,
Progenies terræ: quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte, dicam tamen: adde etiam unum,
Unum etiam, terræ est jam filius: et mihi ritu
Manius hic generis prope major avunculus exstat.
Qui prior est, cur me in decursu lampada poscas?
Sum tibi Mercurius: venio Deus huc ego, ut ille
Pingitur, an renuis? vin' tu gaudere relictis?
Deest aliquid summæ. Minui mihi: sed tibi totum est,
Quicquid id est. Ubi sit, fuge quærere, quod mihi quondam
Legarat Tadius, neu dicta oppone paterna.
Fœnoris accedat merces: hinc exime sumtus:
Quid reliquum est? reliquum? nunc, nunc impensius unge:
Unge, puer, caules. Mihi festa luce coquatur
Urtica, et fissa spumosum sinciput aure:
Ut tuus iste nepos olim satur anseris extis,
Cum morosa vago singultiet inguina vena,

Patriciæ immetiat vulvæ, Mihi trama figuræ
Sit reliqua, ast illi tremat omento popa venter.

Vende animam lucro, mercare, atque excute solers
Omne latus mundi, ne sit præstantior alter,
Cappadocas rigida pingues plausisse catasta.
Rem duplica. Feci; jam triplex: jam mihi quarto,
Jam decies redit in rugam. Depunge, ubi sistam;
Inventus, Chrysispe, tui finitor acervi.

FINIS.

INDEX

D. JUNII JUVENALIS.

	Pag.
D. JUNII JUVENALIS Vita.	5
SATIRÆ.	
Satira I. Cur satiras scribat.	7
II. Hypocritæ.	15
III. Urbis incommoda.	22
IV. Rhombus.	35
V. Parasiti.	42
VI. Mulieres.	49
VII. Litteratorum egestas.	75
VIII. Nobiles.	85
IX. Cinædi et Pathici.	96
X. Vota.	102
XI. Mensæ luxus.	117
XII. Catulli reditus.	126
XIII. Depositum.	132
XIV. Exemplum.	142
XV. Superstitio.	156
XVI. Militiæ commoda.	163

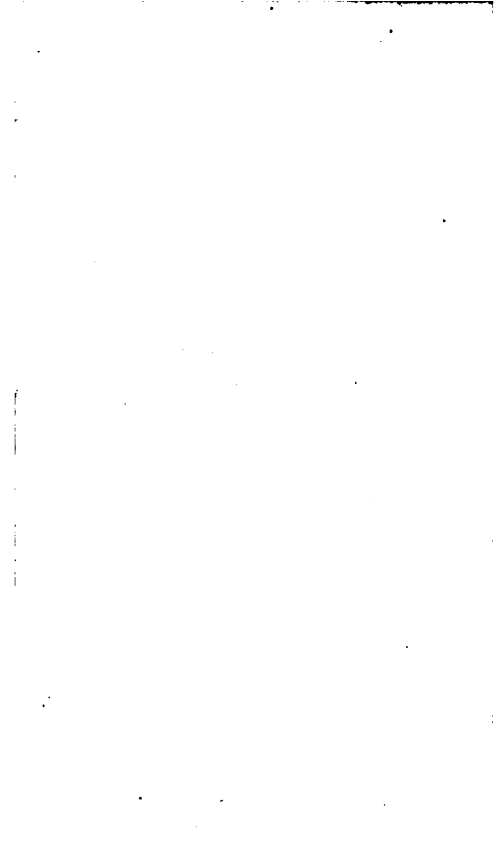
INDEX

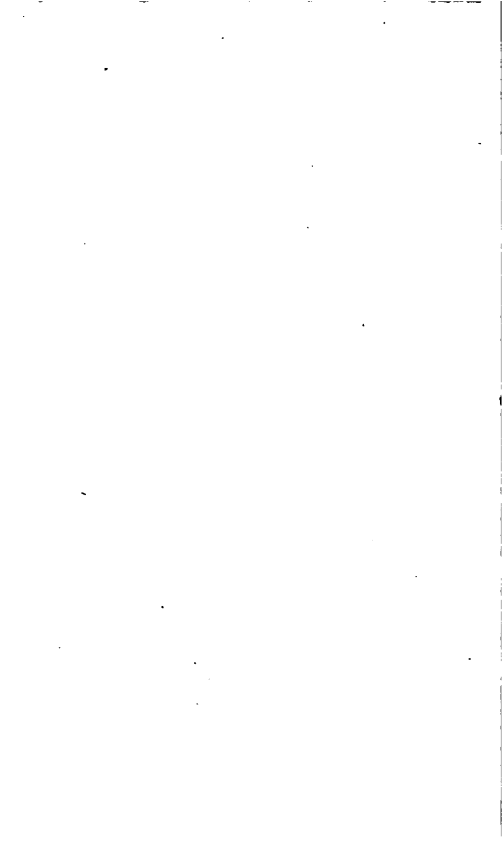
AULI PERSII FLACCI.

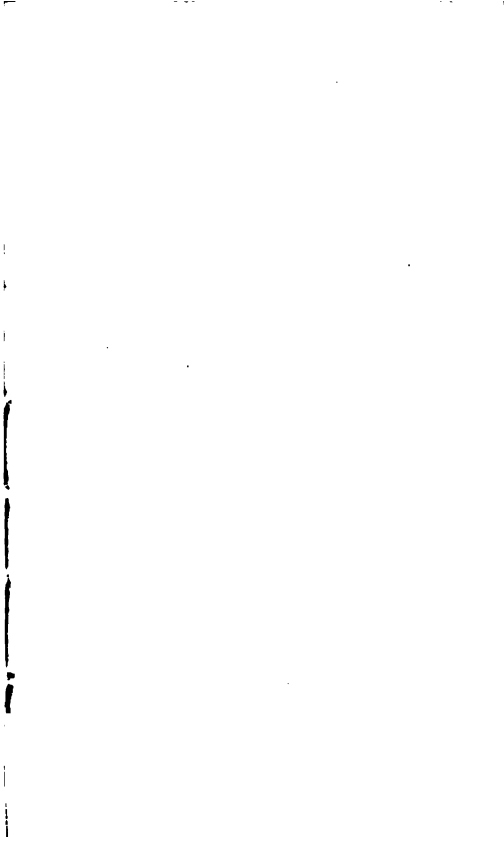
	Pag.
A. PERSII FLACCI Vita.	169
Prologus.	173

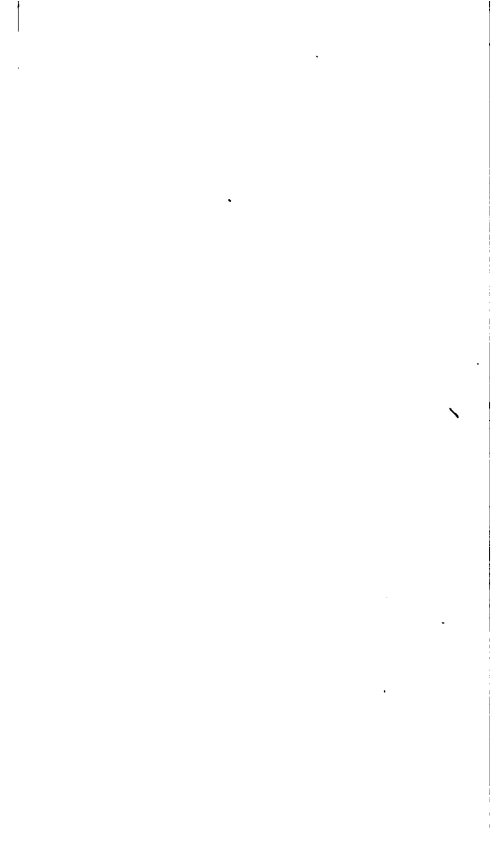
SATIRÆ.

Satira	I. Mali poetæ.	174
	II. AD PLOTIUM MACRINUM. Bona mens.	180
	III. Increpatio desidix.	184
	IV. In juvenes temere rempublicam capessentes.	189
	V. AD CORNUTUM, MAGISTRUM EQUITUM. Vera libertas.	192
	VI. AD CÆSIUM BASSUM. In avaros.	200

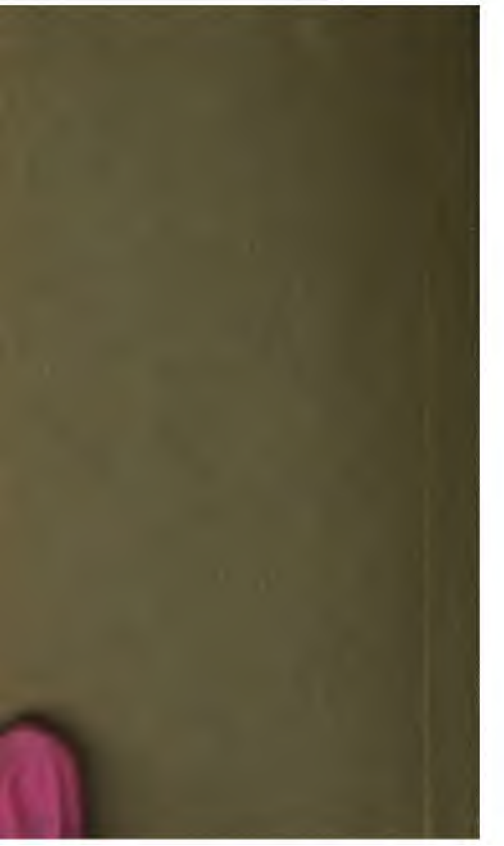

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

OCT 16 1929

